

KANSALAISTALO MANSIKKAPAIKKA

Tapaustutkimus yhdyskuntatyöstä

Mari Toivonen

Tampereen yliopisto

Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos

Sosiaalityön ammatillinen lisensiaattitutkimus

Yhteisösosiaalityön erikoisala

Kesäkuu 2008

Tampereen yliopisto
Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos

TOIVONEN, MARI: Kansalaistalo Mansikkapaikka. Tapaustutkimus yhdyskuntatyöstä

Sosiaalityön ammatillinen lisensiaattitutkimus 101 sivua., 1 liite

Yhteisösosiaalityön erikoisala

Kesäkuu 2008

Ammatillisen lisensiaattityöni aiheena on yhdyskuntatyön muuttuminen. Tarkastelen sitä tapaustutkimuksen valossa tutkimalla Kansalaistalo Mansikkapaikkaa. Kansalaistalo Mansikkapaikka on Tampereen Lentävänniemessä sijaitseva yhdyskuntatyötä tekevä matalan kynnyksen kohtaamispaikka. Mansikkapaikan toiminnasta vastaa pieni sosiaalialan järjestö Kansalaistalo Mansikkapaikka ry.

Kansalaistalo Mansikkapaikka perustettiin vuonna 1994. Se sai alkunsa Nuoret ja päihteet projektista, joka oli ennaltaehkäisevä STM:n rahoittama kahden vuoden projekti, jonka ensisijaisena kohderyhmänä oli Lielähti-Lentävänniemi alueen lapset, nuoret ja heidän perheensä. Projektin työntekijät yhdessä Harjun seurakunnan kanssa etsivät tilaa yhteiselle toiminnalle. He löysivät vanhat päiväkodin tilat Lentävänniemestä ja alkoi Kansalaistalon perustaminen. Lähtökohtana oli tarjota kohtaamispaikka ja mielekästä tekemistä kaikille lähion asukkaille.

Mansikkapaikan historia on ollut kulkemista projektista projektiin ja sillä on historian vaiheissa ollut erilaisia rahoittajia, kuten Pirkanmaan työelämä- ja elinkeinokeskus (TE-keskus), Raha-automaattiyhdistys, Tampereen kaupunki ja Harjun seurakunta. Mansikkapaikan toiminta on ollut lähes vuosittain katkolla, mutta vuodesta toiseen se on pystynyt jatkamaan toimintaansa.

Tutkimuksessani olen kiinnostunut Kansalaistalo Mansikkapaikan muutoksesta. Miten sen toiminta on muuttunut vuosina 1994-2007? Tarkastelen muutosta Peter L.Bergerin & Thomas Luckmannin (1994, alkuperäinen teos vuodelta 1966) todellisuuden sosiaalisen rakentumisen kautta. Heidän ajatuksensa arkitiedon rakentumisesta pohjautuvat Alfred Schütz ja Thomas Luckmannin aikaisemmin ilmestyneisiin tutkimuksiin arkitiedosta. Jokapäiväinen elämismme jäsentyä ajallisesti, tilallisesti ja vuorovaikutuksellisesti. Tarkastelen Mansikkapaikan muutosta ajallisesti, tilallisesti ja vuorovaikutuksellisesti.

Määrittelen tutkimukseni tapaustutkimukseksi, jota teen etnografisin ottein. Olen tehnyt viisi kerronnallista haastattelua. Lisäksi käytän asiakirja aineistoa, joka koostuu Mansikkapaikan toimintakertomuksista, erilaisista raporteista ja asiakaskyselyistä vuosilta 1994-2007. Kansalaistalo Mansikkapaikka on ollut oma työpaikkani lokakuusta 2004 eli tutkimus on myös oman työpaikkani tutkimusta. Olen myös itse tutkimuskohteena ja sitä kautta aineistoa ovat myös omat havaintoni ja tietoni Mansikkapaikasta.

Liitän tapaustutkimukseni Mansikkapaikasta laajempaan yhteiskunnalliseen muutokseen. Yhteiskunnallinen muutos ja erityisesti hallinnollinen muutos kulminoituvat pitkälti uuteen julkishallintoajatteluun (New Public Management). Myös sosiaalityö on siirtynyt uuden julkisjohtamisen myötä markkinaehtoiisiin ajattelutapoihin ja käytäntöihin. Sosiaalityön pitäisi muistuttaa liiketoimintaa mahdollisimman paljon. Sen pitää olla tehokas, tuottava ja markkinavetoinen. Suuret yhteiskunnalliset muutokset näkyvät pienessä järjestössä kuten Kansalaistalo Mansikkapaikka ry:ssä. Mansikkapaikan toiminta on muuttunut pioneeriajoista ja maallikkoajoista ammatilliseksi työpaikaksi, joka arvioi ja tavoitteellistaa toimintaansa mahdollisimman tehokkaasti. Mansikkapaikan toiminta on ollut hankkeistamista ja elämistä epävarmuuden tilassa. Tulevaisuus on ollut ja tulee olemaan epävarma.

Tutkimukseni avaa keskusteluita yhden tapausesimerkin avulla yhdestä sosiaalityön työmuodosta, yhdyskuntatyöstä. Yhdyskuntatyöstä, joka on jäänyt liian vähälle huomiolle sosiaalityön kentällä.

Alkusanat.....	6
1. JOHDANTO	8
2. YHDYSKUNTATYÖSTÄ.....	12
3. KANSALAISTALO MANSIKKAPAIKAN TARINA	15
3.1 Kartalle.....	15
3.2 Kulkemista projektista projektiin.....	18
3.3 Vakituista toimintaa vihdoinkin.....	23
4. TUTKIMUKSEN METODOLOGISET JA TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	26
4.1 Tapaustutkimus Mansikkapaikasta etnografisin ottein	26
4.1.2 Etnografiasta autoetnografiaan.....	29
4.2 Oma positioni.....	32
4.3 Asiakirjoista haastatteluun	34
4.4 Teoreettiset lähtökohdat analysoinnin välineenä	39
4.4.1 Ajallinen ulottuvuus	40
4.4.2 Tilallinen ulottuvuus	41
4.4.3 Vuorovaikutuksellinen ulottuvuus.....	44
5. PAULA PIONEERINA PERUSTAMASSA YHTEISÖLLISTÄ KOTIA VINTIÖILLE JA KUPPILAN KUNKUILLE	46
5.1 Paula	46
5.2 Kodin perustaminen.....	47
5.3 Vintiöt ja kuppilan kunkut.....	51
5.3.1 Rinnalla kulkemista.....	54
6. TELLE MAALLIKKONA LUOMASSA OLOHUONETTA SYRJÄYTYNEILLE TYÖTTÖMILLE	55
6.1 Telle.....	55
6.2 Yhteisöllinen olohuone	56
6.3 Syrjäytyneet, työttömät ja maahanmuuttajat.....	59
6.3.1 Ei potkita ketään päähän	60
7. MARI KOROSTAMASSA AMMATILLISTA ENNALTAEHKÄISEVÄÄ TYÖTÄ KOTIÄIDEILLE.....	62
7.1 Mari.....	62
7.2 Ammatillisen kodin sisustamista	63
7.3 Kotiäidit.....	65
7.3.1 Tuetaan jaksamaan arjessa.....	66
8. ARVOJEN KODISTA AMMATILLISUUDEN TALOKSI.....	68
8.1 Pioneerityöstä maallikkotyön kautta ammatilliseksi työksi	68
8.2 Koti, olohuone ja ammatillinen Mansikkapaikka	74
8.3 Kuppilan kunkut, syrjäytyneet työttömät ja kotiäidit.....	77

8.3.1 Kulje kaikkien ihmisten rinnalla.....	84
9. RAHAT VAI HENKI?	87
9.1 Tulevaisuuden Mansikkapaikka	93
9.1.1 Rahoittajan talutusnuorassa	93
9.1.2 Oma Mansikkamaa	94
10. LOPPUSANAT	96
Lähteet	97
Liite 1	104

Alkusanat

Tutkimusta on vaikea tehdä jos siihen ei ole resursoitu aikaa, toteaa Olli Mäkinen (2005, 22). Olen samaa mieltä. Mäkisen mukaan tutkijalla pitäisi olla työhuone jonne hän voisi paeta työpaikan ja perhe-elämän rutiineja. Olen samaa mieltä. Tutkimusta kirjoittaessani yksi vuotias Anni tyttöni nukkuu ulkona vaunuissa ja 5 – vuotias Oona tyttöni leikkii prinsessaa. Yritän uppoutua tutkimuksen maailmaan päivittäin aina hetkeksi ja saada kirjoitettua muutaman rivin tai luettua uusia ajatuksia. Perhe-elämän rutiinit ja tutkimuksen teko on yritettävä yhdistää. Jollakin keinolla olen siihen pystynyt.

Ammatilliset jatko-opintoni alkoivat neljä vuotta sitten, kun Eräsaaren Leena soitti minulle. Olin silloin valitsemassa työhuoneeseen verhokangasta, kun puhelin soi. Olin päässyt ensimmäiseltä vara-sijalta mukaan opiskelemaan yhteisösosiaalityötä. Leena kysyi haluaisinko vielä lähteä mukaan ja melkein riemusta kiljahtaen kerroin että totta kai otan opiskelupaikan vastaan. Siitä alkoi mielenkiintoinen ajanjakso – uusia ammattitaitoisia ihmisiä, mahtavia luentoja joiden jälkeen puhkuin uutta intoa, naurua, matkailua Suomessa ristiin rastiin, työn, perhe-elämän ja opiskelun yhteensovittamista. Monta kokemusta rikkaampana. Voin myös sanoa olevani yhden erikoisalan asiantuntija – yhteisöjen puolestapuhuja.

Ammatillisen lisensiaattityöni idea sai alkunsa melkein heti opintojen alkuvaiheessa. Ensimmäisen esseeni aiheena oli äitiyden lähiöt, jossa pohdin äitien vertaisryhmätoimintaa Kansalaistalo Mansikkapaikassa. Eri etätehtävissä pyörittelin ajatuksia ja tavalla tai toisella ne liittyivät Kansalaistalo Mansikkapaikkaan, omaan työpaikkaani. Monta MindMappia tuli piirreltyä, monta paperia kirjoitettua, tulipa sitä astuttua monta harha-askelmaakin ja syleiltyä maailmaa ennen kuin tutkimus alkoi saada viimeisimmän muodon ja tutkimuskysymykset hahmottuivat. Tutkimuksen teko on ollut neljä vuotta kestänyt prosessi jonka lopputulos on nyt tässä.

Olen valinnut jatko-opiskeluilleni yhden pahimman mahdollisen ajankohdan. Ajan jolloin olemme päättäneet kasvattaa perheen. Pääosa tutkimuksen teosta on osunut toiseen äitiyslomaani, aikaan jolloin vähiten olen pystynyt keskittymään kokonaisvaltaisesti tutkimuksen maailmaan.

Vaikka työ onkin ollut katkonaista, on ollut tärkeää että olen irrottautunut työpaikastani. Olen katsonut työpaikkaani ulkopuolelta ja se on auttanut näkemään monia asioita toisin ja monella tapaa avartanut ajatusmaailmaani. En ole ollut niin sisällä omassa työssäni vaan olen, toivottavasti, onnistunut katsomaan sitä mahdollisimman monesta näkökulmasta. Toivon, että olen pystynyt kirjoittamaan auki Kansalaistalo Mansikkapaikan historian kuten sen tekijät ja kulkijat ovat toivoneet sen näkevän. Olisin tavoittanut jotain ajatusta suurempaa.

*Vanha kylätie
nurmeltu
kaidaksi poluksi
ikivanhojen puiden alle.*

*Jalkojeni alle
vuosisataiset askeleet.
Saisinpa näkynne
vanha kulkijat
jospa jotain voimastanne
entiset vaeltajat.*

*Tässä eilisen ja huomisen rajalla
hetki ajattomuutta
yliaikaista rauhaa.
Ja mieltäni hipaisee
jokin
ajatusta suurempi.*

Maaria Leinonen

Omistan tutkimukseni veljeni muistolle. Veljelleni, jolta puuttui yhteisö.

Tampereella 26.5.2008

Mari Toivonen

1. JOHDANTO

Jokaisella meistä on oma Mansikkapaikka – paikka jossa on hyvä olla. Oletko miettinyt missä Sinun Mansikkapaikkasi on? Neljätoista vuotta sitten Lentävänniemen lähioön Tampereelle haluttiin luoda alueen asukkaille Mansikkapaikka, lähion ”olohuone” jossa voisi tavata samassa elämäntilanteessa olevia asukkaita, jakaa iloja ja suruja. Tärkeänä pidettiin myös ajatusta asukkaiden aktivoimisesta itse toimimaan. Vuosien varrella alueen asukkaat ovat tutustuneet toinen toisiinsa ja saaneet kenties elinikäisiä ystävyysuhteita. He ovat päässeet jakamaan ja kokemaan.

Lähiöiden kohtaamispaikat ovat tehneet arvokasta alueellista yhdyskuntatyötä. Jokaisessa kaupungissa yhdyskuntatyö on järjestetty eri tavalla; jossain se saattaa olla osa julkista palvelurakennetta, jossain se on jäänyt vain pelkäksi projektiksi ja jossain se on järjestöjen tekemää työtä. Useimmiten yhdyskuntatyö nimikkeenä löytyykin järjestöjen, setlementtien ja järjestöjen toiminnan alta (Roivainen 2008, 25). Yhdyskuntatyön historiaa on varjostanut toiminnan jatkuvuuden epävarmuus ja sitä tehdään edelleenkin vähäisin resurssein. Olen valinnut tutkimuskohteekseni oman työpaikkani Kansalaistalo Mansikkapaikan, jonka avulla tutkin yhdyskuntatyön muutosta.

Yhdyskuntatyön paikka on ollut epäselvä ja sen voidaan katsoa kuuluvan sosiaalityön marginaaliin. Miksi näin on? Toisaaltahan katsotaan, että yhdyskuntatyö joka perustuu pitkälti yhteisöllisyyteen ja asukkaiden aktivoimiseen olisi eräänlainen ideaali työmuoto. Sosiaalityö on kuitenkin edelleen melko yksilökeskeistä ja perustuu asiakkaan ja työntekijän kahdenkeskiseen kohtaamiseen. Toki tällaistaikin työmuotoa tarvitaan, mutta sen rinnalla olisi hyvä hyödyntää myös muita työmuotoja kuten yhteisöllisyyteen perustuvaa työtettä. Kuten Roivainen (2008b, 280) toteaa näiden kahden erilaisen työmuodon ei tarvitse olla ristiriidassa keskenään. Haluan omassa tutkimuksessani nostaa esille yhdyskuntatyön merkitystä ja sen voimavaroja yksilötyön rinnalla. Yhdyskuntatyö on saanut liian vähän huomiota sosiaalityön kentällä. Päivi Turunen (2008, 57) toteaa, että yhdyskuntatyö ei ole missään sen historian vaiheessa ollut selvä työmenetelmä sosiaalityössä. Siitä ei ole muodostunut selvää ammattikäytäntöä eikä tiedettä.

Oma kiinnostukseni aiheeseen on noussut työni kautta. Olen työskennellyt lokakuusta 2004 toiminnanjohtajana Kansalaistalo Mansikkapaikassa, joka on Tampereen Lentävänniemessä sijaitseva yhdyskuntatyötä tekevä matalan kynnyksen kohtaamispaikka. Kansalaistalo Mansikkapaikka on toiminut vuodesta 1994 ja se on pieni järjestö Kansalaistalo Mansikkapaikka ry. Toimintaa rahoittavat Raha-automaattiyhdistys, Tampereen kaupunki ja Harjun seurakunta. Kansalaistalon historia on mielenkiintoinen ja se on joutunut monesti miettimään tulevaisuuttaan - mistä rahat toiminnan pyörittämiseen?

Tampereella yhdyskuntatyö on profiloitunut vahvasti Hervannan kaupunginosaan, jossa sosiaali- ja yhdyskuntatyöntekijä Jukka Vinnurva on tehnyt uraa uurtavaa työtä vuodesta 1985 (kts. Vinnurva 2008). Vähitellen muuallekin Tamperetta on levinnyt erilaisia yhdyskuntatyön projekteja, joista yhtenä esimerkkinä on Mansikkapaikka. Huomioitavaa on se, että muualla Tamperetta yhdyskuntatyötä tehdään erilaisten järjestöjen toimesta. Myöskään Hervannassa tänä päivänä yhdyskuntatyö ei ole enää kaupungin toimintaa vaan sitä pyörittää järjestö.

Kansalaistalo Mansikkapaikka ry on sosiaalialan järjestö, joka vastaa Kansalaistalon toiminnan pyörittämisestä. Onko tänä päivänä edes mahdollista, että näin pieni järjestö (kaksi palkattua työntekijää ja viitisenkymmentä jäsentä) pystyy kamppailemaan ajan muutoksessa josta edes isot järjestöt eivät välttämättä selviä. Jorma Niemelä (2003) toteaa, että järjestötoiminta on tienhaarassa. Järjestöjen määrä on ollut jatkuvassa muutoksessa ja niiden tehtävät ovat lisääntyneet. *Tuottavatko ne jotain ”lisäarvoa” suhteessa kaupalliseen yritykseen tai julkiseen palveluun?* Järjestöt joutuvat miettimään uudestaan suhteensa niin markkinoihin ja julkiseen palveluun. Muutos on hiipinyt myös järjestötoiminnan ajatteluun. (mt. 108.)

Ei voi ymmärtää yhteiskunnallista muutosta, jos ei ymmärrä arkisen logiikkaa, toteaa Eeva Jokinen (2005, 156). Jokinen puhuu arjen muutoksista, säröistä arjesta. Itsekin olen kiinnostunut niistä säröistä, joita Mansikkapaikan historiassa on tapahtunut. Itse toiminta ja sen rakenteet ovat muuttuneet vuosien aikana melko vähän, mutta jotain on kuitenkin tapahtunut. Etsin niitä pieniä säröjä joita Mansikkapaikan arjen logiikkaan on tullut. Jokinen (2005, 156) jatkaa, että *tavat voivat muuttua, ja itse asiassa juuri tavat voivat sysätä muutoksen liikkeelle*. Leena Eräsaari (2006) toteaa, että yksityiseltä sektorilta on lainattu slogan *pysyvää on vain muutos*. Elämme

aikaa, jossa muutosta tapahtuu jatkuvasti. Ei pysähdytäkään miettimään mihin ollaan menossa tai mikä vanhassa oli hyvää. Ihmiset eivät pysy enää perässä muutoksessa ja asiat hoidetaan huonommin. (mt. 92.) Mansikkapaikassa muutos on ollut pientä, mutta välttämätöntä. Välttämätöntä, jotta se on pystynyt jatkamaan toimintaansa.

Yhteiskunnallinen muutos ja erityisesti hallinnollinen muutos kulminoituu pitkälti uuteen julkishallintoajatteluun (New Public Management). John Harris (2005) toteaa, että hyvinvointijärjestelmät, kuten sosiaalityö ovat siirtyneet uuden julkisjohtamisen myötä markkinaehtoihin ajattelutapoihin ja käytäntöihin. Oletuksena on, että sosiaalityön pitäisi muistuttaa liiketoimintaa mahdollisimman paljon. Harris kertoo esimerkkejä Iso-Britanniasta, missä markkinavoimat ovat astuneet vahvasti myös sosiaalityöhön. Hän toteaa, että Suomessa tällaista ei ole vielä näkyvissä, koska edelleen ollaan kiinnostuneita palveluiden sisällöstä. (mt.154- 156.) Viitteitä kuitenkin alkaa tästäkin näkyä. Palvelujen sisältö on jäämässä jalkoihin, kun puhutaan tehokkaasti tuotetusta sosiaalityöstä (kts. esim. Eräsaari 2006).

Leena Eräsaaren (2006) mielestä NPM on kuin viettelevä kertomus. Sen avulla voidaan todeta asiakkaiden saavan parempaa palvelua edullisemmin. Retoriikka tasolla todetaan, että siirrytään byrokraattisista, standardoiduista palveluista kohti joustavia käyttäjäystävällisiä markkinoita. (mt. 90.) Kuulostaa hyvältä, eikä totta? Eräsaari (2006) suhtautuu kuitenkin kriittisesti NPM:n oppeihin. Kilpailuttamisen kautta palvelut eivät ole enää toimineet niin kuin niiden olisi pitänyt. Sosiaalityön asiakkaat eivät pysty itse päättämään mikä heille olisi edullisinta ns. kuluttajana. Nopean muutoksen toivossa, erilaiset lyhytaikaiset hankkeet ja projektit saavat rahoituksen. Mutta näillä lyhytaikaisilla muutoksilla ei päästä pitkäaikaisiin vaikutuksiin. (mt. 91-93, 99.)

Monella tapaa NPM vaikuttaa myös järjestöjen elämään, mutta voiko sen vaikutus ulottua jopa niin pieneen järjestöön kuin Kansalaistalo Mansikkapaikka ry on? Väitän, että NPM:n lonkerot ulottuvat myös Lentävänniemen lähiohjaan ja aiheuttavat muutosta pienessäkin järjestössä.

Olen kiinnostunut Mansikkapaikan muutoksesta. Olen etsinyt aineistosta niitä kohtia, joissa muutosta on tapahtunut. Olen paikantanut muutoksen kolmeen kohtaan Mansikkapaikan historiassa. Ensinnäkin muutos on tapahtunut ajallisesti. Mansikkapaikassa on kuljettu projektista projektiin ja niitä on ollut viemässä eteenpäin kolme naista – kolme eri toiminnanjohtajaa. Tarkastelen näiden kolmen naisen aikakausia muutoksen näkökulmasta. Toiseksi etsin tilallista muutosta. Mansikkapaikan tilalla on vahva merkitys ja se on muuttunut, mutta miten? Kolmanneksi tarkastelen muutosta vuorovaikutuksen avulla. Mansikkapaikan toiminta perustuu yhteisöllisyyteen ja eri aikakausina Mansikkapaikassa on toiminut erilaisia yhteisöjä. Miten muutos näkyy yhteisöissä? Mansikkapaikan toiminnasta ei voi puhua ilman, että kiinnittäisi huomiota toiminnan arvoihin. Arvot syntyvät ja jäsentyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa eli katson millaisia arvomuutoksia Mansikkapaikassa on tapahtunut? Liitän arvokeskustelun vastakkain NPM:n markkinahenkisen keskustelun kanssa ja kysyn voittaako yhdyskuntatyössä rahat vai henki?

Tutkimuksessani käyn keskusteluita Mansikkapaikan entisten ja nykyisten työntekijöiden, hallitusten jäsenten ja vapaaehtoisten kanssa. Tutkin Mansikkapaikan historiaa sen vanhoista asiakirjoista kuten toimintakertomuksista ja raporteista. Tavoitteeni on tehdä näkyväksi yhdyskuntatyötä tarkastelemalla yhdyskuntatyötä yhden tapauskertomuksen kautta. Taustoitan tutkimukseni kertomalla yleistä yhdyskuntatyöstä ja sen muuttumisesta 1970-luvulta tähän päivään Suomessa. Seuraavaksi kuvaan Kansalaistalo Mansikkapaikan historiaa vuosina 1994–2007. Tutkimukseni metodologisissa ja teoreettisissa näkökulmissa liitän tutkimukseni tapaustutkimuksen ja etnografian kenttään. Kerron tutkimukseni lähestymistavoista, analyysimenetelmistä ja omista positioista. Samalla keskustelen teorian kanssa eli analysoin Mansikkapaikan muutosta kolmesta ulottuvuudesta käsin – miten tila, aika ja yhteisöt ovat muuttaneet (tai muuttuneet) Mansikkapaikan toimintaa? Käytän teoreettisena viitekehyksenä Peter L. Bergerin ja Thomas Luckmanin (1994) arkitiedon rakentumista, jonka he katsovat rakentuvan ajallisesti, tilallisesti ja vuorovaikutuksellisesti. Olen kiinnostunut myös arvojen muuttumisesta ja liitän arvojen muutoksen vuorovaikutukselliseen ulottuvuuteen; arvot syntyvät /jäsentyvät yhdessä muiden kanssa Liitän keskusteluni yhteiskunnalliseen keskusteluun järjestöjen ja projektien tulevaisuudesta. Lopuksi kysyn mikä on Mansikkapaikan tulevaisuus?

Ennen kuin avataan ovet Mansikkapaikkaan, kerron Kansalaistalo Mansikkapaikan nimen historian, koska enemmän kuin yhden kerran minulta on kysytty mistä nimi Kansalaistalo Mansikkapaikka juontaa juurensa. Lähes kaikki toteavat kuullessaan työpaikkani nimen, että onpa mukava nimi työpaikalle. Näin nimen syntyä kuvaa Rainer

sillon kun mietittiin tälle toiminnalle nimeä meillä oli semmonen pieni työryhmä mulla oli silloin paitsi Paula Jouppi tässä työtoverina myöskin aluepastorina täällä Harjussa Lentävänniemi-Lielahden alueella Ari Paavilainen ja Arin kanssa ja Paulan kanssa mietittiin talolle nimeä niin Ari keksi että hänen mielestään parasta mitä hän tietää on Mansikkapaikka, lapsuuden Mansikkapaikka ja hän sitten ehdotti että olisiko se sitten sopiva nimi myös tälle talolle ja sitten se päätös kyllä hyväksyttiin mutta sitten haluttiin lisäksi tuoda tuo yhteisöllisempi ulottuvuus ja niinpä sitten päädyttiin siihen että Kansalaistalo Mansikkapaikka on ehkä tarkkaan ottaen se paras nimi tälle talolle ja sen toiminnalle.

Kaikki kursiiivilla kirjoitettu on suoraa lainausta jatkossakin.

2. YHDYSKUNTATYÖSTÄ

Jaakko Tuomi (1976, 10) toteaa sosiaalityön ja yhdyskuntasuunnittelun seminaarin avaussanoissa 1970- luvulla, että yhdyskuntatyö on meillä vasta hakemassa työaluettaan. Suomessa yhdyskuntatyö voidaan katsoa alkaneeksi 1970- luvulla jolloin monet alueelliset hankkeet saivat alkunsa. Yhdyskuntatyön yhtenä tärkeimpänä tavoitteena oli asukkaiden omaehtoisen toiminnan aikaansaaminen alueensa viihtyvyyden parantamiseksi (Itälä 1976, 11). Gunnar Swedner (1972) määrittelee yhdyskuntatyön

yhdyskuntatyö on tavoitteellista toimintaa, jossa yhdyskuntatyöntekijä erilaisia lähestymistapoja ja strategioita hyväksikäyttäen, yhteistyössä muiden kanssa suunnitelmalliseen kollektiiviseen toimintaan osallistumalla vaikuttaa sosiaalisten epäkohtien ratkaisemiseen ottaen huomioon erilaiset arvot ja tavoitejärjestelmät. (ref. Simo Koskinen 1976, 81-82.)

Yhdyskuntatyö määriteltiin 1970- luvulla erityiseksi työmenetelmäksi, jonka avulla mukautetaan yhdyskunnan järjestelmä vastaamaan ihmisten tarpeita ja aktivoimaan ihmiset itse toimimaan sen eteen. Sen keskeisiä sisältötekijöitä olivat yhteistyö, toimintaedellytysten luominen, tarpeitten

välittäminen, aktivointi, kollektiivisen toiminnan edistäminen ja suunnittelu. (Koskinen 1976, 81.)

Ensimmäisten kunnallisten yhdyskuntatyön kohteina oli nimenomaan kerros- ja vuokratalovaltaiset lähiöt. Lasten ja nuorten osuus kohdealueilla oli suuri ja sosiaaliset ongelmat olivat työmuodon aloittamisen perustana. Työn tavoitteena oli vuorovaikutuksen lisääminen ja vastuun kantamisen korostaminen. Oli tärkeää saada asukkaat välittämään toinen toisistaan, lisäämään vuorovaikutusta keskenään sekä myös viranomaisten kanssa. Tärkeänä pidettiin me-hengen ja yhteisöllisyyden luomista. Vähitellen yhdyskuntatyöstä tuli osa sosiaalityötä ja alettiin puhua rakenteellisesta sosiaalityöstä. (Roivainen 2002, 223-224.)

Mannerheimin Lastensuojeluliitto teki vuonna 1980 kyselyn yhdyskuntatyöstä, jolloin työmuoto oli 10 vuotta vanha. Kyselyyn vastasi 43 aluetta eri puolilta Suomea. Yhdyskuntatyötä tehtiin pääasiassa kerrostalovaltaisissa lähiöissä. Yhdyskuntatyö oli aloitettu alueella, koska siellä oli todettu ainakin yksi sosiaalinen ongelma. Työn tavoitteina pidettiin vuorovaikutuksen lisäämistä ja vastuun kehittämistä sosiaalisesta lähiympäristöstä. Työtä tehtiin innokkaasti, mutta vähäisin resurssein. Työ koettiin organisoimattomaksi ja virallistamattomaksi. Yksi tärkeimmistä asioista, joka kyselystä nousi, oli yhteistyön lisääminen eri hallintokuntien välillä. Lopuksi todetaan, että vaikka yhdyskuntatyö on käsitteenä ollut tuttu jo noin 10 vuotta, ei työn kehittyminen ole ollut kovinkaan nopeaa. (Anunti 1980, 17-20.)

1980-luvun lopulta alkaen kolmas sektori on kasvanut ja se on lisännyt yhdyskuntatyötä. Kolmas sektori profiloitui sosiaalisten verkostojen, vapaaehtoistyön ja oma-apuryhmien toiminnaksi. Tänä päivänä lähiöhankkeet ovat erityisesti kohdennettu pitkäaikaistyöttömille, potentiaalisille lastensuojeluperheille ja mielenterveyskuntoutujille. Kolmannen sektorin tekemä projektityö on lisännyt yhteistyötä eri hallintokuntien välillä ja muovannut uusia toimintamuotoja. (Roivainen 2002, 224-225.)

Simo Koskisen (2003) mukaan uudessa yhteisösosiaalityössä (tai yhdyskuntatyössä) on kyse yksilöiden, perheiden ja ryhmien näkemisestä osana sosiaalisia verkostoja ja yhteisöjä. Sosiaalityössä pyritään rakentamaan, tukemaan ja kehittämään erilaisia yhteisöjä. Toimintaperiaatteita voisivat olla sosiaalisten ongelmien ehkäiseminen, lähipalvelujen

kehittäminen, kansalaisten oma-aloitteisuuden ja vastuullisuuden voimistaminen. Kansalaisten elinoloihin pyritään vaikuttamaan paikallisella tasolla, heidän omissa sosiaalisissa verkostoissa. Uudessa yhteisöllisessä työssä rikotaan hallinnon rajoja tekemällä yhteistyötä ja kumppanuutta sosiaalityön, kolmannen sektorin ja erilaisten organisoimattomien kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa. (mt. 229.)

Järjestöt on nähty vaihtoehtoisina palveluiden tuottajina. Kunta on voinut pohtia onko sen edullisempaa ostaa palvelut kolmannen sektorin järjestöltä vai yksityiseltä palvelutuottajalta. Voivatko järjestöt tuottaa sellaista palvelua, jonka tuottamisesta kunta voi kokonaisuudessaan luopua? Keskusteluissa nousi esille, että vetäytyykö kunta jostain sellaisesta vastuusta joka sillä pitäisi olla? Kehitys yhdistettiin New Public Management ajatteluun jossa julkista sektoria halutaankin pienentää. Järjestöistä muodostuu vähitellen osa markkinayhteiskuntaa. Voidaankin kysyä, että menettävätkö järjestöt jotain omasta ominaisluonteestaan, identiteetistään? Kenen arvoja puolustetaan, kun järjestöt ovat kamppailemassa markkinoiden kanssa? Onko asetelma kuitenkaan näin mustavalkoinen? Eikö ennemminkin pitäisi pohtia mikä on se toiminta-alue jossa julkinen ja kolmas sektori voisivat tehdä laajempaa yhteistyötä ja samalla pohtia yhteistyön toimintaperiaatteita? (Möttönen & Niemelä 2005, 85-86, 103.) Kunnat ovat siirtäneet yhdyskuntatyön tuottamisen lähes kokonaan järjestöjen harteille. Voiko näin olla? Vai pitäisikö yhdyskuntatyön tuottajana olla kunta? Kenen velvollisuus on, että yhdyskuntatyötä järjestetään?

3. KANSALAISTALO MANSIKKAPAIKAN TARINA ¹

3.1 Kartalle

Minua on aina kiinnostanut, miten jokin yhteisö rupeaa rakentumaan, kun joukko toisilleen täysin tai melko tuntemattomia ihmisiä muuttaa suhteellisen lyhyen ajan kuluessa yhteisen toimeentulon äärelle (Randell 1997, 3).

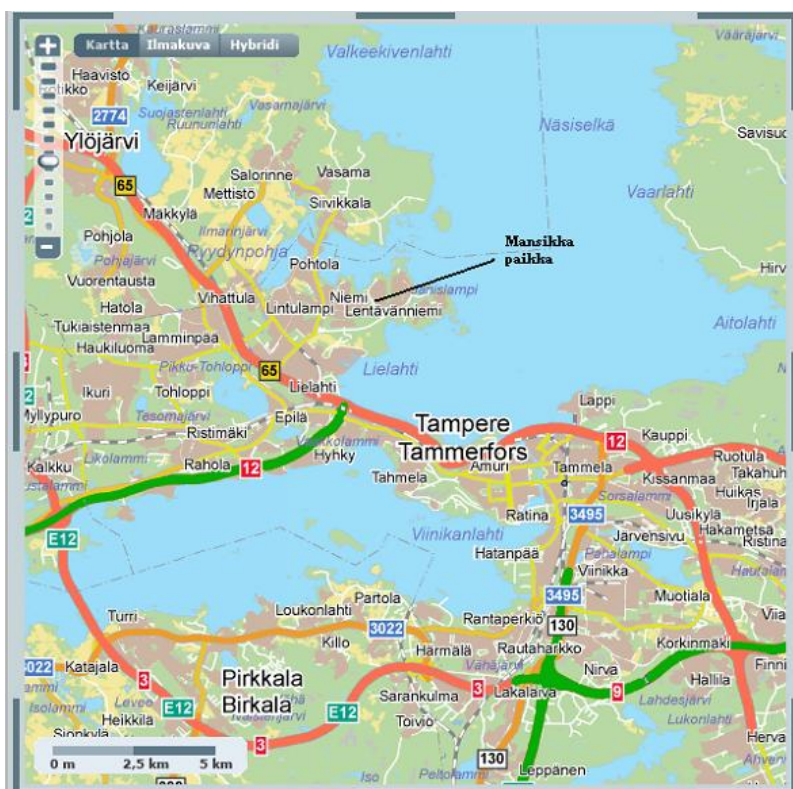
Seppo Randell (1997) on kirjoittanut kirjan Lielahden alueen historiasta. Hän avaa kirjansa yllä mainituilla avaussanoilla. Tuo on mielenkiintoinen ajatus ja kiteyttää asuinalueyhteisöllisyyden hyvin. Itsekin olen kiinnostunut osittain tuollaisesta ilmiöstä. Tosin olen kiinnostunut Lielähti-Lentävänniemen asuinalueen yhteisöllisyydestä Kansalaistalo Mansikkapaikan näkökulmasta.

Nykyisen Lentävänniemen alueilla ennen monet retket kuljettiin ja keväisin linnunpesät käytiin etsimässä täältä asumattomista ja paikoin synkistä metsistä (Lehtonen 2005, 45).

Näin Simo Lehtonen, joka on myös kirjoittanut historiikin Lielahdesta kuvaa lapsuudenmaisemiaan Lentävänniemestä. Alueen historiaan kuuluvat mm. kuuluisat Nottbeckit, jotka vaikuttivat alueella yli 30 vuotta 1890- luvulta alkaen. Nottbeckin suku ylläpiti alueella kartanoa ja koko Tampereen alueella tämän suvun vaikutus on ollut suuri. Monien vaiheiden jälkeen kartanon maat osti Enqvistin suku 1920- luvulla. Enqvistit aloittivat alueella yhä jatkuvan selluteollisuuden pyörittämisen. (Randell 1997, 37, 49.) Löytyypä Lentävänniemestä muinaishautakin, joka kuitenkin nykypäivänä on unohdettu kasvavan pusikon alle.

¹ Tämän kappaleen pohjana olen hyödyntänyt artikkeliani *Mansikkapaikka on kuin...hengähdyspaikka arjen keskellä*. Artikkelini julkaistiin sosiaalityön tutkimuksen vuosikirjassa 2008 *Yhteisöt ja sosiaalityö, kansalaisen vai asiakkaan asialla?* (Kirjan toimittaneet Irene Roivainen, Marianne Nylund, Riikka Korkiamäki ja Suvi Raitakari.)

Lehtonen (2005) kuvaa Lielahden kylää rauhalliseksi asuinalueeksi aina sodan loppumiseen. Sodan jälkeen alkoi omakotirakentaminen, mikä pääosin johtui sodassa olleille annetuista rintamamiestaloista. Omakotitaloja rakennettiin vanhoille samoilureiteille ja metsää kaatui. Lehtonen kuvaa kuinka tämä asutus ei vielä muuttanut aluetta kovinkaan paljon vaan vasta myöhempi asutus muutti ”Lietsun” häliseväksi ja meteliseksi paikaksi. Ratkaisevasti Lielähti muuttui, kun Lentävänniemen asuinalue rakennettiin 1970- luvulla. (mt. 40.)

Karttakuva Tampereesta. Mansikkapaikka sijaitsee läntisessä osassa Tamperetta, Lentävänniemen kaupunginosassa. Lähde Tampereen kaupunki.

Lielähti-Lentävänniemen alue sijaitsee Tampereen läntisellä puolella noin 10 kilometriä keskustasta, Näsijärven ympäröimällä luonnonkauniilla paikalla, jossa on säilytetty paljon ulkoilualueita. Alue on rakennettu pääosin 1950 -70- luvuilla, tosin Lielahden alueella on ollut

asutusta jo 1200- luvulta alkaen. (Randell 1997, 23). Lentävänniemen lähiössä asuu noin 4 200 asukasta. Mansikkapaikassa käy asukkaita muistakin lähellä olevista asuinalueista kuten Niemestä, Pohtolasta, Ryydynpohjasta, Lintulammesta ja Lielahdesta. Keskimäärin tällä alueella asuu 10 900 asukasta. Työttömyysaste vaihtelee 7,8% ja 18,2% välillä (koko Tampereen työttömyysaste oli vuonna 2007 10, 9%). Ulkomaalaisia alueilla asuu 0,6%-3,5% koko alueen väestöstä (kun Tampereella asui 3,2% ulkomaalaisia koko väestöstä vuonna 2007). Lapsiperheiden määrä vaihteli 18,7% ja 41,1% välillä muusta väestöstä. (Tampereen kaupungin tilastot 2007.)

Kansalaistalo Mansikkapaikka on tila lähiössä. Roivainen (1999) toteaa, että nykykeskusteluissa lähiön käsitettä luonnehtii yleisyys ja epätarkkuus. Yleisesti lähiö on kerrostalovaltainen asuinalue, jonka toteutuksessa ja markkinoinnissa on hyödynnetty lähiöideaa. (mt.11.) Saarikankaankin (2006) mukaan lähiö on käsitteenä epämääräinen ja sellaisenaan lähiöitä osuvasti kuvaava. Lähiöt sisältävät monenlaisia asuma-alueita.

Laajassa merkityksessä lähiön voi ajatella olevan kaupungin keskustan ulkopuolella oleva oma rajattu kerrostalovaltainen asuinalueensa, jolla on jonkin verran palveluita. (mt. 199.)

Lähiöihin suhtauduttiin niiden rakentamisen alkuvaiheessa 1940- 50 luvuilla positiivisesti. Ne esiteltiin ihanteellisina asuinpaikkoina. Vähitellen lähiöt kuitenkin koettiin ongelmallisiksi. Ne sijoitettiin kauemmas kaupungin keskustoista ja lähiöpalveluita karsittiin. Lähiöt nähtiin välitiloina maalta muuttaneiden sosiaalisten ongelmien kiteytyneiksi alueiksi. Lähiömuisteluissa alkoi kuitenkin näkyä 1990- luvulla positiivisia piirteitä. Lähiö koettiin nostalgiseksi ja moninaiseksi paikaksi asua. (Saarikangas 2006, 199-203, kts. myös Roivainen 1999.)

3.2 Kulkemista projektista projektiin

Tampereelle perustettiin vuonna 1994 työryhmä, jonka tavoitteena oli kehittää nuorten huumeiden käytön ehkäisyssä käytettäviä työmuotoja. Työryhmän esityksestä syntyi *Nuoret ja päihteet – ehkäisevän työn projekti* vuosille 1994-1995, johon rahoitus saatiin Sosiaali- ja terveysministeriöstä. Projektin vastuutahona toimi Tampereen kaupungin sosiaali - ja terveystoimen raittiustoimisto. Raittiustoimi neuvotteli yhdessä sosiaalitoimen kanssa ja he päätyivät yhdessä valitsemaan projektin kohdealueeksi Tampereen kaupungin läntisen alueen ja kohdepaikaksi Lielahdi-Lentävänniemen. Alue on ollut mukavan rauhallista asuinalueutta eikä sillä ole missään historian vaiheessa ollut ongelmalähiön mainetta. Ajateltiin, että näin päästään seuraamaan ennaltaehkäisevän työn seurauksia ja mm. huumeiden leviämisestä saadaan päivittäin tietoa. (Kylliö 1996, 2.)

Tampereen kaupungin sosiaalitoimen läntisen alueen sosiaalitoimisto irrotti yhden sosiaalityöntekijän kokopäiväisesti projektiin yhdyskuntatyöntekijäksi. Sosiaalitoimen päätös ei ollut helppo, koska resurssit olivat vähissä ja paineet olivat kovat. Sosiaalityöntekijän tilalle saatiin kuitenkin sijainen ja sosiaalitoimessa koettiin, että sosiaalityö voisi hyötyä projektin tuloksista. Yhdyskuntatyöntekijä voi liikkua joustavasti asiakkaiden parissa ja lähteä kotikäynneille muiden työntekijöiden kanssa helposti, ilman rajaavaa ajanvarauskirjaa. (Kylliö 1996,3.)

Kommentista huokuu se, että yhdyskuntatyö oli työmuotona sosiaalitoimessa jotain uutta. Ei ollut helppoa irrottaa työntekijää kentälle uuteen projektiin aikana jolloin paineet olivat kovat. Elettiinhan parhaillaan 1990-luvun lamaa. Läntisen alueen sosiaalitoimen päällikkö kuitenkin näki, että projekti voisi tuoda jotain uutta sosiaalityöhön ja jopa helpottaa muiden työntekijöiden työtaakkaa. Yhdyskuntatyöntekijä olisi lähempänä alueen asukkaita kuin toimistossa työtään tekevät sosiaalityöntekijät. Ajanvarauskirja ei rajoittaisi yhdyskuntatyöntekijää kentällä.

Projektilla ei ollut alueella tilaa, mutta yhdessä Harjun seurakunnan kanssa tilat saatiin neuvoteltua. Kansalaistalo Mansikkapaikka perustettiin toimintansa lopettaneen päiväkodin tiloihin. Harjun seurakunta, Lentävänniemen Martat ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton Länsi-

Tampereen yhdistys olivat yhdessä projektin henkilökunnan kanssa aktiivisesti järjestelemässä tiloja ja suunnittelemassa toimintaa. Niin paikalliset kuin valtakunnalliset lehdet uutisoivat Mansikkapaikan avajaisista:

Tyhjästä päiväkodista tuli kansalaistalo – länsitamperelaiset saivat kokoontumis- ja tapaamispaikan. Lentävänniemenkatu 6:ssa Tampereella oli keskiviikkona tarjolla kahvia, kalakeittoa ja torvisoittoa. Entinen päiväkotikoti oli tupaten täynnä väkeä. Vietettiin kansalaistalo Mansikkapaikan avajaisia. (Aamulehti 13.10.1994.)

Keskiviikkona 12.10. Lentävänniemenkatu 6:n parkkipaikalla täytyi hieraista silmiään, kun komea ratsu kopisteli kavioitaan asfalttipintaan ja oli sinne ilmestynyt äidin pelargonialle sopivaa lannoitettakin. Itse talon pihamaalla höyräsi soppakanuuna ja alakerran ovesta työnty väkeä sisään. (Länsi-Sanomat 16.10.1994.)

Kansalaistalo koekäyttöön Tampereella. Tyhjäksi jääneeseen päiväkotiin on avattu Tampereella kansalaistalo. Se on tarkoitettu kaikille kansalaisille yhteiseen toimintaan. Toiminnan luvataan kestävän koemielessä tämän vuoden loppuun. (Helsingin Sanomat 18.10.1994.)

Toiminta käynnistettiin sillä, että yhdyskuntatyöntekijä keitti soppaa ja kävi paikallisissa kaljakuppiloissa kutsumassa asiakkaita syömään. Aluksi lounasta oli tarjolla pari kertaa viikossa, mutta kun Mansikkapaikkaan saatiin työllistettynä kokki, oli lounasta tarjolla joka arkipäivä. Ensimmäisenä jouluna käytiin kerjuulla alueen kaupoissa ja saatiin haalittua niin paljon ruokaa, että sillä olisi ruokkinut koko komppanian. Jouluaateria on tänäkin päivänä tärkeä yhteisöllinen tapahtuma Mansikkapaikassa. Mansikkapaikassa järjestettiin alussa Isän-, ja äitien päivätapahtumia, puistotapahtumia, teemailtoja vanhemmille ja Naistenpäivän tapahtumia.

Lielahden puolella käynnistyi Ollinojankadun kerhohuoneella toimintaa. Ollinojankadun talot ovat vuokrataloja ja Nuoret ja päihitteet projekti päätti yrittää järjestää sinne jotain toimintaa. Yhdyskuntatyöntekijä leipoi ja kävi kutsumassa talojen asukkaita kahville. Taloissa asuvat vanhukset saapuivat paikalle ja heille järjestettiin omaa toimintaa. Iltapäivisin saapuivat koululaiset, joiden kanssa tehtiin läksyjä, pelailtiin ja tehtiin välipalaa.

Mansikkapaikkaan äideille ja lapsille perustettiin oma perhekerho. Äidit saivat rauhassa keskittyä omiin puuhiinsa ja lapsille oli järjestetty lastenhoito. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Länsi-Tampereen yhdistys käynnisti samoihin aikoihin Mansikkapaikassa perhekahvilatoiminnan.

Nuoret ja päihteet projekti päättyi virallisesti 1995. Nuoret ja päihteet projektin jälkeen perustettiin yhdistys Kansalaistalo Mansikkapaikka ry jatkamaan ja kehittämään hyvin alkanutta toimintaa. Yhdistyksen perustava kokous pidettiin 30.3.1995 ja säännöissä todetaan, että *yhdistyksen tarkoituksena on ennaltaehkäistä ongelmien syntyä, tukea elämässään vaikeuksiin joutuneita, syrjäytyneitä ja syrjäytymisuhan alaisia ihmisiä. Yhdistys toimii edistääkseen ja tukeakseen kaikenikäisten yksilöiden tai ryhmien pyrkimyksiä saavuttaa tasapainoinen ja mielekäs elämä.*

Kansalaistalon toiminnan peruslähtökohtana on tarjota vertaisryhmätukea niin lapsiperheille kuin muillekin ikäryhmille. Työn lähtökohtana on ennaltaehkäisevä työote. Toiminnalla pyritään aktivoimaan alueen asukkaita oma-aloitteisuuteen. Yhdistys tekee aktiivisesti yhteistyötä alueen muiden toimijoiden, eri järjestöjen ja eri viranomaisten kanssa

Yhdyskuntatyöntekijä oli talossa kaupungin palkkalistoilla aina vuoteen 1998, jolloin työllistettynä ollut keittiötyöntekijä ja vapaaehtoinen aloitti ”vakituisen ” työn Mansikkapaikassa. Tähän asti kaupunki oli maksanut yhdyskuntatyöntekijän palkan, mutta nyt oli aika miettiä mistä rahat toiminnanjohtajan palkkaan. Mansikkapaikka oli hakenut Raha-automaattiyhdistykseltä projektirahoitusta, mutta ei ollut saanut sitä. Se päätti hakea projektia Pirkanmaan työelämä- ja elinkeinokeskukselta (TE-keskus). Aluksi sitä haettiin isommalla porukalla, mutta sieltä saatiin sellaista vinkkiä, että Mansikkapaikan kannattaisi hakea rahoitusta yksinään. Rahoitus saatiin ja niin käynnistyi Mansikkatyö projekti. Tuo projekti kesti heinäkuusta 1998-2001 toukokuulle.

Projekti jatkoi Mansikkapaikan jo olemassa olleita toimintoja ja keskittyi Mansikkatyöprojektissa erityisesti pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen. Projektin päätavoitteena oli työllistää yli 500 päivää työttömänä olleita työmarkkinatukeen oikeutettuja työttömiä työnhakijoita. Tavoitteena oli työllistää 6-7 henkilöä kerralla 6-12 kuukaudeksi. Toisena tavoitteena oli parantaa työttömien työmarkkinavalmiuksia sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja edistää sosiaalista kanssakäymistä. Työharjoittelupaikkoja tarjottiin nuorille ja työkokeilupaiikkoja maahanmuuttajille.

Projektin tavoitteena oli ensisijaisesti työllistää alueen asukkaita, mutta projektin loppuraportissa todetaan, että aina ei ollut helppoa löytää sopivia työttömiä alueelta, joten työllistetyt tulivat myös muualta kaupungista. Työllistetyt osoitettiin työvoimatoimistosta ja sosiaalitoimistosta. Myös puskaradio toimi. Avoinna olevat tukipaikat olivat nimikkeillä keittiöapulainen, asukastupatyöntekijä, lastenhoitaja ja kerho-ohjaaja.

Te- keskuksen rahoitus päättyi toukokuussa 2001 ja pienenä pelkona oli, että Mansikkapaikka joutuu sulkemaan ovensa. Raha-automaattiyhdistykselle oli lähetetty hakemus, mutta sen mahdollinen rahoitus alkaisi vasta vuoden 2002 alkupuolella. Yhdistyksen hallitus päätti hakea rahoitusta Pispalan rukoushuoneyhdistykseltä ja tämä sitten myönsikin avustusta toiminnanjohtajan palkkaan puoleksi vuodeksi eikä Mansikkapaikan toiminta keskeytynyt.

Kansalaistalo Mansikkapaikka sai Raha-automaattiyhdistykseltä kolmivuotisen rahoituksen projektiin *Lähiöprojekti Mansikkatalo – Avohuollisten tukitoimenpiteiden kehittämishanke* 2002-2004. Projektin turvin voitiin palkata toiminnanjohtajan lisäksi toinenkin työntekijä vastaamaan mm. kerhojen ohjaamisesta. Projektihakemuksessa projektin ensisijaisena tavoitteena oli puuttua alueen työttömyyteen – tavallaan jatkaa siitä mihin oli jääty Mansikkatyöprojektissa. Projektin toiminnalla pyrittiin ennaltaehkäisemään sosiaalisten ongelmien syntyä, parantamaan alueen asukkaiden viihtyvyyttä ja synnyttämään elämää tukevia ja rikastuttavia ihmissuhdeverkostoja. Projektin kohderyhmänä olivat syrjäytymisvaarassa olevat lapsiperheet, maahanmuuttajat ja työttömät.

Ryhmätoimintaa järjestettiin lapsiperheille, maahanmuuttajille ja koululaisille. Vuosien aikana Mansikkapaikan rooliksi on tullut järjestää koululaisten ryhmätoimintaa niille lapsille joilla ei ole muuta harrastustoimintaa. Mansikkapaikka on pystynyt nopeallakin aikataululla perustamaan uusia koululaisten ryhmiä niille koululaisille joilla ei ole mitään harrastusta ja jotka kuitenkin kaipaisivat jotain toimintaa. Ryhmät ovat olleet pienryhmiä ja teemana niissä on ollut mm. kokkailu ja kädentaidot.

Miesten piiri jatkoi toimintaansa ja se on tarkoitettu päihderiippuvaisille yksinäisille miehille. Vertaisryhmällä on pyritty tukemaan miehiä heidän arjessaan auttamalla heitä ylläpitämään

positiivista minäkuvaa ja mielialaa sekä kuljettamaan tapaamisissa toivon ja mahdollisuuden ajatusta. Sen vetäjänä on toiminut alueen pastori, joka on myös Mansikkapaikan hallituksen pitkäaikainen puheenjohtaja. Uskonnollisuus on hyvin vahvasti läsnä ryhmän tavoitteissa.

Projektin aikana jatkui edelleen pitkäaikaistyöttömien työllistäminen kerho-ohjaajiksi ja keittiötyöntekijöiksi. Projektin määrällisenä tavoitteena oli työllistää kymmenen henkilöä vuodessa. Projektin aikana työllistettiin yhteensä 42 henkilöä. Työllistettyjä tuettiin projektin aikana löytämään omia voimavaroja ja vahvistamaan niitä. Monelle jo pelkkä työllistämiskaus antoi uusia voimavaroja ja auttoi pääsemään kiinni säännöllisestä elämänrytmistä. Moni tunsi itsensä taas tärkeäksi, kun kuului johonkin työyhteisöön ja pääsi kiinni työhön.

Mansikkapaikka on toiminut isäntäjärjestönä Työn polut hankkeessa marraskuusta 2002 lokakuuhun 2005. Työn polut hankkeessa oli mukana neljä muutakin kolmannen sektorin järjestöä. Hankkeen rahoitti TE-keskus ja siihen oli palkattu yksi työntekijä. Hankkeen määrällisenä tavoitteena oli jatkoluttaa yhdistyksissä työskentelevistä työllistettyjä henkilöitä 10-15 jatkotyöpaikkaan tai koulutukseen. Laadullisena tavoitteena oli mahdollistaa hankkeen toteuttajaorganisaatioissa työllistettyinä olevien ihmisten eteneminen omilla työllistymispoluillaan ja uusien polkujen löytyminen avoimiin työpaikkoihin. Loppuraportissa todetaan, että tavoitteet saavutettiin. Jatkoluttamisen lisäksi positiivista oli yhteistyö eri järjestöjen välillä. (Väle 2005.)

Mansikkapaikan toiminnan yhtenä peruskivenä on ollut yhteisöllisyys. Kaikki edellä kuvatut toimintamuodot vahvistavat omalla tavallaan alueen asukkaiden yhteisöllisyyttä, mutta niiden lisäksi Mansikkapaikassa on järjestetty vuosien varrella monenlaisia yhteisöllisiä tapahtumia joita järjestettiin myös lähiöprojektin aikana. Tapahtumien tavoitteena on ollut luoda mielekästä yhteistä tekemistä, luoda yhteenkuuluvuuden tunnetta asukkaiden välille sekä samalla tuoda Mansikkapaikkaa tutuksi alueella. Projektin aikana järjestettiin pääsiäishetkiä, kevätlaulajaisia, puistotapahtumia, syksyisiä marjaretkiä, Mansikkapaikan synttärijuhlia, joululaulajaisia, joulumyyjäisiä ja jouluaterioita.

Projektin yhtenä tärkeänä tavoitteena oli luoda yhteisöllisiä työtapoja ja kehittää alueellista yhteistyötä. Lielahdi-Lentävänniemen alueella on toiminut jo vuosia toimiva moniammatillinen tiimi, jossa on ollut edustajat kouluista, päiväkodeista, nuorisotoimesta, seurakunnasta, sosiaalitoimesta, kulttuuritoimesta, lähipoliisista, partiosta, Lentävänniemi yhdistyksestä ja MLL Länsi-Tampereen yhdistyksestä. Moniammatillinen tiimi on kokoontunut noin neljä kertaa vuodessa vaihtamaan kuulumisia alueen asioista ja järjestämään erilaisia tapahtumia. Projektin aikana järjestettiin polkupyörätaitoajoja, Suomensaari elää ulkoilutapahtumia ja lastenjuhlia.

Mansikkapaikka kuului projektin aikana Tampere 2000-verkostoon, johon kuului 29 jäsenjärjestöä. Yhteinen tavoite järjestöillä oli ehkäistä sosiaalista syrjäytymistä. Verkosto järjesti yhteisiä kokoontumisia ja koulutuksia.

3.3 Vakituista toimintaa vihdoin

RAY:n projekti päättyi joulukuussa 2004 ja Mansikkapaikka sai RAY:ltä päätöksen kohdennetusta A- avustuksesta. Tuo avustus jatkuu yhä vuonna 2008. Tampereen kaupunki myöntää vuosittain toiminta-avustusta ja tarjoaa toiminnalle tilat. Harjun seurakunta tukee toimintaa vuosittaisella avustuksella.

Mansikkapaikan toimintamuodot 2007 lyhyesti:

- Perhetyö. Mansikkapaikan suurin kävijäjoukko on lapsiperheet joille järjestetään erilaista toimintaa, esimerkiksi äideille, isille ja lapsille vertaisryhmätoimintaa. Ryhmätoiminta voidaan jakaa suljetumpaan pienryhmätoimintaan ja avoimeen perhekahvilatoimintaan. Kouluikäisille lapsille on omaa kerhotoimintaa ja kesäisin kesäkerhotoimintaa. Kohderyhmänä ovat erityisesti ne lapset joilla ei ole muuta harrastusta. Perhetyö sisältää myös maahanmuuttajatyön. Mansikkapaikassa kokoontuu maahanmuuttajaperheille suunnattu ryhmä ja yhteistyötä tehdään Suomen Pakolaisapu ry:n kanssa joka järjestää maahanmuuttajanaishille ryhmätoimintaa.

- Työllistäminen. Pitkäaikaistyöttömien työllistäminen keittiötyöntekijöiksi ja kerho-ohjaajiksi. Mansikkapaikassa on tarjolla joka arkipäivä lounasta edulliseen 3 euron hintaan. Jokainen lähiön asukas on tervetullut syömään (seurakunta ja sosiaalityö voivat tarvittaessa ohjata asiakkaita ruokailemaan).
- Muu ryhmätoiminta. Mansikkapaikassa toimii kerran kuukaudessa miesten iltapäivä, jota vetää alueen pastori. Lisäksi toimii avoin kyläkahvila, jossa tietovisaillaan, muistellaan alueen historiaa tai kudotaan vaikka sukkaa. Avoimessa kyläkahvilassa käy pääasiassa ikäihmisiä (naisia).
- Yhteisöllinen olohuone, joka pitää sisällään erilaiset tapahtumat kuten äitien virkistäytymisretket, puistotapahtumat, marjaretket, Mansikkapaikan synttärit, joululaulajaiset, jouluaterian sekä yhdessä alueen moniammatillisen tiimin kanssa järjestetyt tapahtumat (Suomensaari elää- ulkoilutapahtuman syksyllä ja lastenjuhlat). Lapsiperheille järjestetään muutaman kerran vuodessa teemallisia vanhempainiltoja. Alueella asuvat taiteilijat voivat ripustaa taidettaan Mansikkapaikan seinille. Mansikkapaikassa on Tampereen kaupungin nettipiste, jossa työntekijät antavat tarpeen mukaan ohjausta. Kädentaidoista kiinnostuneille Mansikkapaikassa on käytössä ompelukone ja kangaspuut. Lisäksi järjestetään luovan tekemisen iltoja ja erilaisia teemaviikonloppuja. Mansikkapaikkaa voi myös vuokrata perhejuhlien järjestämiseen.
- Verkostotyö. Mansikkapaikka on mukana erilaisissa ammatillisissa verkostoissa niin alueellisissa kuin laajemmissakin toimijaverkostoissa. Mansikkapaikka on tehnyt alueellista työtä muodostaen näin eräänlaisen yhteisön kuulumalla erilaisiin ammatillisiin verkostoihin. Mansikkapaikka on kuulunut YAD:n (Youth Against Drugs) käynnistämässä TANE- hankkeessa (tukea alueen nuorten elämään). Hanke käynnistyi vuonna 2002 ja sen toiminta jatkuu koulun toimesta edelleen. TANE:en kuuluu edustajat koulusta, kaupungin sekä seurakunnan nuorisotyöstä sekä edustaja Mansikkapaikasta. Hanketyöryhmä on keskustellut mm. koululaisten

kerhotoiminnasta ja Mansikkapaikan roolina on ollut tarvittaessa järjestää pienryhmätoimintaa koululaisille.

Alueella toimii moniammatillinen tiimi, johon kuuluu edustajat alueen kouluista, nuorisotoimesta, kulttuuritoimesta, neuvoloista, päiväkodeista, lähipoliisista, Lentävänniemiyhdistyksestä, MLL Länsi-Tampereen yhdistyksestä ja Lentävänniemen Martoista. Tiimin kokouksissa keskustellaan alueen asioista ja suunnitellaan yhteisöllisiä tapahtumia.

Mansikkapaikka kuuluu myös Länsi-Tampereelle vuonna 2007 perustettuun *Alvari – alueellisen vaikuttamisen kanava*, joka on 43- jäseninen työryhmä. Alvarin koordinaattorina toimii Tampereen kaupunki. Sen tehtävänä oli vuonna 2007 laatia raportti alueen palvelutarpeesta Tampereen kaupungin palveluverkkoselvitystä laativalle työryhmälle. Lisäksi työryhmissä käsiteltiin alueraha-asiaa sekä erilaisia yhteisöllisiä aloitteita sekä kaavoitusasioita. Mansikkapaikan toiminnanjohtaja oli työryhmässä, jossa käsiteltiin päivähoitoon ja opetukseen liittyviä teemoja.

Muuta yhteistyötä on tehty mm. Palkeet hankkeen kanssa, jonka tavoitteena on ollut työllistää pitkäaikaistyöttömiä eri yhdistyksiin. Yhteistyötä on tehty Harjun seurakunnan diakoniatyön ja Tampereen kaupungin perhetyön kanssa.

Antti Karisto & Pekka Karjalainen (2000, 171) toteavat, että lähiötyössä olisi tunnettava väestörakenteen muutokset jotta toimintaa osataan kohdentaa muuttuvien tarpeiden mukaisesti. Mansikkapaikka elää tässä hetkessä ja mahdollisesti jopa muuntamaan askeleen edellä. Mansikkapaikassa pyritään ennakoimaan tuleva tarve ja suuntaamaan toimintaa tietyille kohderyhmille. Esimerkkinä ikä ihmisille suunnattu toiminta, joka tulee tulevaisuudessa lisääntymään, koska alueelta aiotaan lopettaa kaupungin ikä ihmisille suunnattu tupatoiminta.

4. TUTKIMUKSEN METODOLOGISET JA TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

4.1 Tapaustutkimus Mansikkapaikasta etnografisin ottein

Jari Eskola & Juha Suoranta (2003) toteavat, että oikeastaan kaikki laadulliset tutkimukset ovat tapaustutkimuksia. Niiden pohjalta ei ole tarkoitus tehdä samalla tavalla yleistyksiä kuin kvantitatiivisten tutkimusten. (mt. 65.) Mikko Mäntysaari (2006) kritisoi tällaista näkemystä. Hänen mielestään kvalitatiivinen tutkimus lähtee nykyään liikaa empiristisestä tiedosta. Se kerää vain yksittäisiä tiedon murusia. Ei uskalleta yleistää eikä tehdä teoreettisia yleistyksiä. Tutkimukseni on tapaustutkimus Mansikkapaikasta ja etsin Mansikkapaikasta yhteiskunnallisia muutoksia. Tutkimukseni pohjaa vahvasti ammatillisiin käytäntöihin ja toivon, että erityisesti käytännön työntekijät hyötyvät tutkimuksesta. Jollakin tapaa tapaustutkimukseni on yleistettävissä laajemminkin.

Robert K. Yin (1991, 23) määrittelee tapaustutkimuksen empiiriseksi tutkimukseksi, jossa tutkitaan nykyajassa tapahtuvaa ilmiötä todellisessa elämäntilanteessa. Tapaustutkimus on kiinnostunut yksittäisestä tapauksesta eikä se ole kiinnittynyt tiettyyn tutkimusmenetelmään. Se on intensiivistä keskittymistä tiettyyn tapaukseen ja niihin tapauksiin, joka tai jotka on tutkimuksen kohteeksi valittu. (Teppo Kröger 2001, 72-73.) Tapaus, jota tutkitaan voi olla yksilö (kuten elämänhistoria), tapahtuma, instituutio tai jopa kokonainen yhteiskunta (Gomm & Hammersley 2000, 3). Tapaustutkimuksessa tapaus ymmärretään eri tavalla kuin esimerkiksi tilastollisessa tutkimuksessa. Tapaus on useimmiten tapahtumakulku tai ilmiö. Siinä tarkastellaan pientä joukkoa tapauksia tai usein vain yhtä tiettyä tapausta. (Laine, Bamberg & Jokinen 2007, 9.) Tutkimukseni on tapaus yhdyskuntatyöstä ja yhdestä järjestöstä. Se on tapahtumakulun tutkimista.

Teen tutkimusta omasta työpaikastani ja uskon, että Mansikkapaikassa on jotain sellaista mitä kannattaa tutkia. Minua tutkijana on vienyt eteenpäin ajatus, että tapaus josta olen kiinnostunut, on jollain tapaa merkittävä. Tutkijan on hyvä pohtia *mistä tämä tapaus on tapaus?* Tapaustutkimus ei ole pelkästään kuvaus tapahtumien kulusta vaan siihen liittyy kiinnostus jotain jännitettä kohtaan. Tapaus ei ole pelkästään abstrakti asia vaan *tapaus jostakin*. (Laine ym. 2007,

10.) Tutkimukseni kiinnostavat jännitteet löytyvät muutoksista joita Mansikkapaikassa on tapahtunut. Kiinnostuin missä kohdin muutoksia on löydettävissä ja mihin muutokset liittyvät?

Ajattelen tutkimukseni historialliseksi paikallistutkimukseksi kuten Teppo Kröger (2001), joka luonnehtii omaa tutkimustaan historialliseksi paikallistutkimukseksi. Paikallishistoriallisessa tapaustutkimuksessa on keskeistä ilmiöiden kuvaus. Paikalliset tapahtumat ja prosessit kuvataan ja ne toteutetaan kronologisissa narratiiveissa ja tapahtumat kuvataan niiden tapahtumajärjestyksessä. Tutkimus rajoittuu tiettyyn paikalliseen toimintaympäristöön. Kröger on tutkinut mm. sosiaalipalvelujen kehitystä maalaiskunnassa. Krögerin mielestä tapauskohtaisilla tutkimuksilla voitaisiin kyseenalaistaa tai ainakin kommentoida hyvinvointivaltiota ja sen kehitystä paikalliselta tasolta. Ne antavat apuvälineitä teoreettiselle keskustelulle. Paikallishistoriallisten tapaustutkimusten avulla pystytään ottamaan laajemmin kantaa mm. sosiaalipalvelujen kehitykseen. Paikalliset prosessit eivät ole irrallisia osia muusta yhteiskunnasta vaan kiinteässä yhteydessä sen historiaan (mt.72-75, 91-92.) Gomm & Hammersley (2000, 3) suosittavat myös narratiivista lähestymistä mieluummin kuin muuttuja - analyysijä.

Tapaustutkimuksessa voidaan käyttää monia erilaisia tiedonkeruumenetelmiä kuten dokumentteja, haastatteluita ja havainnointia. Kuinka ja miksi kysymykset ovat kysymyksiä joita kysytään tehtäessä tapaustutkimusta. Ne ovat kysymyksiä joiden avulla vastaajan on selitettävä enemmän. (Yin 1991, 18, 20.) *Tapaustutkimus ei ole metodi vaan tutkimusstrategia, jonka sisällä voidaan käyttää erilaisia aineistoja ja menetelmiä* (Laine, Bamberg & Jokinen 2007, 9).

Tapaustutkimukseen on suhtauduttu jonkin verran varauksellisesti. Osittain sen vuoksi, että tapaustutkimuksen tulokset ovat vaikeasti yleistettävissä. Tapaustutkimus saatetaan tehdä huolimattomasti. Tutkimusta ei tehdä huolellisesti ja sorrutaan käyttämään epämääräisiä lähdeaineistoja tai puolueellisia näkökulmia. Saatetaan tehdä hätiköityjä päätelmiä. (Yin 1991,21.) Tapaustutkimusta ei ole tarkoitus yleistää laajasti vaan se tuottaa tietoa jostain erityisestä ”uniikista” tapauksesta. (Gomm & Hammersley 2000, 3.) Tapaustutkimuksessa ei saada edustavaa otosta sillä vaikka tyypillisiä tapauksia löytyykin, *keskimääräistä tapausta ei ole olemassa*. Toisaalla taas todetaan, että tapaustutkimus on yleistettävissä tietyin edellytyksin. Tutkimus voidaan yleistää joko koskemaan tapausta laajempaa kokonaisuutta tai tapauksen

sisään. Edellinen viittaa yleistämiseen perinteisessä mielessä ”mistä tämä tapaus on tapaus” ja *mitä voimme tapauksen perusteella sanoa tutkimuskohteesta, jota tapaus ilmentää*. Yleistäminen tapauksen sisään on yleensä pakon sanelemaa, koska niiden tutkittavat tapaukset ovat niin laajoja, että niiden kaikkia piirteitä ei voida tutkia. Tavoitteena tapaustutkimuksessa olisi tuottaa mahdollisimman täydellisiä kuvauksia, jotta myöhemmin voidaan tutkia pätevätkö yhdessä kontekstissa tuotetut johtopäätökset myös toisessa kontekstissa. (Laine yms. 2007, 12. 27-28.)

Oma tutkimukseni on empiriasta lähtevä tapaustutkimus. Kerään mahdollisimman tarkkaa tietoa Kansalaistalo Mansikkapaikasta, yhden tapauksen tavasta tehdä yhdyskuntatyötä. Ne ovat yksittäisiä tiedon murusia, mutta myös yleistettävissä laajempaan keskusteluun yhdyskuntatyön olemassaolon taistelusta ja järjestöjen muuttuvasta tilasta tänä päivänä. Pienistä tiedon murusista on tarkoitus synnyttää jotain suurempaa. Tarkka kuvaus ja oman työn historian tunteminen auttavat myös hahmottamaan tätä päivää.

Tapaustutkimuksen avulla voidaan testata, laajentaa tai täsmentää aiemmin esitettyjä ideoita tai teorioita. Tutkimuksen avulla voidaan toki myös tutkia uudenlaisia ilmiöitä ja samalla kehittää uudenlaisia ideoita ja teorioita. Voidaan tutkia historiallisia ja kulttuurisesti merkittäviä tapauksia ja käyttää yhteiskuntateoriaa apuna tulkinnassa. Tutkijalla ei ole välttämättä aluksi käsitystä siitä, mistä tapaus on tapaus vaan hänellä saattaa olla aavistus ja tutkijan perehtyneisyys kasvaa tutkimuksen edistyessä. Tutkija voi käyttää erilaisia kehyksiä, joita hän testaa tapaukseen. (Laine yms. 2007, 20.) Yhdyskuntatyöstä on liian vähän tutkimuksia. Useat tutkijat peräänkuuluttavat systemaattista tietoa yhdyskuntatyön menetelmistä (kts. esim. Matthies ja Roivainen 2008). Tutkin Mansikkapaikan tapausta ja pyrin tekemään siitä mahdollisimman tarkan kuvauksen, jota katson erilaisten kehysten kautta. Miten Mansikkapaikka on muuttunut tilallisesti, ajallisesti ja vuorovaikutuksellisesti? Liitän Mansikkapaikka tapauksen laajempaan yhteiskunnalliseen muutokseen kuten NPM:n oppeihin.

Tapaustutkimus voidaan luokitella useisiin erilaisiin tyyppeihin. Itse liitän oman tutkimukseni tyypilliseen ja tulevaisuutta kertovaan tapaukseen. Tyypillinen tutkimus on tilanne, asia tai prosessi, jonka oletetaan olevan keskimääräinen. Itse oletan, että Mansikkapaikka edustaa tyypillistä yhdyskuntayön paikkaa, joita löytyy muualtakin. Teemme varmasti hyvin samanlaista työtä kuin muissakin Kansalaistaloissa. Tutkimukseni on myös tulevaisuutta kertovaa tutkimusta. Valitaan sellainen tapaus, jota voidaan selvittää nykyhetkestä käsin. Mansikkapaikkaa tutkiessani pyrin tutkimaan sitä mihin yhdyskuntatyö on työmuotona menossa tulevaisuudessa. (Laine yms. 2007, 33.)

4.1.2 Etnografiasta autoetnografiaan

Teen tapaustutkimusta etnografisin ottein. Eskola & Suoranta toteavat (2003) selkeästi, että etnografia on havainnoinnin muoto, joka tapahtuu kauttaaltaan sosiaalisen todellisuuden luonnollisissa olosuhteissa. Sen juuret ovat vieraita kulttuureita tutkivassa antropologiassa. Kansainvälisesti sen perinteet ovat pitkät, mutta Suomeen sen katsotaan tulleen 1970-luvulla. (mt.103.)

Etnografia on yksi havainnoinnin muoto, mutta se eroaa muista menetelmistä erityisesti siinä, että se on ennen kaikkea kokemalla oppimista. Tutkija elää mukana tutkimassaan yhteisössä sen arkipäivää määritellyn ajan. Tavoitteena on oppia tuon yhteisön kulttuuri, sen ajattelu- ja toimintatavat ns. sisältäpäin. Etnografisen tutkimuksen tavoitteena on kuvata erilaisia toiminnallisia käytäntöjä, havainnoimaan toiminnan kokonaisuutta, ei yksittäisiä tapahtumia. Kuten toimintatutkimuksessa myös etnografiassa tutkijan rooli on aktiivinen. (Eskola & Suoranta 2003, 105-106.)

Etnografia on aina ainutkertainen tilanne ja jokainen kenttätilanne vaatii aina omat ratkaisunsa (Eskola & Suoranta 2003, 109). Etnografi on läsnä tutkimassaan ympäristössä ja hyödyntää monenlaisia aineistoja (Juhila 2004, 175).

Alasuutarin (2001) mukaan etnografisen tutkimuksen metodisäännöt muotoutuivat ja tulivat yleiseen tietoisuuteen 1920-luvulla. Malinowski nosti silloin teoksessaan esille keskeiset metodiset opit etnografiasta. Tutkimuksen keskeisiä laatukriteereitä on validiteetti ja että sitä voidaan arvioida seuraavilla kriteereillä. Ensinnäkin tutkimusprosessi on raportoitava tarkasti. Lukijan on näin mahdollista tarkemmin päätellä mitä tutkimuksessa on tehty ja miten tutkija on päätenyt sellaisiin johtopäätöksiin kuin hän esittää. Toiseksi etnografian on asuttava riittävän kauan tutkittavien kanssa ja kolmanneksi teoriat ja tulkinnat on pidettävä selvästi erillään suorista havainnoista ja informanttien lausunnoista. (mt.67-69.)

Etnografian ei tietenkään tarvitse tutkia itselleen vierasta kulttuuria vaan se toimii hyvin myös tutkittaessa esimerkiksi omaa yhteiskuntaa, itselleen tuttua kulttuuripiiriä. Yhteiskuntamme ei ole niin staattinen etteikö se olisi alituudessa muutoksen tilassa tai etteikö se sisältäisi mielenkiintoista tutkittavaa. Teorian avulla on myös mahdollista katsoa omaa yhteiskuntaa uudesta perspektiivistä ja analysoida sitä. (Alasuutari 2001, 76-77.)

Kirsi Juhila (2004) on käyttänyt artikkelissaan Gubrium ja Holsteinin (1994) karkeaa jaottelua perinteiseen ja uuteen etnografiaan. Perinteisessä etnografiassa on tarkoituksena kuvata mahdollisimman totuuden mukaisesti tutkittava ympäristö. Uudessa etnografiassa ollaan kiinnostuneita siitä miten toimijat tuottavat aktiivisesti sosiaalisen ympäristönsä todellisuuden. Uudessa etnografiassa ollaan kiinnostuneita paikalliskulttuurista ja sen tuottamasta vuorovaikutuksesta. Vuorovaikutus ymmärretään laajasti – keskusteluiden lisäksi se käsittää tekstuaaliset aineistot, kuten erilaiset asiakirjat. (mt.175-176.)

Latvala, Peltonen & Saresma (2004) toteavat, että yllättävän harvoin tiedetekstissä kerrotaan mitään. Kertomisen sijaan tiedetekstissä on raportoitu, selostettu, tarkasteltu, eritelty, analysoitu ja pohdittu. Tieteellinen teksti kirjoitetaan passiivimuodossa, ikään kuin kirjoittajalla ei olisi osaa eikä arpaa tutkimuksen tekemiseen. 1990-luvulla on ilmestynyt teoksia ja tutkimuksia joissa on yhdistynyt tutkimuksellinen ote persoonalliseen ilmaisuun. Ne, jotka ovat tehneet tutkimuksensa toisin, ovat sitä mieltä, että perinteisimmistä tutkimuksista on jäänyt pimentoon monia vaihteita.

Toisinkirjoittajat ovat lähteneet rikkomaan konventioita kertomalla esimerkiksi ennakkosuunnitelmista poikkeamisistaan ja ajautumisistaan sivupolulle sekä tunnustamalla ammentaneensa vaikutteita myös romaaneista, elokuvista, satunnaisista tapaamisista ja keskusteluista, siis lähdekritiikin kannalta epäilyttävistä lähteistä. (mt. 19-20.)

Toisinkirjoittajat ovat ammentaneet metodologisia pohdintoja tutkimussuuntauksista, josta voidaan käyttää nimitystä uusi etnografia tai vaihtoehtoetnografia. Näihin suuntauksiin sitoutuneita tutkijoita yhdistää käsitys tutkimuksen ja kaiken tietämyksen kontekstisidonnaisuudesta ja samalla paikantuneisuudesta ja ajallisuudesta. Uusi etnografia korostaa vuorovaikutusta ja dialogisuutta. Vuorovaikutuksellisuus on mukana kaikissa tutkimuksen vaiheissa niin teoretisoinnissa, muiden tutkijoiden tekstien lukemisessa, haastatteluissa, kenttätössä, tulkintaprosessissa ja kirjoittamisessa. Tutkimuksessa ei tarkastella viileästi ”toisia” tutkimuskohteita vaan tarkastellaan tiedon tuottamisen prosesseja ja tutkijaa itseään. (Latvala, Peltonen, Saresma 2004, 21-22.)

Autoetnografia, jota voidaan pitää vaihtoehtoetnografian alalajina, on suuntaus, jota on vasta viime aikoina alettu mieltää tutkimussuuntaukseksi. Autoetnografialla tarkoitetaan tutkimisen ja kirjoittamisen tapaa, jossa yhteiskunnallisia ilmiöitä lähestytään tutkijan henkilökohtaisen elämän kautta. Esimerkkinä sellainen tutkimus, jossa tutkija on ikään kuin ottanut itsensä koeinformantiksi kirjoittamalla samasta aiheesta kuin tutkittavat. Tunteiden tulkitsemista ja erilaisten tunnelmien ilmaisemista korostetaan autoetnografisissa tutkimuksissa. Tutkimuksen avulla pyritään luomaan vaikutelmia, nostattamaan muistoja. Autoetnografit saattavat myös kirjoittaa tunteistaan jotka liittyvät tutkijan ja tutkittavan suhteisiin ja kohtaamisiin. Tällöin halutaan korostaa tutkimuksen vuorovaikutuksellisuutta – tutkimus rakentuu tutkijan ja tutkittavan välisessä vuorovaikutuksessa.

(Latvala 2004 yms. 25-26, 31-33.)

Sitoutumalla kirjoittamaan omakohtaisesti, joudun esittämään kysymyksen, joihin monet toisinkirjoittajat ovat törmänneet – onko tieteellisiä normeja rikkova tunteistaan tai omasta elämästään kirjoittava enää tiedettä? Tai onko ainoastaan vakiintuneessa asemassa olevilla tutkijoilla mahdollisuus kirjoittaa luovasti ja persoonallisesti? Luovasti tutkimusta tekevän on

sitouduttava tekemään tutkimusta argumentoivasti ja vakuuttavasti. Häntä sitoo tietyt tieteelliset normit joita hän ei voi ohittaa. (Latvala yms. 2004, 41.)

Onko omasta työstä kirjoittaminen autoetnografiaa? Toisaalta oma roolini suhteessa Mansikkapaikkaan on mielenkiintoinen. Olen sekä siellä töissä että myös asiakas (nyt kun olen hoitovapaalla). Olen alueen asukas ja myös sitä kautta haluan vaikuttaa asuinalueeni viihtyvyyteen. Eli moninaiset roolini tekevät työstäni ainakin osittain autoetnografian. Olen halunnut kirjoittaa tutkimuksen persoonallisen otteella. Osaksi sen vuoksi, että se on tapani kirjoittaa ja osaksi sen vuoksi, että uskon että sillä tavoin olen pystynyt säilyttämään Mansikkapaikan omaa henkeä ja tunnelmaa.

4.2 Oma positioni

Muutimme perheeni kanssa Pohtolaan marraskuussa 2002. Ensimmäinen tyttäreni syntyi tammikuussa 2003. Syksyllä 2003 aloin käydä tyttöni kanssa Kansalaistalo Mansikkapaikan perhekahvilassa. Olin saanut neuvolasta Mansikkapaikan esitteen. Olin pyörittänyt tuota esitettä jo jonkin aikaa käsissäni. Mietin onko Mansikkapaikka minulle. Mietin sitä ,koska esitteessä todettiin että Mansikkapaikan toiminta on erityisesti kohdennettu syrjäytymisuhan alaisille perheille. Olinko minä sellainen? Aikani pohdittuani päätin mennä perhekahvilaan. Jännitti. Ensimmäisillä kerroilla oli ulkopuolinen olo. Yritin päästä mukaan äitien juttuihin. Pyysin mukaan myös naapurini jolla oli samanikäinen tyttö. Aloimme viihtyä ja löytää paikkamme Mansikkapaikan kerhossa.

Eräänä kertana eräs nainen tulee juttelemaan melko hädissään perhekahvilaan. Heillä oli iso ongelma. Toiminnanjohtaja oli sairastunut äkillisesti ja Raha-automaattiyhdistyksen hakupaperit olivat tekemättä. Haku päättyisi syyskuussa 2003. Kolmivuotinen projekti oli päättymässä ja ensi vuodelle ei olisi rahoitusta. Kerroin, että olen tehnyt aikaisemmassa työssäni Rahiksen hakemuksia. Jätän yhteystietoni – olen käytettävissä jos apuani tarvitaan. Mansikkapaikan hallituksen puheenjohtaja soittaa minulle ja sovimme treffit seurakunnan toimitilaan Talenttiin. Paikalle saapuu myös hoitovapaalla oleva kaupungin sosiaalityöntekijä, joka on Mansikkapaikan

hallituksessa. Yhdessä kokoonnumme muutaman kerran ja saamme tehtyä Rahiksen kohdennetun toiminta-avustuksen hakemuksen.

Olen käymässä yliopistolla kun puhelin soi. Mansikkapaikan hallituksen puheenjohtaja soittaa minulle ja pyytää minua töihin Mansikkapaikkaan. Toiminnanjohtaja on vakavasti sairas eikä pysty ainakaan puoleen vuoteen palaamaan töihin. Sovimme tapaamisajan ja jo lokakuussa olen Mansikkapaikassa töissä aluksi määräaikaisena ja lopulta vakituksena toiminnanjohtajana.

Mansikkapaikan sijaiseni on monesti ihmetellyt ja kysynyt minulta miten voin olla töissä Mansikkapaikassa? Asun samalla asuinalueella, eikä se ole ahdistavaa ja aiheuta ongelmia. Käyt hoitovapaalla lapsiesi kanssa Mansikkapaikassa ja ystävystyt äitien kanssa. Eikö ole kummallista tulla töihin ja tehdä töitä asiakasäitien kanssa? Olen yrittänyt vastata tähän, mutta en tiedä olenko saanut sijaiseni vakuuttuneeksi asiasta. Olen yrittänyt selittää, että Mansikkapaikka on minulle paljon muutakin kuin työpaikka. Nyt olen vielä päättänyt kirjoittaa Mansikkapaikasta tutkimuksen, joten suhteeni Mansikkapaikkaan on moninainen – olen työntekijä, asiakas, asukas ja tutkija. Teen autoetnografiaa omasta työstäni. Olen itse osa Mansikkapaikkaa, joten olen myös läsnä jokaisessa tutkimuksen vaiheessa. Tuntemalla oman työpaikkani ja haastateltavani, olen saanut syvempää tietoa. Olen voinut hyödyntää jo olemassa oleva tietoa. Varmasti tuttuus on vaikuttanut myös haastattelutilanteisiin – kaksi toisille tuttua henkilöä juttelee keskenään.

Toivon, että lukija voisi sanoa luettuaan tämän, että olipa mukaansa tempaava kertomus (vrt. Latvala 2004, 17.) En ole siis tekemässä pelkästään tutkimusta vaan myös kertomusta Kansalaistalo Mansikkapaikasta. Olen pyrkinyt tutkimuksessa erittelemään kirjoittamalla auki oman tietoni ja havaintoni aineiston tiedosta. Toki on paljon sellaista tiedostamatonta tietoa, jota en ole pystynyt kirjoittamaan auki.

Laura Yliruka (2005) toteaa, että sosiaalityössä oman työn arviointi ja sen perusteiden näkyväksi tekeminen on vielä vierasta. Oman ammatillisuuden ja käytäntöjen auki purkamisen ja arviointi olisivat tärkeitä sekä asiakkaiden saaman palvelun, että yksilön ja työyhteisön oppimisen ja tiedontuotannon näkökulmasta. Ylirukan mielestä oman työn arviointia olisi tehtävä siten ettei oma persoona siihen vaikuttaisi vaan keskityttäisiin itse työn arviointiin. (mt.124.) Tutkimukseni

ei ole arviointitutkimus, mutta se on yhden sosiaalityön ammattikäytännön tutkimusta. Kirjoitan auki oman työni käytäntöjä muutoksen näkökulmasta eli keskityn organisaatiotutkimukseen enemmän kuin itse työn arviointiin.

4.3 Asiakirjoista haastatteluun

Tutkimukseni aineisto koostuu viidestä haastattelusta ja Kansalaistalo Mansikkapaikan asiakirjoista kuten toimintakertomuksista, erilaisista raporteista ja asiakaskyselyistä vuosilta 1994-2006. Haastattelut olivat 5-11 sivua pitkiä ja asiakirja aineistoa oli 217 sivua. Moninaisesta aineistosta käytetään nimeä triangulaatio. Tällä viitataan sosiaalisen elämän moninaisuuteen. Moninaisuutta ei välttämättä tavoiteta käyttämällä vain yhdenlaista aineistoa, vaan sosiaalisen elämän moninaisuus saavutetaan tapaustutkimuksessa käyttämällä monia erilaisia aineistoja. Moninainen aineisto tuo tutkimukselle luotettavuutta – tapausta katsotaan useammasta aineistosta käsin. Triangulaatiota voi olla tutkimuksessa useaa, mutta itse käytän aineistotriangulaatiota ja teoriatriangulaatiota. Kerään aineistoa useammasta eri lähteestä. Käytän apunani haastatteluita, havainnointia ja erilaisia asiakirja aineistoja. Teoriatriangulaatiolla viitataan siihen, että samaan kohteeseen sovelletaan toisiaan täydentäviä käsitteellisiä näkökulmia. (Laine yms. 2007, 24-25.) Tarkastelen Mansikkapaikan tapausta yhteiskunnallisen teorian, tilan merkityksen, yhteisöllisyyden ja maallikko /asiantuntija teorioiden valossa.

Haastattelu on yleisin tapa kerätä laadullista aineistoa. Haastattelun idea on yksinkertainen. Kun haluamme tietää asioita, kysymme niitä suoraan siltä, joka tietää vastauksen kysymykseemme. (Eskola & Suoranta 2000, 84-85.) Gubrium & Holstein (2002) toteavat, että kysymiseen ja vastaamiseen ei ole mitään yksinkertaista tekniikkaa. Yksinkertaisimmillaan haastattelussa aktiivinen haastattelija kysyy ja passiivinen vastaaja vastaa. Haastattelutilanteeseen mahtuu kuitenkin paljon muutakin. Haastattelu on aktiivinen tapahtuma, jossa molemmat osapuolet vaikuttavat merkitysten tuottamiseen. Haastattelijan on osattava kysyä oikeita kysymyksiä jos hän haluaa saada vastauksia esimerkiksi henkilön tunteista ja ajatuksista. On tärkeää kuulla haastateltavan oma tarina. Mutta onko vastauksessa luettavissa aina vain yksi tarina vai onko vastauksesta kuultavissa useampia tarinoita? (mt. 9, 12, 21.)

Kun lähdin miettimään haastattelukysymyksiä, törmäsin artikkeliin kerronnallisesta haastattelusta. Tunsin, että tämä olisi se lähtökohta josta lähtisin liikkeelle ja jota hyödyntäisin haastattelukysymyksissäni. Halusin kerätä kertomuksia Kansalaistalo Mansikkapaikasta. En kuitenkaan miellä tutkimustani narratiiviseksi tutkimukseksi vaikka hyödynnän kertomuksen käsitettä. Kertomus voidaan määritellä yksinkertaisesti siten, että joku kertoo toiselle, että jotain tapahtui. Kun puhumme kertomuksista, olemme usein kiinnostuneita maailman kokemisesta ja muutoksesta. Henkilöt, paikat ja kertomisen tavat muuttuvat. Tutkija pyytää kertomuksia, antaa tilaa kertomiselle ja esittää sellaisia kysymyksiä joihin olettaa saavansa vastaukseksi kertomuksia. Ei kysytä suoraan esimerkiksi mitä on hyvä vanhemmuus vaan odotetaan kertomuksia jolloin henkilökohtainen ja konkreettinen tulee esiin. (Hyvärinen & Löyttyniemi 2005, 190-191.) Pyysin haastateltavia kertomaan asioita ja muotoilin kysymykset siten, että saisin vastaukseksi kertomuksia. (kts. liite 1.)

Mennyt kokemus on mahdollista kertoa osana jatkuvaa dialogia merkitysten elävää virtaa joka ei katkea nauhurin sulkeutuessa, vaan jatkuu ensin tutkijan tulkinnassa ja edelleen tutkimuksen lukijassa, hänen tulevissa dialogeissaan. (Hyvärinen & Löyttyniemi 2005, 202.)

Poeettinen mielikuvitus on se luova kertoja, joka jaetusta tarinamallista ja kielellisen kerronnan keinoin alati punoo tarinaa minuutensa esitykseksi. Kertoja ammentaa toisilta kohtaamiltaan erilaisilta ihmisiltä ja näiden sanoista ja tarinoista. (Hyvärinen & Löyttyniemi 2005, 221.)

Hyvärinen & Löyttyniemi (2005) toteavat, että viime vuosien keskustelua on värittänyt ajatus siitä, että pyrittäisiin eroon yksiselitteisestä haastattelun metodista. Kerronnallistakin haastattelua luonnehtii parhaiten pyrkimys koota kertomuksia. Haastattelijan kannattaa pyrkiä haastattelutilanteessa olemaan mahdollisimman luonteva eikä keskittyä haastattelun aikana tiukasti johonkin valitsemaansa metodiin. On toki etu, jos haastattelija osaa esittää kerronnallisia kysymyksiä ja niille järkeviä jatkokysymyksiä ja ennen kaikkea on tärkeää osata osoittaa kuuntelevansa. Kuuntelemisen taito yhdistää erilaiset kerronnallisen haastattelun muodot, kykyä kuunnella ja lähteä mukaan haastateltavan kertomuksen matkaan (mt.203-204.)

Mansikkapaikassa kuulen joka päivä tarinoita – lyhyitä tai pitkiä. Olen jakamassa ja kokemassa ihmisten arkista elämää hyvin läheltä. Hyvänä esimerkkinä tästä on maanantain avoin kahvila,

jossa ikäihmiset muistelevat paljon omaa elämäänsä hyvinkin spontaanisti. Yhtenä kertana jaettiin kokemuksia lääkärissä käynneistä ja siitä vääryydestä jota he ovat kohdanneet, koska eivät ole tulleet kuulluksi.

Haastattelussa ihmiset pyrkivät totuuteen. He kertovat asiat niin kuin muistavat niiden olleen. Itse faktatiedon lisäksi me voimme löytää haastatteluaineistosta ”koko” yhteiskunnan. Haastattelussa ihmiset kertovat tekojen, toiminnan, kokemuksen ja selviytymisen kulttuurisista, sosiaalisista ja poliittisista ehdoista. (Jokinen 2005, 40.) Tutkijana minun on osattava löytää aineistosta ne kohdat, joissa puhutaan laajemmin asioista. Osattava yhdistää tieto laajempaan keskusteluun.

Leena Eräsaari (2005) kuvaa kauniilla tapaa haastattelua. Hänen mielestään jokaisen haastattelun pitäisi olla pieni syntymä, uuden näkemyksen, uusien muistojen tai asiayhteyksien, uudella tavalla kerrotun tarinan syntymä. Jotakin sellaista, mitä ei aikaisemmin ollut ja joka ei samassa muodossa toistu. (mt. 77.) Jotain tämän suuntaista minäkin haen omilla haastatteluillani. Ne ovat tarinoita, muistoja Mansikkapaikasta. Ne ovat syntyneet siinä hetkessä kun me haastateltavan kanssa istuimme Mansikkapaikan pöydän äärellä. Jokainen on muistanut eri tavalla ja erilaisia asioita. Olen muodostanut näistä hetkistä ja tarinoista yhden tarinan, joka on minun tulkintaani heidän näkemyksistään.

Olen litteroinut viisi haastattelua. Kaikki yhtä lukuun ottamatta olivat yksilöhaastatteluita. Yhteen haastatteluun osallistuivat työntekijät (2) yhdessä. Haastattelut olivat pituudeltaan puolesta tunnista puoleen toista tuntiin. Esitin kaikille haastateltaville samat kysymykset (kts.liite). Mansikkapaikan asiakirjat kopioin itselleni. Luin aineistoja muutama kertaan. Pidin mielessäni tutkimuskysymykset ja aloin hahmottamaan aineistoa. Esitin aineistolle erilaisia kysymyksiä kuten Miten kaikki alkoi? Etsin aineistosta ne kohdat joissa puhutaan tästä ja muodostin niistä tarinan.

Olen kirjoittanut muistiinpanoihin, että olisi pitänyt purkaa nauhat mahdollisimman pian haastattelun jälkeen. Viimeisen nauhan purin vasta vuoden kuluttua haastattelusta. Se on pitkä aika ja siinä ajassa saattaa jo unohtaa jo jotain mitä olisi pitänyt muistaa. En myöskään tehnyt muistiinpanoja haastatteluiden aikana, joka nyt näin jälkikäteen ajateltuna olisi ollut hyvä asia. Nyt jälkikäteen ajattelen, että olisi ollut hyvä laittaa ylös tuntemuksia ja ajatuksia haastatteluista – olisin kenties saanut vielä enemmän irti haastatteluista.

Minut pelasti kenties se, että tein haastattelut tutusta aiheesta ja vielä kaiken lisäksi haastattelin tuttuja ihmisiä. Olen kirjoittanut muistiinpanoihini purkaessani nauhoja, että en esitä mitään lisäkysymyksiä joita kenties olisin tehnyt jos en olisi tuntenut haastateltavia tai tutkittavaa asiaa niin hyvin. Olen tiennyt mistä asioista haastateltavat puhuvat enkä siksi ole kaivannut lisätietoa koska tiedän jo entuudestaan mistä he puhuvat. Tai ainakin olen niin olettanut, toisaalta tämä saattaa olla myös taitamattomuutta. Minun on ollut myös jälkikäteen mahdollista pyytää lisätietoja haastateltavilta jos sitä olisin halunnut.

Olen kysynyt haastateltavilta saanko käyttää heidän oikeita nimiään ja he ovat siihen suostuneet. Olen haastatellut seuraavia henkilöitä:

Paula Jouppi s. 1949 ammatiltaan sosiaalityöntekijä. Ollut mukana perustamassa Kansalaistalo Mansikkapaikkaa ja on edelleen taustavaikuttajana Mansikkapaikassa. Töissä kaupungin lastensuojelussa.

Rainer Backström s. 1947 ammatiltaan pappi. Ollut mukana perustamassa Kansalaistalo Mansikkapaikkaa. Ollut Mansikkapaikan hallituksen puheenjohtaja koko sen olemassa olon ajan.

Elsa Kivistö s.1949 vapaaehtoistyöntekijä. Tullut taloon työllistettynä ja sittemmin toiminut vapaaehtoisena mm. ohjannut maahanmuuttajaryhmää. Mukana myös Mansikkapaikan hallituksessa. Muutti pois alueelta 2006 loppuvuodesta eli ei ole enää toiminnassa mukana.

Tellervo Yntälä s. 1955 ent.toiminnanjohtaja. Tullut mukaan toimintaan ensin vapaaehtoisena Marttojen edustajana sitten työllistettynä keittiötyöntekijänä ja lopuksi palkattuna työntekijänä. Siivousalan koulutus. Mukana edelleen Mansikkapaikan toiminnassa mm. Marttojen edustajana.

Eija Jyllilä s. 1978. Ohjaaja. Koulutukseltaan artemisi AMK ja kokki. Aloittanut työt Mansikkapaikassa vuonna 2004.

Pirjo Tuuri-Lahtinen s. 1973. Vs. toiminnanjohtaja. Koulutukseltaan sosiaalikasvattaja ja kasvatustieteiden maisteri. Sijaisena Mansikkapaikassa 2006-2007.

Mari Toivonen s. 1974. Toiminnanjohtaja. Koulutukseltaan sosiaalikasvattaja ja YTM/sosiaalityöntekijä. Aloittanut työt Mansikkapaikassa vuonna 2004.

Käsittelen aineistoa eri tavalla kuin tavallisesti. Eeva Jokinen (2005) on tutkinut suomalaisten ihmisten arkea. Kirjan lopussa on arjen virta- antologia, jonka hän tehnyt Edgar Lee Mastersin (1915) *Spoon River* –antologiaan pohjaten. *Spoon River* antologia on kokoelma runoja, jotka perustuvat vainajien kuvitteellisiin yksinpuheluihin. Tällaista samaa menetelmää on Jokinen käyttänyt kirjoittamalla haastateltavien tarinoita runomuotoon kuvamaan ihmisten arkea. Hän kuvaa arjen virran tekstejä roolirunoiksi, *joissa lyyrinen minä ottaa roolin ja puhuu esimerkiksi vainajana, eläimenä, esineenä tai tietyn ammatin edustajana.* (mt. 181.)

Myös Aino Kääriäinen (2003) on käyttänyt väitöskirjassaan runoja. Hän on muokannut asiakastilanteita runoiksi, joista hän käyttää nimeä ”*tunteva teksti.*” Kirjoittamalla asiakastilanteet runoiksi, Kääriäinen antaa äänen asiakkaalle. Hän kertoo saman tarinan esimerkiksi äidin ja lapsen äänellä. Olisi myös tärkeää, että sosiaalityöntekijän oma ammatillinen ”tunteva” ääni tulisi esille. Samalla työntekijä voisi tulla tietoiseksi omasta hiljaisesta tiedostaan. (Kääriäinen 2004, 135, 146.)

Laurel Richardson (2002) on käyttänyt runollista esitystapaa. Hän on käyttänyt viimeiset viisitoista vuotta vaihtoehtoisia tapoja esittää tutkimustekstejä. Richardsonin mielestä runot herättävät lukijassa tunteita. *It is felt.* Runomuotoon kirjoitettu aineisto antaa myös toisenlaisen

tunteellisen äänen tutkittaville. Tieteellisten tekstien esittäminen runoina tuo myös vaihtoehdon perinteisille tieteellisille teksteille.

Poetic representation offers social researchers an opportunity to write about, or, with, people in ways that honour their speech styles, words, rhythms, and syntax.
(mt. 879-888.)

Innostuin näistä teksteistä niin, että halusin muokata haastatteluaineiston runomuotoon. Kuvaan kolmea naista. Naisia, jotka ovat toimineet Mansikkapaikassa toiminnanjohtajina. Olen poiminut haastatteluista ne oleelliset kohdat joissa he kuvaavat muutosta ja omaa minäänsä. Itselleni en ole tehnyt haastattelua, mutta olen kirjoittanut muistiinpanoja joiden pohjalta olen muokannut tekstin runotarinaraksi. Olen muokannut tekstiä ja poistanut sieltä muun muassa sanoja *niinku* ja *tota noin*. Runot ovat tarinarunoja, jotka eivät noudata minkäänlaista runomittaa. Runoja voisin nimittää identiteettitarinoiksi, joiden kautta etsin muutosta. Muutosta, joka kuvaa Mansikkapaikkaa eri aikakausina kolmen naisen kautta.

Olen muodostanut myös arvokeskusteluista runotarinoita. Kerron Paulan, Tellen ja Marin ajasta ja arvojen muuttumisesta tarinarunojen avulla. Tarinarunot ovat tässä osiossa moniäänisiä eli Paulan kanssa tarinaa muodostaa Rainer. Telle ja vapaaehtoistoimija Else kertovat yhdessä tarinaa ja Marin aikana tarinaa kertovat työntekijät Pirjo ja Eija.

4.4 Teoreettiset lähtökohdat analysoinnin välineenä

Todellisuus on sosiaalisesti rakentunutta toteavat Berger & Luckman (1994), joiden alkuperäinen teos *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen* ilmestyi vuonna 1966. Berger & Luckman tarkastelevat jokapäiväisen elämän todellisuutta ja arkitiedon jäsentymistä. Metodi, jota he käyttävät apuna jäsentämään arkitietoa perustuu fenomenologiselle analyysille. Bergerin ja Luckmanin ajatukset arkitiedon rakentumisesta pohjautuvat Alfred Schütz in ja Thomas Luckmanin aikaisemmin ilmestyneisiin tutkimuksiin arkitiedosta. (kts. myös Riikka Korkiamäki 2008.) Jokapäiväinen elämismaailmalle jäsentyy ajallisesti, tilallisesti ja vuorovaikutuksellisesti. (mt. 11, 29-30, 37.)

Myös Vilkkö (1998) käyttää hyvin samanlaista jäsenystä tutkiessaan kotia miehen ja naisen kertomana. Aika, paikka ja muistot ovat se peruskoordinaatisto joilla Vilkkö suunnistaa eteenpäin.

Ajan vaihtuvat tapahtumat ankkuroituvat paikkoihin ja virtaavat niiden lävitse; ajattelemme koettuja paikkoja tapahtumapaikkoina, elettyjä ympäristöjä mielen maisemina. Aika ja ajan myötä tuleva muutos on ajattelun itsestään selvä kiinnittymisajankohta, ajallinen jatkuvuus kertomisen vetovoima. (Vilkkö 1998, 28).

Jäsenyksen tutkimukseni Bergerin & Luckmanin (ja myös Schütz) arkielämän todellisuuden rakentumiseen ajallisesti, tilallisesti ja vuorovaikutuksellisesti. Olen kiinnostunut muutoksesta ja katson miten muutos näkyy ajallisesti, tilallisesti ja vuorovaikutuksellisesti.

4.4.1 Ajallinen ulottuvuus

Mansikkapaikassa on toiminut kolme naista toiminnanjohtajina. Ajallisesti sieltä on löydettävissä Paulan, Tellen ja Marin aikakaudet. Paula toimi Mansikkapaikassa vuosina 1994-1998, Telle vuosina 1998-2004 ja Mari vuodesta 2004 lähtien.

Menneisyyden naiset muistuttavat toisiaan, erityisesti jos he elävät samanlaisissa ympäristöissä. Halusin tuoda esille sen missä suhteessa te muistutatte toisianne ja missä ette, miten puhutte itsestänne ja mitä olette tehneet. Tuoda esiin miten kukin teistä kuvasi suhdetta oman maailman ulkopuolella eläviin ihmisiin. (Davis 1997, 10-11.)

Natalie Zemon Davis (1997) on kirjoittanut kirjan kolmesta naisesta, jotka elivät 1600- luvulla. Kirjan alussa hän keskustelee kirjan naisten kanssa ja perustelee miksi on valinnut nuo kolme naista kirjansa päähenkilöiksi. Olen itsekkin valinnut kolme naista pääosaan. Kolme naista, jotka ovat toimineet Mansikkapaikassa toiminnanjohtajina. Miten he ovat omalla toiminnallaan vaikuttaneet Mansikkapaikan muutokseen? On toki muistettava, että pelkästään nämä kolme naista eivät ole vaikuttaneet Mansikkapaikan toimintaan vaan toiminnassa on ollut mukana myös paljon muita henkilöitä, mutta määrittelen näiden naisten avulla Mansikkapaikan tietyt ajanjaksot.

Ajallisuus on tietoisuuden perusominaisuus; tietoisuus on ajassa etenevä tapahtumasarja. Aika jäsentää ja kietoo sisäänsä koko olemisen tässä maailmassa. Elämismaailmassamme asiat tapahtuvat tiettyssä järjestyksessä – emme voi tehdä tiettyjä asioita ennen kuin tietyt muut asiat ovat tapahtuneet. Elämismaailmamme aikarakenne määrittää elämänkulkuamme kokonaisuudessaan. Aika määrittää niin yksittäisiä toimintasarjoja kuin koko elämänkulkua kokonaisuudessaan. (Berger & Luckman 1994, 37-38.) Bauman (2002, 42) nostaa keskusteluun yksilön jatkuvan muutoksen – yksilön identiteettiä ei pidetä annettuna vaan se mielletään tehtäväksi ja ihmisen on suoriuduttava tuosta tehtävästä ja sen seurauksista. Ajan muutos on muuttanut ihmisen identiteettiä ja se on jopa alituisessa muutoksessa. Olen kiinnostunut ajan muutoksesta ja toiminnanjohtajien muutoksesta juuri identiteetin kautta. Millaisia identiteettejä toiminnanjohtajille on rakentunut? Mansikkapaikan toiminnanjohtajien identiteetti on rakentunut tiettyyn aikaan ja tiettyssä paikassa. Tuija Pulkkinen (1998) puhuu postmodernin ajan identiteetistä jota olisi syytä tarkastella siten

miten tietty identiteetti on rakentunut mahdollisuudeksi tiettyssä ajassa ja paikassa sekä sitä, miten tämä rakentunut identiteetti toimii tiettyyn aikaan ja paikkaan sidotussa politiikassa. (mt. 160.)

4.4.2 Tilallinen ulottuvuus

Berger & Luckman (1994) eivät syvenny teoksessaan tilalliseen ulottuvuuteen, mutta toteavat, että tilalla on sosiaalinen ulottuvuutensa. Ihmisen toimintakenttä kohtaa alituisesti muiden ihmisten toimintakenttiä. (mt. 37.) Kansalaistalo Mansikkapaikka on tila eli arkielämän todellisuus tapahtuu tilallisesti. Olin yllättynyt. Yllättynyt siitä kuinka vähän yhdyskuntatyön tutkimuksessa puhutaan tilan merkityksestä. Ylipäättään sosiaalityössä ja yhteiskuntatieteissä tilan tutkimus on harvinaista. (kts. esim. Eräsaari 1995.) Tosin 1990-luvulla kiinnostus tilaan on kasvanut ja voidaan puhua humanistis-yhteiskuntatieteen tutkimuksen ”tilallisesta käänteestä”. Esimerkiksi naistutkimuksessa on kiinnostuttu sukupuolen ja tilan kysymyksistä. (Saarikangas 2006, 12, 19.) Yhdyskuntatyö tapahtuu kuitenkin lähes aina jossain tilassa ja tilasta muodostuu alueen asukkaille ”toinen olohuone”. Näitä lähiön olohuoneita voidaan kutsua nimellä kansalaistalo, lähiötupa, asukastupa jne.

Lähiön olohuoneita voisi kuvata myös käsitteellä agora. Agora (kreikk. tori) on julkisen ja yksityisen välitila, avoin paikka. Agora on sosiaalista luova tila, jossa yksilö ja yhteisö kohtaavat. Nykyajan agoroita voisivat olla esimerkiksi perhe- tai nettikahvilat, mediatorit tai ostoskeskusten aukiot. Agoran muodostavat kansalaisten, ammattilaisten ja asiakkaiden erilaiset todellisuudet. Todellisuudet joissa kosketellaan ja käsitellään ihmisten iloja ja murheita. (Bardy & Känkänen 2005, 201.)

Olohuone on käsite, joka liitetään kotiin. Kotiin, joka on yksityinen tila. Soveltuuko yksityisen tilan käsite julkiseen tilaan, joka kansalaistalokin on? Mansikkapaikasta on pyritty luomaan kodinomainen paikka, koska siitä on haluttu luoda tila jonne kaikkien lähiön asukkaiden on helppo tulla. Siksi käsite lähiön olohuone kuvaa tilaa, joka on kaikille avoin ja käytän sitä kuvaamaan Mansikkapaikkaa tilana. Eräsaari (1995) on pohtinut julkisten tilojen erottautumista kodista, yksityisestä tilasta. Julkinen tila on pyritty pitämään julkisena, byrokraattisena vastakohtana kodille. Kodinomaisuus on kuitenkin jotain sellaista, joka haluttaisiin tuoda julkisiin tiloihin. Kodinomaisuus madaltaa kynnystä tulla julkiseen tilaan. Se on jotain tavoiteltavaa, mutta harvinaista katutason byrakratioissa. (mt.149- 155.)

Mansikkapaikka ”yhteisöllisenä olohuoneena” on käytetty koko sen historian ajan. Rainer kuvaa Mansikkapaikan olohuone filosofiaa seuraavasti:

olohuone on semmonen paikka jossa perheessä tavataan ja ollaan yhdessä, viihdytään ja jonne eri sukupolvet voivat löytää tiensä ja viihtyä ja jakaa kokemuksiansa että kynnyksetön olohuone ja avoin erilaisten elämäntilanteitten keskeltä tulevien ihmisten kohtaamispaikka jossa myöskin välittyy aitoa ihmisten välittämistä toisistaan ja jossa myöskin toimijat elikkä kaupunki, sosiaalitoimi, seurakunta ja kolmannen sektorin kansalaisjärjestöt voivat niinkun omia toimintojaan pitää esillä ja yllä.

Rainer tiivistää hyvin Mansikkapaikan tämän päivän agoraksi, jossa kohtaavat niin alueen asukkaat kuin ammattilaisetkin. Mansikkapaikassa koetaan ja jaetaan ihmisten iloja ja murheita.

Tila ei ole pelkästään fyysisiä rakennelmia tai taideobjekteja vaan niiden elämä jatkuu myös tilan luomisen jälkeenkin ja niitä voidaan tarkastella laajemmin kuin pelkkinä rakennuksina. Tilan käyttäjät antavat tilalle omia merkityksiä ja sen merkitykset muotoutuvat, muuntuvat ja

kehkeytyvät käytössä ja ajan myötä. *Nämä eletyt tilat ovat lähtökohtaisesti aina jo menneitä: jälkiä niistä voi tutkimuksessa tavoitella, mutta ei sellaisenaan tavoittaa.* (Saarikangas 2006, 12-13.) Mansikkapaikka on alueen asukkaiden paikka, josta tavoittelen elettyä elämää, muutosta.

Fyysisenä ja visuaalisena kokonaisuutena rakennettu ympäristö on yhdistelmä jatkuvuutta ja muutosta samanlaisina pysyvien sekä uusien rakennusten ja yksityiskohtien muodossa. Se sisältää sekä näkyviä historiallisia kerrostumia että yhteisesti jaettuja ja henkilökohtaisia kerrostumia ja muistumia aiemmista rinnakkaisista tilakokemuksista ja niiden aistimuksista. (Saarikangas 2006, 9.)

Kansalaistalo on elänyt samassa paikassa vuodesta 1994. Moni tilassa käynyt on jättänyt jälkeensä omia henkilökohtaisia muistoja ja kenties samalla nauttinut jo sinne jätetyistä tilakokemuksista. Mansikkapaikan tilassa on koettu sekä yhteisöllisiä että yksilöllisiä kokemuksia.

Leena Eräsaari (1995) on käyttänyt tutkimuksessaan apuna valokuvia tiloista. Sanat ja kuvat ovat kaksi erilaista informaation lajia, hän toteaa. Tutkimuksessa keskitytään byrokraattisille näyttämöille erilaisiin toimistoihin kuten sosiaalitoimistoon ja työvoimatoimistoon. Byrokratian sanotaan muuttuneen näkymättömäksi ja herkemmäksi. Kuvien avulla Eräsaari pyrkii välittämään ruumiillista kokemusta byrokraattisista tiloista. Antamaan näkymättömälle byrokratialle kuvan niin sanallisesti kuin kuvallisesti. (mt. 88, 91.)

Myös Kirsi Saarikangas (2006) on käyttänyt teoksessaan *Eletyt tilat ja sukupuoli - Asukkaiden ja ympäristön kulttuurisia kohtaamisia*, valokuvia kuvaamaan erilaisia tiloja ja rakennuksia. Saarikangas pohtii mm. sitä miten erilaisia merkityksiä valokuvista voi löytää. Täytyy vain katsoa valokuvia eri tavalla ja esittää niille erilaisia kysymyksiä. *Kuvilla voi olla useita toisiaan täydentäviä ja jopa keskenään ristiriitaisia merkityksiä.* (mt. 181.)

Kuvaan Mansikkapaikan tilan muutosta kuvin ja sanoin. Olen valinnut Mansikkapaikan valokuvakansioista valokuvia tiloista. Miten muutos näkyy tilassa? Mansikkapaikan valokuvissa on aina mukana myös ihmisiä – valokuvakansioista ei löydy kuvaa jossa olisi pelkkä tyhjä tila. Kansalaistalo ei ole tyhjä tila vaan tilan muodostavat siellä käyvät alueen asukkaat.

4.4.3 Vuorovaikutuksellinen ulottuvuus

Arkielämän todellisuuden rakentuminen tapahtuu vuorovaikutuksellisesti toisten kanssa – elän jokapäiväistä elämääni muiden yksilöiden kanssa – eli me yhdessä rakennamme arkielämän todellisuutta. Ihminen tuottaa itsensä aina sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Ihmiset yhdessä tuottavat inhimillisen maailman. (Berger & Luckman 1994, 39, 63.)

Yhteisön käsite on kaikkea muuta kuin yksiselitteinen ja ristiriidaton. Yhteisöjä on monenlaisia ja niitä on varmasti yhtä paljon kuin on luokittelu perusteitakin. Historian saatossa yhteisöjä on tutkittu ja yhteisö käsitettä on pyritty määrittelemään niin sosiaalitieteissä, historiassa, sosiologiassa kuin antropologiassa. Yhteisölle on löydetty kolme keskeistä kriteeriä, jotka ovat alueellisuus, vuorovaikutus ja symbolinen yhteisyys. Sisällöllisesti yhteisö voidaan määritellä *tietynlaiseen yhteiseen pohjautuvaksi ihmisen yhteenliittymäksi*. Jo Aristoteleen ajoista lähtien yhteisöjen ymmärtämisen pohtiminen on sisältänyt näkemyksiä siitä, millainen ihmisluonto on luonteeltaan biologisesti, mitä tästä seuraa yhteisölliselle elämälle ja miksi ihmiset liittyvät yhteen. (Kuusela 2001, 304-305.)

Yhteisö viittaa ihmisten väliseen vuorovaikutukseen ja sen ala voi vaihdella ihmiskunnasta pariin, kolmeen ihmiseen. Sen alue voi vaihdella maapallosta ruokakuntaa. *Vaikka yhteisöt vaihtelevat toimintamodoiltaan ja tavoitteiltaan, niille on yhteistä verraten pysyvä ja välitön vuorovaikutus*. (Lehtonen 1990, 15, 25.) Ihminen on ennen kaikkea yksilö, mutta ilman toista hän ei selviä elämästään. On luonnollista hakeutua muiden seuraan ja saada tukea ja turvaa toisista.

Yhteisöä käytetään yleisesti ja epätarkasti ryhmämuodostelmien yleisnimityksenä. Käsite on epämääräinen ja monimerkityksellinen. (Lehtonen 1990, 15-16.) Bauman (1997) on pohtinut paljonkin yhteisön käsitettä ja tekee eroa yhteisön ja ryhmän välille. Hänen mielestään yhteisöllisyyden tärkein edellytys on yksimielisyys. Yhteisön rajojen sisäpuolella näkemykset ja asenteet ovat yhteisiä. Jäsenten väliset erot ovat vähäisiä, joten heitä voidaan kuvata samankaltaisiksi. *Yhteisö on yleensä oletus, halun ilmentymä, pikemminkin ruodun sulkemiseksi kajautettu taisteluhuuto kuin todellisuutta*. Bauman puhuu erityisesti kommuuneista ja uskonnollisista yhteisöistä ja toteaa, että yhteisöt poikkeavat toisistaan riippuen siitä kuinka

tiukkaa yhdenmukaisuus yhteisössä on. Yhteisön ja ryhmän erona voidaan pitää sitä, että ryhmä muodostuu jäsenistä joilla on yksi yhteinen tavoite. Tavoite on siis se, joka yhdistää ryhmän. Yhteisöön kuuluva jäsen on mukana yhteisössä koko sydäimestään ja ryhmään kuuluminen on huomattavasti löyhempää. (mt.92, 98-100.)

Muutamaa vuotta myöhemmin Bauman (2002) suhtautuu melko kriittisesti yhteisöllisyyteen. Hänen mielestään yhteisö on ihmisille pakollinen, mutta nykyään yhteisöt ovat hyvin keveitä rakennelmia – välttämättömiä pakkoja ihmisille. Yhteisöt ovat jotain, jota tarvitsee puolustaa henkeen ja vereen, vaikka ne olisivatkin hyvin löyhiä. Yhteisöllisyyden vetovoima perustuu tänä epävarmuuden aikana siihen, että ne ovat ikään kuin turvallisuuden satamia, turvapaikkoja, *josta kaikki jatkuvan, ennustamattoman ja hämmentävän muutoksen myrskyävälle merelle eksyneet merenkävijät haaveilevat*. Baumannin mielestä sellaista yhteisöä ei ole olemassakaan, joka lupaa tarjota kaikille jäsenilleen turvapaikan. Se on suorastaan käsitteellinen mahdottomuus. (mt. 202-206.) Olemmeko todellakin tulleet yhteisöllisyydessä tähän pisteeseen, että yhteisöt ovat pelkästään löyhiä ryhmiä? En haluaisi uskoa siihen. Haluan uskoa siihen, että perheen, suvun, tai jonkin vapaa-ajan ryhmittymän merkitys yksilölle on yhä suuri.

Yhteisyyden perustana voivat olla taloudelliset, poliittiset tai alueelliset seikat. Yhteisyys voi perustua sukulaisuuteen, intresseihin, uskomuksiin, yhteisiin toimiin, vuorovaikutukseen, seurusteluun, harrastuksiin, maailmakatsomuksiin, mieltymyksiin ja tunteisiin. Yhteisöjä voidaan luokitella niiden tavoitteiden (esim. hoitoyhteisöt) ja vuorovaikutuksen luonteen (esim. aatteelliset yhteisöt) mukaan. (Lehtonen 1990, 15.)

Mansikkapaikan toiminta perustuu yhteisöllisyyteen, mutta millaista yhteisöllisyys on Mansikkapaikassa ollut eri aikoina? Paljon puhutaan yhteisöllisyyden katoamisesta, mutta onko näin kuitenkaan todellisuudessa? Esimerkiksi Anneli Pohjola (1999) pohtii yksilökeskeisen ajattelun väistymistä ja sen korvaamista yhteisöllisyydestä. Yhteisöllisyyden ajatellaan olevan vastaus moneen ongelmaan. Hänen mielestään yhteisöllisyyden ja kansalaisyhteiskunnan merkitysten korostaminen on tapahtunut nopeasti. Yhteisöllisyys on kuitenkin tänä päivänä jotain, joka liikkuu yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden rajapinnoilla – *perinteinen kollektiivinen toimintamalli tekee tilaa yksilöiden motiiveille*. Erityisesti yksilö on kiinnostunut lähiyhteisöistään kuteen perheestä ja asuinalueesta. Yksilö kantaa vastuuta omasta

lähiympäristöstään. (mt. 70-71, 73.) Miten yhteisöt ovat muuttuneet ja miten yhteisöllisyys Mansikkapaikassa on syntynyt?

Olen jakanut seuraavassa aineiston kolmeen kappaleeseen ja etenen tarinassani ajallisesti eteenpäin. Tarkastelen Paulan, Tellen ja Marin aikoja ja tarkastelen aikaa kertomalla tarkemmin toiminnanjohtajien ajoista, tiloista, yhteisöistä ja arvoista. Tämän jälkeen analysoin tarinat.

5. PAULA PIONEERINA PERUSTAMASSA YHTEISÖLLISTÄ KOTIA VINTIÖILLE JA KUPPILAN KUNKUILLE

5.1 Paula

Olen sosiaalityöntekijä -
Vapautunut sosiaalitoimesta.
Väsynyt tohon sosiaalityöhön.

Olen nyt projektityöntekijänä Nuoret ja päihteet projektissa.
Lähetettiin tutustumaan kaikkiin näihin taloihin mitä on olemassa.
Meillä pitäis olla oma toimipaikka, pohdittiin työparin kanssa.
Soitin Lielahden terveysasemalle ja kysyin paria tyhjää huonetta, mutta huoneita ei luvattu meille.

Sain vinkin alueen kodinhoitajien päälliköltä, että kannattaa mennä luomaan kontakteja Marian päivänä Lielahden kirkkoon.
Siellä on alueen uusille asukkaille järjestetty tilaisuus.

Tapasin alueen pastorin Rainerin, josta mulla ei ollu aikaisempaa mielikuvaa, mutta jonka takinliepeisiin meinasin tarttua.

Rainer kertoi haaveesta,
haaveesta saada tila jossa järjestää toimintaa alueen asukkaille.

Mun sisällä syttyi sellanen palo
ja se ei oo järjellä selitettävissä.
Mä en meinannut pysyä siinä tuolissa
että mää tuun mukaan
vaikkei mulla valtuuksia projektin puolesta ollut luvata yhtään mitään.

Me saatiin avaimet Lentävänniemenkatu kuuteen
ja sitten ideoitii porukalla.

Saatiin mukaan myös sosiaalitoimiston päällikkö,
joka lupasi rahat tilan vuokraan.
Minä en sitä ymmärtänyt mistä hän ne rahat vuokraan kaapi
mutta kaippa siellä oli löysempiä.
Ja rahat tuli.

Mun lahjani oli siinä että oon köyhyydessä kasvanut
ja oppinut keräämään ja käyttämään hyödyks sellasta vanhaa.
On se taito kun sai vihiä että jossakin on tavaraa ja kun on ahne luonne niin
voi kerjätä enemmänkin että siinä yhdisty köyhyys ja ahneus.

Sillä saatiin tavallaan Mansikkapaikka sitten perustettua.

Sitten mää sitä soppaa keitin
niin mähän kävin kutsumassa näitä poikia tästä paikallisesta
ja tuolta Lielahesta.
Nyt on pojat soppaa valmiina – otetaas pieni huilaustauko.
Pojat tuli ja seuraava askel olikin sitten miesten piiri yhdessä Rainerin kanssa.

5.2 Kodin perustaminen

Rainer kuvaa Mansikkapaikan alkutaivalta juhlalliseksi. Harjun seurakunnassa oli jo pitkään ollut idea, että kutsutaan alueelle muuttaneita seurakuntalaisia kokoon ja tämän innoittamana järjestettiin Marianpäivänä 1994 Lielahden kirkossa kutsujumalanpalvelus, johon kutsuttiin vastikään alueelle muuttaneita asukkaita. Rainerin muistin mukaan paikalle saapui kolme henkilöä, joista kolmas oli sosiaalityöntekijä Paula Jouppi.

Paula oli saanut vinkkiä kotipalvelun työntekijältä, että Lielahden kirkolla järjestetään uusien asukkaiden ilta ja ehdotti, että Paula voisi mennä sinne kuulemaan Nuoret ja Päihteet projektin työntekijänä.

Tuossa kutsuillassa Rainer kertoi alueen seurakunnan työstä ja erityisesti siitä mitä se haluaisi alueella tehdä. Rainer kertoo kuinka Paula otti voimakkaasti osaa tuohon keskusteluun ja esitti idean, että jos Harjun seurakunta ja Nuoret ja Päihteet projekti voisivat lähteä yhdessä toimimaan ja kehittämään jotain toimintaa alueelle. Tuosta lähti liikkeelle koko tämä prosessi, kuvaa Rainer.

Paula kertoo hieman eri tavalla tuon alkutarinan. Paula muistelee kuinka Rainer kertoi tuossa illassa, että seurakunnalla oli haave saada käyttöönsä tilat, jotka olivat jääneet tyhjilleen päiväkodilta. Seurakunta halusi saada Mummon Kammarin toiminnalleen uudet tilat. Nuo olivat Paulan mukaan ne alkusanat joista Mansikkapaikka sai alkunsa. Paula jatkaa, että hän ei tuntenut Raineria, mutta

mun sisällä syttyi sellanen palo ja se ei oo järjellä selitettävissä, enkä mä sitä tänäkään päivänä ymmärrä että mä en meinannu pysyä siinä tuolissa kun mää meinasin sen liepeisiin käydä että mää tuun mukaan.

Paula toteaa, että hän lähti mukaan vaikka hänellä ei ollutkaan mitään valtuutuksia kuin projektin 60 000 markkaa, jotka nekin olivat Raittiustoimen alaisuudessa. Projekti oli kuitenkin jo aiemmin kyselty alueelta kaupungin tiloista itselleen jotain soppea ja tässä näytti olevan vastaus heidän tarpeisiinsa.

Harjun seurakunnan aktiivi toimija (Rainer ei kerro tarkemmin hänen nimeään) asui Lentävänniemenkatu kuuden vieressä, jossa Mansikkapaikka sijaitsee. Seurakunnan toimija oli katsellut päiväkodin jälkeen jäänyttä tyhjää tilaa haikein mielin. Tila oli ollut tyhjiään 1990 luvun alusta alkaen ja seurakunnan aktiivi keskusteli ja ideoi alueen diakoniatyöntekijän kanssa mitä tilassa voisi tehdä. Näiden kahden henkilön vinkistä Paula, Rainer ja Hervannan seurakunnan pappi lähtivät katsomaan tiloja. Tiloja, jotka sijaitsivat Lentävänniemenkatu kuudessa. Tuon tapaamisen jälkeen sovittiin tapaaminen Pispalan kirkolle jonne kutsuttiin myös läntisen sosiaalikeskuksen johtaja. Hän lupasi järjestää rahat vuokraan sosiaalitoimen budjetista, vaikka se ei helppoa tulisi olemaankaan. Laman aikana kun ei olisi saanut rasittaa sosiaalitoimen budjettia millään ylimääräisellä.

Tila oli toiminut päiväkodin lopetettua toimintansa lähinnä kaupungin varastona ja oli kalustamaton. Kuten Paula toteaa, *Tää tila kehitettiin tyhjästä*. Aluksi oli raivattava ja siivottava vanhat päiväkodin jäämistöt pois. Paula kertoo kuinka hän meni Koukkuniemen vanhainkodin varastolle hakemaan tavaraa. Hänellä ei ollut mitään käsitystä siitä mitä tarvittaisiin vaan hän otti huonekalun sieltä ja toisen täältä. Tässä vaiheessa kun ei ollut vielä mitään tarkkoja suunnitelmia siitä mitä toimintaa tilassa tapahtuisi.

Paula oli haaveillut saavansa keinutuoleja tilaan.

tuota niitä keinutuoleja minä himoitsin minä olin tosi väsynyt tuohon sosiaalityöhön ja ajattelin jos tulee se hetki että minä saan keinustella ja ajatella vain. Keinutuoleja tarvitaan ja sitten oli kesäloma siinä välissä ja kuinka ollakkaan ne oli jo niitä keinutuoleja jo sitten ne oli hävinny sieltä ja tuota sitten mä sanoin sille se oli Koskela Seppo minä sanoin sinä kyllä vaikka rakennat mulle niitä keinutuoleja kun minä olin ne pyytänyt että minä tartten niitä. Sitten löyty jostain niitä olikin sitten runsaasti.

Astiat hankittiin koulutoimistosta saadun vinkin perusteella. Paula meni erään koulun vintille josta hän löysi ämpäreittäin vanhoja Arabian lautasia.

mulla oli punasissa muovisangoissa oli syvää ja matalaa vanhaa Arabiaa ja mä olin tosi onnellinen että hyvänen aika Arabiaa ja hyvin naarmutettuja mutta musta ne oli tosi hienoja mä en nyt muista mistä me niitä haarukoita ja veitsiä mutta niitäkin jostain siunaantu et sillä lailla tää kalustettiin.

Nuoret ja päihteen projektin rahoista hankittiin verhot ja Mummon kammarin väki auttoi sisustamisessa, koska Paulan mukaan hänellä ei ollut silmää siihen – hänellä oli vain haalittua tavaraa. Myös alueen asukkaat toivat Mansikkapaikkaan tavaraa ja huonekaluja, kun kuulivat mitä tilassa oli tekeillä.

Lasten lauluhetki lasten puolella 1995. Sinapinkeltaiset kaappisängyt ja kukalliset verhot.

Ruokailuhetki kammarissa 1996. Koukkuniemen vanhat tuolit ja uudet pitsiverhot.

Kaikki olivat innoissaan uudesta hankkeesta – paitsi taloyhtiön hallitus. Hallitusta ei oltu kuultu ennen kuin valmiit suunnitelmat oli tehty. Kun he kuulivat sosiaalitoimen puuhut, he nostivat vastarinnan. Taloyhtiö ei hyväksyisi toimintaa. Neuvotteluita alettiin käydä. Paikalle saapui jopa kaupungin ylimpiä virkamiehiä. Neuvotteluiden tuloksena taloyhtiö hyväksyi sosiaalitoimen, mutta raittiustoimen asiakkaita tai nuoria se ei hyväksynyt. Ehdoksi asetettiin että sosiaalitoimen asiakkaat käyttäisivät takaovea kulkiessaan Mansikkapaikkaan. Muut saisivat kulkea pääovesta. Toiminta käynnistyi ja vähitellen taloyhtiökin tottui siihen eikä valituksia tullut. (Kylliö 1996.)

5.3 Vintiöt ja kuppilan kunkut

Nuoret ja päihteet projektin kohderyhmänä olivat erityisesti lapset, nuoret sekä heidän vanhempansa. Toimintaa järjestettiin Lielahdessa Ollinojankatu 25 kerhotilassa. Ollinoja valittiin kohdealueeksi, koska alueella on vuokrataloja ja alue oli työllistänyt erityisesti sosiaalitoimea, todetaan projektin loppuraportissa. Ollinojankadun toiminta keräsi yhteen 10-13 ”vintiöikäisten” lasten ryhmän. Projektin loppuraportissa todetaan, että nämä vintiöt elävät vuokratasarmiympäristössä, jossa kaikki virikkeet ovat tervetulleita. Heidän katsotaan kuuluvan riskiryhmään. Lasten kanssa on toimittu ja he ovat päässeet erilaisille retkille ensimmäistä kertaa elämässään. Ryhmän todetaan ryhmäytyneen. Ryhmässä todetaan olleen yksinäisiä, kiusattuja lapsia, mutta nyt heillä on viiteryhmä, jossa uskaltaa olla niitä lapsia joita ovat. (Kylliö 1996.)

Toinen ryhmä, joka perustettiin projektin aikana, oli Vastaheränneet, jotka projektin alkaessa olivat seitsemäsluokkalaisia. Nuoret tulivat ryhmään oma aloitteisesti mainoksen ” *Harrastatko kadonneen motivaation metsästystä?* ” perusteella. Nuoret itse määrittelevät itselleen olevan ongelman joko kotona, koulussa tai vapaa-aikana. Tämäkin ryhmä toimi koko projektin ajan. (Kylliö 1996.)

Projektin loppuraportissa todetaan, että ideana olisi, että kun vintiöikäiset tulevat vastaheränneiden ikään perustetaan heille oma ryhmänsä. Näin toiminta jatkuisi ala-asteelta yläasteelle saakka ja nuorilla olisi mielekästä tekemistä ryhmässä turvallisten aikuisten kanssa. Pitkäjänteisellä toiminnalla pystyttäisiin vaikuttamaan nuorten elämään ja ehkäisemään päihteiden käyttöä.

Ollinojankadun asukastuvasta muodostui vuokrakerrostaloalueella tärkeä paikka. Asukastuvan yhtenä tavoitteena oli, että alueen eri-ikäiset ihmiset tutustuisivat toisiinsa paremmin – ennakkoluulot aikuisilta hälvenisivät nuoria kohtaan ja toisin päin. Raportin mukaan asukastupa täytti hyvin nämä odotukset ja yhteistyötä yli sukupolvien tapahtui. Paula muistelee Ollinojankadun toimintaa

yhessäoloa oli ja lähensi kyllä sen talon nuorempaa ja näitä vanhempaa väkeä sillä lailla että mä muistan siinä oli tämä Lilja joka oli tämmönen sharmantti vanhus ja hän kerto sitä että kun ne lapset tervehtiikin niin tuota mitä ei ennen ollu ja ne alko kunnioittaa toisella tavalla näitä talon vanhuksia.

Tärkeää asukastupatoiminnassa on se, että kenen ehdoilla lähdetään toimintaa suunnittelemaan. Toiminnan ideoinnin on tapahduttava yhteistyössä alueen asukkaiden ja asukastoimikuntien kanssa. Näin tapahtui myös Ollinojankadun asukastuvalla, jossa alueen asukkaat ja asukastoimikunta remontoivat yhdessä tilan ja järjestivät projektilaisten kanssa yhdessä toimintaa. (Kylliö 1996.)

Kansalaistalo Mansikkapaikassa oli jo projektin aikana monenlaista yhteisöllistä toimintaa. MLL Länsi-Tampereen yhdistys perustettiin samana vuonna kuin Mansikkapaikka eli vuonna 1994 ja se lähti pyörittämään Mansikkapaikan tiloissa kerran viikossa perhekahvilaa, joka keräsi yhteen alueen äitejä lapsineen. Seurakunnan Mummon kammarin sivukammari jatkoi kokoontumisia Mansikkapaikassa kerran viikossa, jonka muistona kammarin seinällä roikkuu edelleen risti. Mummon kammarin toiminta on suunnattu iäkkäämmille ihmisille. Mummokammari toiminta kuitenkin muutti takaisin seurakunnan omiin tiloihin vuoden kuluttua ja Rainer muistelee, että se liittyi jotenkin henkilösuhdekuvioihin.

oliskos siinä ollu jotakin semmosia hämärästi muistelen että siinä olisi ollut jotain tämmösiä henkilö henkilösuhdekuvioita että jotenkin koettiin että täällä ei sitten ikäänkuin ole soveliasta seurakuntaa läsnä kun täällä käy vähän tämmöstä laitapuolen porukkaa myöskin.

Kansalaistalon tavoitteena on ollut kerätä alueen asukkaita yhteen myös järjestämällä yhteisöllisiä tilaisuuksia. Alkuvuosina tällaisia olivat jouluateria, äitienpäivälounas, puistotapahtuma, yhteislaulutilaisuudet, isänpäivälounas ja Mansikkapaikan syntymäpäiväjuhlat. Mansikkapaikkaan saatiin myös lahjoituksena kangaspuut ja ompelukone, jotka olivat kaikkien asukkaiden käytössä.

Yhtenä tärkeänä yhteisöllisenä toimintamuotona Mansikkapaikassa on ollut alusta asti lounaspalvelu. Aluksi lounasta oli tarjolla vain yhtenä päivänä viikossa, mutta kun taloon saatiin työllistetty keittäjä, alkoi ruokaa olla tarjolla joka arkipäivä. Lounas oli erityisesti tarkoitettu työttömille ja muille jotka olivat vaarassa syrjäytyä. Suurin osa asiakkaista oli yksinäisiä miehiä. (Kylliö 1996.) Paula kuvaa Mansikkapaikan yksi vuotis synttäreiden lehtijutussa tekevänsä *sosiaalityötä kattila kainalossa* (Länsi-Sanomat 19.10.1995). Paulan luomassa kodissa ruuanlaitto ja sen tarjoaminen oli tärkeä ”työmuoto”.

Paulan ohjaamat kuppiloiden valtiat alkoivat käymään melko säännöllisesti soppalounaalla ja Paula päätti yhdessä Rainerin kanssa perustaa heille miesten piirin.

Sillon kun mää sitä soppaa tein ensin niin mähän kävin kutsumassa näitä poikia tästä paikallisesta tosta ja Lielahesta syömään että nyt on pojat soppaa valmiina että otetaan pieni huilaustauko ja pojat tulikin ja seuraava askel oli että mää soitin että tulkaapas nytten täällä olis ruoka valmiina ja siitä lähti sitten se miesten piiri joka oli näille päihdeongelmaisille ja Backström oli jo alkuun siinä mukana ja tuota mäkin koitin siinä olla...

Paula jäi ryhmän vetäjän roolista pois ja tilalle saatiin vapaaehtoinen alueen mies. Paula toteaa, että kun miehet olivat maistissa hänen roolistaan ryhmästä saattoi saada väärän kuvan, Paula mielestä oli parempi että ryhmän vetäjät olivat miehiä. Ryhmässä kävi kymmenkunta alkoholisoitunutta yksineläjää ja *ryhmässä jaettiin iloja, suruja ja elämän kolhuja*, toteaa Rainer.

5.3.1 Rinnalla kulkemista

Paulan ja Rainerin arvokeskusteluissa korostetaan yhteisöllistä osallistumista, syrjäytyneiden arkista auttamista ja rinnalla kulkemista. Aina on oltava aikaa kuunnella ja välittää aidosti ihmisestä kuin ihmisestä.

Lähtökohta oli se että
heti alusta alkaen
toimitaan yhdessä.
Toiminta on samoissa tiloissa.
Toimitaan omista lähtökohdista käsin.

Oli tärkeätä että tila oli
kodinomainen
ei mitään luksusta vaan ihan tavallista.
Tila on lähellä, tänne ei ole montaa askelta kävellä.

Kun ihminen kävelee sisään
hänet otetaan todesta
oli hän sitten millanen tahansa.
Hänet kohdataan aidosti.

Meillä on aikaa.
Meillä on mahdollisuus.
Meillä on halua pysähtyä toisen ihmisen rinnalle.

Ei pelkästään rinnalle pysähtyminen
vaan rinnalla kulkeminen
eri elämänvaiheissa
- se on tän toiminnan voimavara.
Ajattomuus ja mahdollisuus pitkäjänteiseen yhdessäoloon.

Joo ne arvot oli sillä lailla
että rahalla tai vähällä tai rahatta
yritetään tehdä paljon.
Annetaan ilmaseks tai lähes
ettei kellään ole rahasta kiinni osallistuminen.
Esimerkkinä toi ruoka.
Se on kakstoista vuotta ollu suht samoissa hinnoissa
ja ilmakseks annetaan jos ei oo rahaa.

Tärkeätä on ettei täällä oo kynnystä
eli kaikki voisivat tulla.
90-luvulla puhuttiin syrjäytymisestä

kun oli lama.
Oli tärkeitä huomioida
syrjäytyneet ja työllistetyt.
Että niillä olis paikka johon tulla.
Ollaan oltu työttömyyden katkaisijoita
- alkupolku työttömyyden jälkeen.

Yhteisöllinen elämäntapa on musta ollut
semmonen asia mitä oon arvostanut.
Muistelen lämmöllä esimerkiksi
pihajuhlia lipputangon äärellä kun
Suomen siniristilippu on liehunut
on ollut musiikkia ja
hauskaa ohjelmaa
maahanmuuttajien värikkäitä tansseja
ja huumoria.
Yhdessäoloa parhaimmillaan.

Yhteisöllisyys kaiken kaikkiaan on ollut se juttu!

6. TELLE MAALLIKKONA LUOMASSA OLOHUONETTA SYRJÄYTYNEILLE TYÖTTÖMILLE

6.1 Telle

Mä olen ollut heti alusta asti täällä
aluksi olin Lentävänniemen Marttojen edustajana tässä.
Mansikkapaikan yks vuotis synttäreillä oltiin tarjoilemassa.

Mähän olin sitten tässä työllistettynä pariin otteeseenkin
ja toisella kertaa toisen työllistetyn kanssa hoidettiin koko talo
kun Paula oli jo käytännössä takasin sosiaalitoimessa.

Me laitettiin ruoka, vastattiin puhelimeen,
autettiin ja neuvottiin.

Jos mä ajattelen sitä urakehitystä
niin tavallaan se poiki sitten tän työpaikan.
Me haettiin TE-keskukselta rahotus
työllisyysprojektiin ja saatiin se.
Mä olin ihan täysipäiväisesti töissä täällä.

Aikasemmin olin toiminut siivoustyönjohtajana valtiolla ja kunnalla niin että henkilöstöhallinto ja työn johdolliset jutut oli tuttuja.

Projekti loppui ja haettiin rahoitusta RAY:ltä. Yks diakoni auttoi hakemuksen teossa. Se oli hyppy tuntemattomaan kun RAY:n projekti alkoi.

Enhän mää yksin olis pystynyt ja onneksi saatiin palkattua toinen työntekijä ohjaajaksi.

Mä voisin kuvata että olin niinku yrittäjä, mutta ilman vastuuta tai onhan tästäkin nyt vastuu mut erilainen.

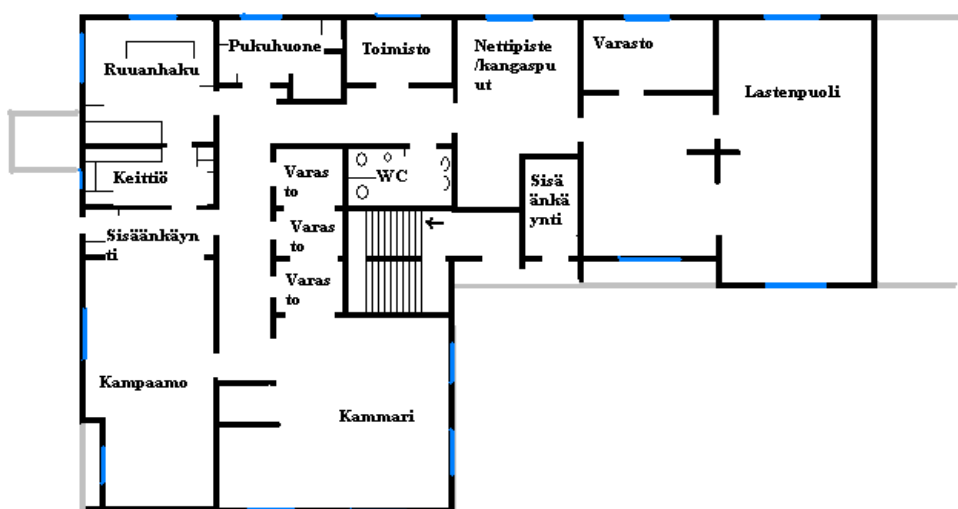
Mä olen saanu sellasen kasvatuksen ja työelämässä oppinu että kaikkia ihmisiä pitää arvostaa ja että kaikilla on niitä resursseja. Ei mulla oo mitään sosiaalialan koulutusta eikä mulla oo ollu mitään hienoja päämääriä tai mitään hienoja lauseita. Semmosta maanläheistä. Terveellä maalaisjärjellä niitä asioita ja ongelmia hoidettiin. Se oli sellasta välittämistä ja huomioimista. Ei kätkeydytä minkään sanahelinän taakse. Mää olen itsekin ollut työtön ja ymmärrän kuinka tärkeä asia työ on ihmiselle. Vaikka mä olin ollut tässä jo pitkään tuntu ettei kaikki aina luottanut sun taitoihin tai ei arvostanu. Mutta vähitellen muutkin huomas että mää olin ihan pätevä ja osaava.

Mää en oo viranomainen kun ei oo sellasta taustaakaan niin että maallikkona tässä työtä tehtiin olihan se kynnys silloin kaikille matala tulla.

6.2 Yhteisöllinen olohuone

Mansikkapaikka jakaantuu kahteen osaan. Toisessa päässä taloa on kammari, jossa lounastetaan päivittäin. Kammarissa kokoontuu myös useita eri ryhmiä, järjestetään palavereita, pidetään juhlia jne. Toinen tila on ns. lasten puoli, jossa kokoontuvat perhekerhot. Tilassa on paljon leluja ja lasten pöydät ja tuolit. Myös tässä tilassa järjestetään palavereita ja juhlia. Näiden kahden tilan väliin jää käytävä, jonka varrella sijaitsee toimisto, sosiaalitilat, yleisö wc ja keittiö. Molemmat

tilat ovat saaneet alkunsa kerätystä tavarasta. Telle muistelee sitä kuinka Mannerheimin Lastensuojeluliiton Länsi-Tampereen yhdistys tuli mukaan toimintaan. Sen toimijat sisustivat lasten puolen ja hankkivat kalusteita kaupungin varastoista ja MLL Hämeen piiriltä. Kammarin puolelle eräs Mansikkapaikan aktiivi teki pöydät.

Pohjapiirros tilasta Mansikkapaikan äidin näkemyksenä.

Päiväkodin jälkeen tilasta erottiin yksi huone, jossa on sen jälkeen toiminut kampaamo. Kampaamoon kuljetaan samasta ovesta kuin Mansikkapaikkaankin. Tellervo toteaa, että tila on todettu monesti epäkäytännölliseksi, koska siinä on kaksi erillistä tilaa ja pitkä käytävä välissä. Monesti olisi kaivattu lisää tilaa ja olisi hyvä, jos tilat olisi voinut jotenkin yhdistää.

Tellervo muistelee Mansikkapaikan synttäreitä ja sitä kuinka synttärivieraat olivat ihastelleet tilan viihtyisyyttä. Tilaa on keuhuttu monesti kodikkaaksi. Tellervo toteaa, että moni projekti saa raha-automaattiyhdistykseltä rahoja ja niillä ostetaan hienot huonekalut, mutta tilasta saattaakin tulla kylmä. Mansikkapaikassa on jotain sitä omanlaistansa tunnelmaa, kun kaikki on kierrätetty, kerjätty tai lahjoituksena saatu.

Tilassa järjestettiin Tellen aikana myös isompia juhlia, kuten äitienpäivälounasta. Telle kuvailee juhlien järjestämistä

voihan se tuntua jostain toisesta että se on jotenkin sekava (tila) ja mutta kyllähän täällä jossain vaiheessa kun oli äitienpäivälounasta niin haettiin Talentista lisäpöytiä ja oli se ihan kauhee projekti kun laittoi talon juhlahuntoon

Else muistelee tilaa ja toteaa tilan olleen aikaisemmin paljon karumpi. Aikaisemmin ei ollut varaa valita verhoja vaan ne otettiin mitkä saatiin. Elsen ensimmäisiä töitä oli päällystää sohva. Kaikki oli ennen vaatimattomampaa. Alueen asukkaat toivat lahjoituksia paljon enemmän kuin nykyään.

Työntekijän läksiäisten viettoa 2002. Siniset ruutuverhot taustalla.

Juhlahetki kammarissa 2003. Pitsiverhot ja viherkasvit.

6.3 Syrjäytyneet, työttömät ja maahanmuuttajat

Ollinojankadun asukastupatoiminta jouduttiin lopettamaan vuonna 1997. Mansikkapaikan toimintakertomuksessa 1997 todetaan, että toiminta jouduttiin lopettamaan sen takia, että Tampereen kaupungin sosiaalitoimi vuokrasi tilan lasten kerho- ja koululaisten iltapäivähoitoa varten eikä toimintaa voitu jatkaa yhteistyössä Mansikkapaikan kanssa. Lisäksi Ollinojankadun asukasyhdistys määräsi vuokran sekä asukastupatoiminnalle että lasten kerhotoiminnalle. Toiminta oli suunnattu kuitenkin talon asukkaille eli miten siitä voidaan tehdä maksullista ihmetellään toimintakertomuksessa.

Mansikkapaikassa käynnistyi kerran viikossa perhekerho, jossa opeteltiin ruuanlaittoa, kädentaitoja, ja virkistäydyttiin. Perhekerhon aikana oli lastenhoito järjestetty. Myös Ollinojankadulla toiminta jatkui pienimuotoisesti. Siellä alkoi pyöriä vapaaehtoisvoimin perhekerho kerran viikossa. Perhekerho toiminnassa korostui erityisesti se, että toimintaa

järjestetään yksinhuoltaja- ja monilapsisten perheiden vanhemmille. Lapsille ja nuorille suunnattu toiminta jatkui. Heille järjestettiin erilaisia retkiä ja tapahtumia.

Mansikkapaikassa on alusta asti työllistetty pitkäaikaistyöttömiä. Aluksi heitä oli yksi kerrallaan valmistamassa lounasta ja kun vuonna 1998 alkoi TE-keskuksen rahoittama Mansikkatyöprojekti, työllistettiin työntekijöitä myös kerho-ohjaajiksi. Mansikkatyöprojektin kohderyhmänä olivat pitkäaikaistyöttömät miehet ja naiset, nuoret, vajaakuntoiset ja maahanmuuttajat.

Maahanmuuttajatyö käynnistyi Mansikkatyöprojektin aikana. Projektin tavoitteena oli työllistää maahanmuuttajia mm. kerho-ohjaajiksi. Heitä olikin muutamia työharjoittelussa ja työkokeiluissa. Mansikkapaikassa järjestettiin maahanmuuttajien voimin erilaisia tapahtumia, liikuntaharrastusta ja suomen kielen kursseja. Maahanmuuttajille perustettiin myös oma ryhmänsä, johon he tulivat koko perheen voimin. Ryhmää vetivät vapaaehtoiset työntekijät.

6.3.1 Ei potkita ketään päähän

Telle ja Else kuvaavat Mansikkapaikkaa päähänpotkittujen taloksi. Toiminnassa on huomioitava ne ihmiset, jotka muuten saattaisivat jäädä huomioimatta. Jokaista ihmistä on autettava mieluummin vielä mäen päällä kuin mäen alla, kuten Harjun seurakunnan rokkipappi Tarvo Laakso kiteyttää laulunsa sanoissa.

Kakruna mä ajattelin että kun mä tuun isoksi
mä ihan varmasti perustan semmosen paikan
mihin kaikki päähänpotkitut saa tulla – kaikki!

Sitten meillä on siellä puutarha ja leivotaan
ollaan yhdessä
eikä potkita toisiamme päähän.

Tää kuulostaa naaivilta
mutta se on mun suuri unelmani ollut.

Sitten mulle tuli tää tilaisuus
tulla Mansikkapaikkaan.
Mä lähin aika syvältä rakentaa itseäni uudelleen
kun kaikki oli romahtanut.

Tää paikka oli siihen hyvä mahdollisuus.

Sitä näkemystä mä olen yrittänyt tässä toteuttaa
et kaikki päähänpotkitut on Tervetulleita siis kaikki!
Mua on aina viehättänyt sellaset ihmiset
joissa on särmää.

Se on tavallaan se ihminen
ja sen ihmisen kunnioittaminen.
Tärkeitä on kohdata ihmisiä vaikka vaan kuunnellen.
Taikka ei voi sanoa että vaan.
Meille ihmisille on tärkeitä että joku kuuntelee.
Kuuntelijoita ei ole tarpeeksi.

Auta miestä mäessä älä mäen alla,
laulaa Rokkipappi Tarvo Laakso.
Se on ollut tärkeitä just täällä Mansikkapaikassa.

Mansikkapaikan juttu on näissä ihmisissä.
Niissä ihmisissä jotka tänne tulee
ja jotka ottaa näitä ihmisiä täällä lämmöllä vastaan.
Vastaanottavat avoimin mielin.

Välitetään niistä ihmisistä.
Mä muistelen hautajaisia joissa me oltiin
porukalla saattamassa miesten ryhmän jäsentä rajan yli.
Sillä on joku merkitys että saatetaan se ihminen loppuun saakka.
Ilman päähänpotkittuja Mansikkapaikkaa ei olis.

Ihan sellasista pienistä hetkistä tää koostuu.
Jokainen saa olla oma ittensä ja saa
käyttää niitä voimavaroja joita sillä ihmisellä on.
Täällä saa vaan olla jos siltä tuntuu.

Puhutaan tavallista kieltä ja unohdetaan
semmoset sivistyssanat.
Pysytään tällä omalla linjalla
- pidetään tää meidän oma maatiaismainen linja.
Terveellä maalaisjärjellä pärjää pitkälle.

Toiset sanoo ettei sellanen sovi tähän
tehokkuuden ja tuloksellisuuden yhteiskuntaan
mutta mun mielestä se meidän oman linjan säilyttäminen
pitää tän talon pystyssä tulevaisuudessakin.

7. MARI KOROSTAMASSA AMMATILLISTA ENNALTAEHKÄISEVÄÄ TYÖTÄ KOTIÄIDEILLE

7.1 Mari

Olin äiti jolla oli pieni tytär.
Menin Mansikkapaikan perhekahvilaan.
Ekalla kerralla jännitti. Mutta palasin sinne aina uudelleen.
Pian huomasin olevani vapaaehtoinen MLL:n paikallisyhdistyksessä.

Mansikkapaikan Telle sairastui vakavasti.
Apua tarvittiin laatimaan uusi hakemus RAY:lle.
Kerroin että olin tehnyt niitä aikaisemmassa työssäni.
Istuttiin alas Rainerin ja hallituksen jäsenen kanssa.
RAY:n hakemus lähti ja Rainer soitti.
Pyysi minua töihin Mansikkapaikkaan.
Olin innoissani.

Muistan kuinka olin hämilläni.
Pohdin missä olin ja mitä työtä tein.
Yritin löytää paikkaani ja omaa ammattitaitoani.
Teinkö sosiaalityötä? Onko koulutuksestani mitään hyötyä?

Aloin ymmärtää
tein yhdyskuntatyötä
olin yhdyskuntatyöntekijä.
Kuuntelin äitejä, kuuntelin vanhuksia,
kuuntelin vapaaehtoistoimijaa.

Mansikkapaikka oli ihan älyttömän tärkeä paikka monille.

Miten tehdä näkyväksi näin tärkeää työtä?

Kokosin, järjestin vanhoja papereita.
Suunnittelimme työkaverin kanssa uutta toimintaa.
Haaveilimme uudesta talosta ja kasvimaasta.
Olimme innoissamme.
Teimme mukavaa sosiaalityötä!

7.2 Ammatillisen kodin sisustamista

Itse muistelen ensimmäisiä kertoja Mansikkapaikkaan tuleessani, että tila oli jotenkin nuhjuinen, mutta kodikkaalla tavalla. Oli siistiä, mutta käytetyn ja kuluneen oloista. Kun tulin töihin aloin, tehdä tilasta omaani. Pengoimme työkaverini kanssa kaikki kaapit ja varastot ja tilasimme pihaan roskalavan. Paljon tavaraa lähti ja jotain uutta tuli tilalle. Pyrimme kuitenkin säilyttämään Mansikkapaikan kodinomaisuuden. Teimme tilasta monella tapaa käytännöllisemmän ja myös itsemme näköisen. Vanhat siniset ruutuverhot saivat poistua ja tilalle ostimme raikasta vihreää.

Kaappisängyt poistettu lasten puolelta. Uusi pitkä ruokapöytä ja vihreät verhot.

Eija kuvaa tiloja seuraavanlaisesti

Tilat (naurua) siitä ollaan paljon puhuttu että just toi kun on vanhat seiskyt luvun alussa rakennetut päiväkodin tilat jota ei oo peruskorjattu niin kyllähän se näkyy ja vaikuttaa että toi lasten vessa esimerkiksi ihan siis tossa mikä on siis itseasiassa se on aika iso juttu tässä että kun ei oo mitään sellasta kunnan lavuaaria missä voi pestä lasten peppuja tai niitä pottuja tai muuta että se on ongelma.

Pirjo muistelee omia tilamuistojaan

niin tiloissakin on se että tavallaan niitten että kyllähän nyt jonkun altaan puuttumisen huomaa joka päivä mutta se yleisilme sitä ei huomaa kuin tullessaan et mä uskon että se et mitä on omalla kohdalla ollut että silloin kun kävi ekan kerran niin et kyllähän sitä sen huomaa ihan erilailla että on semmosta miten sen nyt sanos elämännähneen näköistä mutta sitten kun täällä käy joka päivä niin sittenhän se alkaa olla omanlaistaan kodikkuutta en mä nyt tarkota että kodikkuus tulee mistään siitä että joku lista repsottaa mutta kuitenkin että se on tämmönen

Tilaa on uudistettu ja raikastettu viime vuosina. Eija mainitsi aikaisemmassa kommentissaan lasten wc:n jossa ei ollut kunnollisia tiloja. Vuonna 2007 wc kunnostettiin asiakasvessaksi ja sinne saatiin kunnolliset tilat lastenhoidolle.

Eija jatkaa Mansikkapaikan muutoksesta

Musta tää on pikkuhiljaa muutettu tätä yleisilmettä täällä näin että mitä ollaan vaihdettu järjestyksiä ja ollaan hankittu uusia huonekaluja ihan semmoset pienet asiat.

Paula kertoi alussa kuinka hän piti tärkeänä saada tilaan keinutuoleja. Hän toteaa, että erityisesti alussa ne olivat tärkeitä, mutta *niitä onkin nyt pantu tuonne piiloonkin ettei niitä kaikkia mutta silloin ne tarpeen alussa*. Uudet ihmiset ja ajan muutos ovat muuttaneet tarpeita. Tosin nykyään äidit istuvat mielellään keinutuoleissa, imettävät vauvojaan tai heijaavat lapsiaan.

Tilat ovat puhuttaneet paljon viime vuosina. Monesti tilat on koettu ahtaiksi ja epäkäytännöllisiksi. Paulakin toteaa, että *toiminnalle seinät ovat vastassa*. Kommentillaan Paula viittaa siihen, että Mansikkapaikan lukujärjestys on jo aivan täynnä toimintaa. Ainoa mahdollisuus lisätä toimintaa olisi ottaa viikonloput käyttöön ja samalla lisätä henkilökuntaresursseja. Tilat on koettu myös epäkäytännöllisiksi ja aina silloin tällöin on haaveiltu uudesta tilasta. Tilasta, joka olisi oma eikä se olisi kenenkään alakerrassa. Olemme

työntekijöiden kanssa haaveilleet talosta, jossa olisi piha. Voisimme yhdessä alueen asukkaiden kanssa kunnostaa tilaa ja hyödyntää pihaa esimerkiksi yhteisöllisen kasvimaan merkeissä.

Pitsiverhot ovat poistuneet ja tilalle valoverhot ja punaiset verhot. Uudet tuolit ja risti seinällä muistuttamassa Mummon kammarin ajoista ja yhteistyöstä SRK:n kanssa.

7.3 Kotiäidit

*Suurin käyttäjäryhmä mun mielestä on äidit, toteaa Eija keskusteltaessa nykyhetkestä. Eija kertoo, että äitejä lapsineen käy suhteessa eniten joka päivä erilaisissa kerhoissa. Lapsiperheille suunnattuja kerhoja on kalenterissa joka päivä. Maahanmuuttajille on oma perhekerhonsa. Perhetyön tavoitteena on tarjota kohtaamispaikka vanhemmille ja lapsille sekä tarjota tukea arjessa jaksamiseen. Ryhmät ovat joko suljettuja pienryhmiä tai avoimia kohtaamispaikkoja, johon kuka tahansa voi tulla. Äitejä pyydettiin asiakaspalautteessa jatkamaan lausetta *Mansikkapaikka on kuin...* Ja eräs äiti jatkoi lausetta *Mansikkapaikka on kuin hengähdyspaikka arjen kaaokseen: saa seuraa, ruokaa, lastenhoitoapua ja taas jaksaa!**

Toki Mansikkapaikka kerää muitakin ryhmiä tänä päivänä kuin kotiäidit. Vuoden 2007 toimintakertomuksesta löytyy seuraavanlaisia yhteisöjä. Miesten piiri jatkaa edelleen toimintaansa, jonka jäsenet ovat yksinäisiä miehiä. Avoin kyläkahvila on ollut toiminnassa jonkin aikaa ja se kerää iäkkäämpiä ihmisiä. Ryhmässä on ryhmäläisten toiveiden mukaan keskusteltu eri teemoista, visailtu, laulettu, lausuttu runoja ja jumpattu. Kädentaidoista kiinnostuneille on järjestetty pajukursseja ja piparkakkutalokursseja. Koululaisille järjestettiin vuonna 2007 kesäkerho toimintaa ja tarpeen mukaan heidät huomioidaan järjestämällä kerhotoimintaa. Lisäksi Mansikkapaikassa järjestetään yhteisöllisiä tapahtumia entisten vuosien malliin.

Työllistäminen ja heidän tukemisensa jatkuu tänäkin päivänä. Työllistetyt ovat keskimäärin Mansikkapaikassa puolesta vuodesta vuoteen. Tämä tarkoittaa sitä, että työyhteisö elää jatkuvasti. Aina kun yksi työntekijä on tottunut talon tavoille ja asettunut taloon on aika lähteä, koska tukiaika päättyy. Pirjo toteaa, että on harmi luopua hyvistä työntekijöistä sillä monesti heidät pidettäisiin pidempään jos se vain olisi mahdollista, mutta palkkatukea saa aina vain vuodeksi kerrallaan. Mansikkapaikassa on menossa jatkuva uusien työntekijöiden rekrytointi ja perehdytys.

7.3.1 Tuetaan jaksamaan arjessa

Pirjo, Eija ja Mari pohtivat omaa työtään ja sen arvomaailmaa ennaltaehkäisevän työn viitekehyksestä. He korostavat vertaistoiminnan merkitystä ja matalan kynnyksen kohtaamispaikkaa. Toimintaa toteutetaan kuuntelemalla asiakasta.

Tää on kelle vaan ehdottomasti
ei tarvi olla minkäänlaista ongelmaa.
Semmonen ennaltaehkäisevä vaikutus
on aika iso.
Se että pääsee tänne vertaisten pariin
Lapset saa seuraa ja ite pääsee hengähtämään
kun joku katsoo lapsien perään.
Iso merkitys sen äidin jaksamisen kannalta.

”Olis tärkeetä että he merkkais suoraan sinne vihkoon
paljonko on äitejä ja paljonko on lapsia käynyt.”

Tää on matalan kynnyksen paikka.
Et ei semmosta että sää oot jotenkin
syrjäytymisuhassa tai köyhä.
Kaikki saavat tulla eikä alleviivata
jos sulla ei oo kaikki niin kuin muilla.

Kun kattoo millasta palautetta me ollaan äideiltä
saatu niin kyllä niistä palautteista näkee
kuinka tärkeä paikka on kyseessä.
Monille just ainoa aikuiskontakti päivän aikana,
kun mies on töissä.

Me ollaan täällä kaikkia ihmisiä varten.
Kyllä tästä syntyy semmonen oma yhteisö.

Semmonen asiakaslähtöisyys
siis se on kans iso juttu.
Ollaan tavallaan tuntosarvet pystyssä että mitä
toimintaa tarvitaan.
Pystytään aika nopeesti reagoimaan tarpeeseen.
Jos olis vähän enemmän byrokratiaa
niin ei onnistuis.

Se on positiivista että ollaan tällanen
yhdistyspohjanen toimija
- on vähemmän sitä byrokratiaa.
Joskus vaan toivois työlleen enemmän tukea
esimerkiks hallitukselta.

Vaikeeta on joskus se että työyhteisö muuttuu koko ajan.
Meillä on jatkuva perehdytys käynnissä.
Helpompaa olis jos olis pysyvämpi työyhteisö
- se tavallaan kehittyis koko ajan eteenpäin
että tässä tavallaan kehitytään ja taas alotetaan alusta.

Tommoset pienryhmät olis ihanteellisia
nuorten äitien ryhmäänkin olis ollut enemmän tulijoita
mitä pystyttiin ottamaan.
Kyllä nää tilat on hyvässä hyötykäytössä päivittäin
Näillä resursseilla ja näillä tiloilla ei voida
toimintaa enää suurentaa.

8. ARVOJEN KODISTA AMMATILLISUUDEN TALOKSI

8.1 Pioneerityöstä maallikkotyön kautta ammatilliseksi työksi

Kirjoitin Mansikkapaikan muutoksesta kolmen naisen näkökulmasta. Heidän omasta roolistaan ja identiteetistään. Senhän kaikki tiedämme, että kukin tekee omalla persoonallaan työtään ja tietenkin se vaikuttaa työhön ja muutokseen. Mansikkapaikka on ollut paikkana erilainen riippuen toiminnanjohtajasta. On huomioitavaa, että Mansikkapaikan vastaavat työntekijät eivät ole toimineet toiminnanjohtajina vasta kuin viimeisimmän vuoden ajan. He ovat olleet töissä nimikkeillä: projektityöntekijä, sosiaalityöntekijä, projektisihteeri ja vastaava ohjaaja. Hallitus kuitenkin päätyi vaihtamaan nimikettä toiminnanjohtajaksi, koska se kuvaa työnkuvaa ja sen vastuuta parhaiten.

Paulan aikaa voisi kuvata pioneeri ajaksi. Hän oli mukana perustamassa Mansikkapaikkaa. Hän on identiteetiltään vahvasti sosiaalityöntekijä, joka on väsynyt kunnan sosiaalityöhön. Hän kokee, että projektista hän saisi uutta virtaa omaan työhönsä. Luulisin, että moni sosiaalityöntekijä kokee samoin kuin Paula. Moni kunnan sosiaalityöntekijä voisi lähteä sapattivapaalle omasta työstään tekemään esimerkiksi projektia.

Paula innostuu suunnattomasti, kun hän kuulee seurakunnan haaveesta saada alueelle tila. Hän kokee vahvasti, että siinä on hänen unelmansa. Mansikkapaikka ei syntynyt vain yhden ihmisen ”sisäisestä palosta” vaan toiminta käynnistettiin yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Yhdessä tekeminen on tärkeä kulmakivi Mansikkapaikan toiminnassa.

Paula kuvaa itseään säästeliääksi ihmiseksi, joka osaa hyödyntää vanhaa. Tuo säästäminen ja kierrättäminen on Mansikkapaikassa koettu tärkeäksi. Rahaa on ollut niukasti erityisesti Paulan ja Tellen aikana, joten on jouduttu laskemaan tarkkaan mihin rahat riittävät. Paula ja Telle ovat saaneet kasvatuksen, jossa säästeliäästi täytyy elää.

Paula kertoo kuinka hän haki kulmakuppiloista väkeä soppaa syömään. Häntä voisi verrata Jane Addamsiin joka oli uraa uurtava nainen sosiaalityössä ja erityisesti yhdyskuntatyössä. Addamsin mielestä yhdyskuntatyössä oli keskeistä elää autettavien parissa. Addams piti tärkeänä tasa-arvoista kanssakäymistä asukkaiden kanssa ja kannatti yhteistoiminnallista osallistumista. (Sennett 2004, 131-135.) Paulakin meni apua tarvitsevien luo ja ohjasi heidät Mansikkapaikkaan. Yhdessä Rainerin kanssa he perustivat miesten piirin alkoholisoituneille yksinäisille miehille, jotta he saisivat apua ja sielunravintoa itselleen. Roivaisen (2008) haastattelemat yhdyskuntatyöntekijät toteavat olevansa asukkaiden tavoitettavissa paremmin kuin viraston sosiaalityöntekijät. He ovat läsnä asukkaan asuinalueella, *läsnä oloa kentällä*. (mt. 30.)

Alf Ronnby (1995) puhuu yhdyskuntatyön mobilisoitumisesta, jonka hän jakaa kolmeentoista eri askeleeseen. En käy kaikkia askeleita läpi vaan kerron yhteenvedona mitä Ronnby mobilisoimisella tarkoittaa. Ensinnäkin yhdyskuntatyöntekijän tarvitsee valita alueensa, jossa hän aikoo työskennellä. Hänen täytyy tutustua alueeseensa ja ymmärtää millaisia ryhmiä alueella asuu. Yhdyskuntatyö tekee arvioita alueella asuvista ryhmistä – niistä jotka apua tarvitsisivat, jotka eivät välttämättä itse sitä pysty hakemaan. (mt. 232.) Paula Mansikkapaikan yhdyskuntatyöntekijänä tutustui alueeseen ja sen toimijoihin. Alueen sosiaalityöntekijänä hänellä oli jo tuntuma alueesta ja siellä olevista ryhmistä, jotka apua tarvitsevat. Paula kiersi alueen kuppiloita ja otti kontaktia alueen asukkaisiin. Hän keitti soppaa ja kahvia ja tutustui asukkaisiin ja heidän tarpeisiin. Sitä kautta lähdettiin muokkaamaan Mansikkapaikan toimintaa.

Roivainen (2008 b) kuvaa yhdyskuntatyöntekijän saapumista alueelle *uudelle mantereelle rantautuvaksi etnografiksi*. Työkenttä saattoi olla yhdyskuntatyöntekijälle outo, asukkaista ei ollut paljoakaan tietoa ja työnkuvakin oli epäselvä ja epämääräinen. Työ oli aluksi kokeilevaa, aikaisempaa kokemusta kun kellään ei pahemmin ollut. (mt. 264-265.) Paula kertoi tilakuvauksissaan siitä kuinka hän haali tilaan tavaroita vaikka ei tiennyt vielä mitä toimintaa tilassa tapahtuisi. Kaikki ovet avoimena, tietäen että nyt ollaan tekemässä jotain tärkeää.

Seuraavaksi vaiheiksi Ronnby (1995) esittelee ihmisten voimaannuttamisen. Alueen asukkaiden on löydettävä toisensa ja ymmärrettävä, että yhdessä he voivat auttaa toisiaan.

Yhdyskuntatyötyöntekijä motivoi alueen asukkaita yhteistyöhön. Hän luo luovuuden ilmapiiriä, jotta ryhmät voisivat toimia. Kun ryhmät toimivat, on niitä syytä myös reflektoida ja arvioida. Kirjoittaa ylös mitä on tehty ja missä onnistuttu. Tätä kaikkea yhdyskuntatyöntekijä ei tee yksin, vaan hän verkottuu alueen muiden toimijoiden kanssa. (mt. 240-268.)

Mansikkapaikassakin on tapahtunut Ronnbyn esittämää mobilisoitumista. Tosin Mansikkapaikassa ei enää kuljeta etsimässä asiakkaita Mansikkapaikkaan, kuten Paula teki jalkautuessaan alueelle. Mansikkapaikan työntekijät kulkevat erilaisissa verkostoissa ja kuulevat sitä kautta millaisia avuntarvitsijoita alueella on. Tietoa saadaan mm. neuvolasta, koulusta ja päiväkodeista. Toki ryhmiä perustetaan myös Mansikkapaikan asiakkaiden toiveista.

Ryhmiä muodostuessa on pyritty aktivoimaan asukkaita ja etsimään heidän omia voimavarojaan. Erityisesti tätä työtä on tehty työllistettyjen kanssa. Vaikka työllistetyillä ei ole omaa ryhmäänsä muodostavat he Mansikkapaikassa työyhteisön, jonka kanssa tehdään töitä jotta he saisivat mahdollisimman paljon irti työllistämisjaksosta. Myös muita vertaisryhmiä on voimannuttu ja heidän voimavarojaan on pyritty hyödyntämään. Aina se ei ole helppoa kuten myöhemmin totean. Voimavaraistamista tehdään myös kaikkien muiden ryhmien kanssa – äitien vanhemmuutta tuetaan ja heitä autetaan jaksamaan arjessa, ikä- ihmisille tarjotaan keskustelumahdollisuuksia ja virikkeitä ja maahanmuuttajille monenlaista tukea ja vertaisryhmätoimintaa.

Paulan jälkeen Telle siirtyi toiminnanjohtajaksi ja Tellen aikaa voisin kuvata maallikkoasiantuntija ajaksi kuten hän toteaa, että ihan tässä *maallikkona* tehtiin työtä. Telle on toiminut Mansikkapaikassa vapaaehtoisena, työllistettynä sekä vakituisena työntekijänä. Hän kokee ymmärtävänsä työttömiä ja vähäosaisia ihmisiä. Hän korostaa samaansa kasvatusta, että kaikilla ihmisillä on voimavaroja eli kaikkia ihmisiä täytyy ja voi auttaa. Rainer kertoo myös kuinka toiminta hänen mielestään muuttui, kun Paula lähti pois talosta

no silloin oikeestaan tapahtu semmonen murros että tietysti tämmönen käytännön sosiaalityö ja varsinkin sosiaalityön ammattilaisuus siirty tottakai kauemmaksi ja sillä tavalla toiminta muuttui myöskin enemmän tämmöseksi toiminnaksi jossa ehkä enemmän tämmönen kerhopainotteisuus ja kädentaitojen ja muitten harrastustoimintojen painopistealue löytyi enemmän kuin semmonen konkreettinen sosiaalityö jota Paula myöskin miesten piirin suhteen harrasti ja harjoitti.

Telle kokee, että ulkopuoliset tahot eivät aina häneen luottaneet tai arvostaneet hänen taitojaan. Telle viittaa tällä ilmeisesti siihen, että hänellä ei ollut alan koulutusta eikä hän ollut juurikaan aikaisemmin työskennellyt sosiaalialalla. Vähitellen kuitenkin luottamusta syntyi ja hänen ammattitaitoaan alettiin arvostaa.

Myös minä olin aluksi vapaaehtoinen Mansikkapaikassa. Toimin paikallisessa MLL:n toiminnassa ja autoin RAY:n hakemuksen teossa ja lopulta sain vakituisen pestin toiminnanjohtajana. En tiedä kuinka yleistä tämä järjestöissä on, että ensin toimitaan vapaaehtoisena ja sitten siirrytään vakituisen työhön, mutta Mansikkapaikassa näin on käynyt.

Omassa tarinassani korostan omaa sosiaalityön ammatillisuuttani, mutta toisaalta totean olevani hämmentynyt työstäni. Muistan, että tuo hämmennys jatkui aika pitkäänkin ennen kuin löysin oman ammattitaitoni ja paikkani Mansikkapaikassa. Muistan miettineeni, että työssä ei vaadita sosiaalityön ammattilaista tai en voi käyttää siinä riittävästi omaa tietouttani. Vähitellen kuitenkin aloin päästä sisälle työhöni. Suuri vaikutus oman paikkani löytymiseen oli ammatillisiin lisensointiopintoihini liittynyt työnohjaus. Pääsin siellä työskentelemään hämmennystäni ja aloin uskomaan ammattitaitooni. Erityisen tärkeäksi koin, että ymmärsin tekeväni yhdyskuntatyötä. Tuo käsitteellistäminen oli tärkeä oma prosessinsa. Pystyin sijoittamaan työni johonkin sosiaalityössä.

Kaarina Mönkkönen (2005) esittää kysymyksen missä tarvitaan ammattilaista ja missä maallikkoa? Onko näiden edes oltava näin erillisiä käsitteitä? Tai voiko olla 100 % ammattilainen? Me helposti ammattilaisina piiloudumme ammattilaisuuden taakse. Saatetaan korostaa asiakaskeskeisyyttä, mutta käytännössä se tarkoittaa asiantuntijakeskeisyyttä. Ihmisten välisessä dialogissa tärkeintä olisi se, että tieto rakennetaan yhdessä, moniäänisesti, toteaa Mönkkönen.

Mansikkapaikasta voi hyvin löytää tuon asiantuntija – maallikkoasiantuntijapuheen. Paula ja Mari tekivät/tekevät työtä sosiaalityön asiantuntija viitekehyksestä ja Telle maallikkoasiantuntija viitekehyksestä käsin. Mansikkapaikassa ei olla haluttu korostaa ammatillista työtettä vaan työtä on tehty pitkälti maallikkopohjalta. Kuten Mönkkönen (2005) kysyy miksi näiden käsitteiden täytyy olla niin erillään toisistaan? Vastaisin siihen, että ei niiden tarvitsekaan. Molempia näkökulmia tarvitaan ja molemmat ovat yhtä tärkeitä myös yhdyskuntatyössä. Tärkeintä on se, että me yhdessä asiakkaiden kanssa muodostamme tuon Mönkkösen peräänkuuluttaman tiedon moniäänisyyden. Me käytämme työssämme molempaa tietoa sekä ammatillista että maallikotietoutta. Yhdyskuntatyössä sosiaalityöntekijä joutuu purkamaan omia rooliasemiaan ja kehittämään itselleenkin maallikkoroolin, toteaa Roivainen (2008, 32). Kansainvälisestikin tarkasteltuna yhdyskuntatyötä on tehty sekä kansalaislähtöisesti maallikkopohjalta että ammattityönä. Pohjoismaissa yhdyskuntatyötä on tehty useimmiten julkisen sektorin viranomaistoimintana. (Turunen 2008, 47.)

Tätä työtä tehdessäni olen ollut äitiys ja hoitovapaalla ja sijaiseni ovat tulleet sosiaalityön kentiltä. Olen saanut jakaa heidän kanssaan omaa työtäni ja nämä keskustelut ovat olleet myös tärkeitä oman ammatillisen kasvun vuoksi. Nimittäisinkin omaa aikaani ammatillisuuden ajaksi. Yhdyskuntatyössä tarvitaan vapaaehtoisten toimijoiden lisäksi ammatillista osaamista. Matthies (2008, 77) toteaa, että vapaaehtoiset toimijat ovat arvokas voimavara, mutta heidän rinnalleen tarvitaan ammatillista tukea tai muuten toiminta tyrehtyy ja näivettyy sisällöllisesti. Ammatilaisia tarvitaan muuhunkin kuin kirjaamaan raportteja ja hankkimaan rahoitusta toiminnan jatkumiselle. Karjalainen, Karisto ja Seppänen (2003, 247-238) peräänkuuluttavat urbaanissa sosiaalityössä joustavaa professionaalisuutta. Sosiaalityön olisi osattava toimia reflektiivisesti. Tarvitaan monia professionaalisuuksia ja ammattitaitojen yhteispeliä. Möttösen ja Niemelän (2005) mielestä järjestöjen professionaalisuudella on hyötynsä, mutta myös riskinsä. Toiminta voi muuttua tavoitteellisemmaksi ja välineellisemmäksi. Jäseniä saatetaan alistaa ylhäältä päin annetuille tavoitteille ja näin jäsenet voivat menettää omaa toimintamotiiviaan. (mt. 17.)

Jo Tellen aikana Mansikkapaikkaan saatiin palkatuksi toinen työntekijä ohjaajaksi. Toisen työntekijän saaminen lisäsi ammatillisuuden merkitystä. Ohjaaja vetää mm. erilaisia ryhmiä omasta ammatillisesta viitekehystänsä. Ammatillisuutta tarvitaan yhdyskuntatyössä. Ammatillisuuden avulla toiminta on vastuullista ja jatkuvaa. Se otetaan vakavasti myös muiden toimijoiden keskuudessa. Kansalaisareenan teettämässä selvityksessä matalan kynnyksen kohtaamispaikoille todetaan, että tyypillinen kohtaamispaikka on 1-3- työntekijän ja vapaaehtoisten varassa toimiva paikka. (Miikkulainen & Niskanen 2007, 27). Mansikkapaikassa ei tällä hetkellä ole vapaaehtoistyötä, joten siinä mielessä se poikkeaa tyypillisistä matalan kynnyksen kohtaamispaikoista. Kansalaistoiminnassa tarvitaan sekä ammattilaisia että vapaaehtoisia toimijoita.

Rainer kuvaa omasta näkökulmastaan työntekijöiden vaihtumista

siinä vaiheessa semmonen jonkin sortin linjamuutos tapahtu kun näin jälkikäteen miettii oikeestaan tässä on aina ollu se tilanne Kansalaistalossa että kun työntekijät ovat vaihtuneet niin heidän mukanaan on tullut uusia näkökulmia mutta he ovat voineet rakentaa jo voimakkaasti kasvaneelle hyvälle perustukselle oman toimintansa on niinku ollut turvallinen perustus jolle on sitten jokainen muurannut oman kerroksensa josta ollaan sitten kasvettu

Rainer korostaa sitä kuinka toiminnalle on luotu hyvä turvallinen perusta jolle kunkin toiminnanjohtajan on ollut hyvä rakentaa omaa työtään. Rainer toteaa, että on ollut tärkeää että kaikki työntekijät ovat sitoutuneet työhönsä ja ovat tarttuneet työhön kuin työhön.

ei ole ollut noponuukaa tämmönen niinkun tiukka toimenkuvien sitoutuva työskentelymalli että lähtökohta on ollut se että jokainen on tehny sitä mitä on osannu sen lisäksi mitä tietysti erityisosaamista on tuonut tänne yhteisöön.

8.2 Koti, olohuone ja ammatillinen Mansikkapaikka

Päiväkodin lopettamisen jälkeen tila oli vuoden päivät tyhjillään kunnes se keksittiin jälleen. Alkoi Kansalaistalon perustaminen. Aluksi tila oli raivattava ja sisustettava uudelleen. Tila oli luotava, vaikka alussa ei edes tiedetty millaista toimintaa siellä aiotaan toteuttaa. Paulan ajatuksista huokuu se, että hän oli luomassa tilasta kotia, lämmينhenkistä paikkaa jonne kaikkien lähien asukkaiden olisi helppo tulla. Tila luotiin yhdessä monen eri toimijan kanssa. Mukana oli seurakuntalaisia, sosiaalitoimen työntekijöitä, vapaaehtoisia Martoista ja MLL Länsi-Tampereen yhdistyksestä. Alueen asukkaat toivat myös innoissaan tavaraa Mansikkapaikkaan. Tila oli alusta asti yhteinen.

Ongelmitta Mansikkapaikan tila ei luotu. Kuten aiemmin taustoituksessa kerroin, taloyhtiön hallitus ei olisi halunnut Mansikkapaikan toimintaa alakerran tiloihin. Neuvotteluita käytiin, mutta hallitus rajoitti esimerkiksi sosiaalityön asiakkaita käyttämään takaovea asioidessaan Mansikkapaikassa. *Not In My Back Yard* ei minun takapihalleni on kalifornialainen uudissana. Vastustuksen kohteena on useimmiten tekninen infrastruktuuri kuten ydinvoimala, ongelmajätelaitos, kaatopaikka, lentokenttä yms. Toinen yleinen maankäytön vastustuskohde on sosiaali- ja terveydenhuollon laitos, jota ei haluta lähetyville esimerkiksi pakolaisten vastaanottokeskus yms. (Kuparinen 2005, 52). TV1 esitti keväällä 2008 draamasarjaa *Harvoin tarjolla*, jossa asuinalueen asukkaat vastustivat naapuriin muuttavaa vammaisten hoitolaa. Aivan kuten Marjaniemen tapauksessa, jossa vastustuksen kohteena oli kehitysvammaisten asuntola.

Kehitysvammaisten asuntolan vastustamisessa oli kyse paikallisesta asuinalueaktivismista, kaupunkiliikkeestä, jolla oli tavoitteellinen, poliittinen päämäärä. Suunniteltu asuntola piti määritellä sosiaalisesti ongelmaksi alueella ja sen vastustamiselle piti saada hyväksyntä ja kannatus. (Kuparinen 2005, 336.)

Saarikangas (2006) puhuu rakennetusta tilasta sosiaalisten suhteiden näyttämönä, jossa muodostuu kulttuurisia merkityksiä. Tilan käyttö on samalla sekä merkitysten tuottamista että niiden tulkintaa. Sama tila ei ole kaikille sama vaan tilan käytöstä muodostuu ihmisille erilaisia merkityksiä. (Saarikangas 2006, 36.) Saarikangas esittelee ranskalaisen tutkijan Henri Lefebvren (1974) ajatuksia sosiaalisesti tuotetusta tilasta. Lefebvren perusväittäjä on se, että tila on

sosiaalinen ja sosiaalisesti tuotettu. Tilan merkitykset muodostuvat sosiaalisissa suhteissa ja niiden kautta. Sosiaaliset suhteet eivät pelkästään kannattele tilaa vaan ne myös tuottavat tilan ja toisinpäin, tila tuottaa sosiaalisia suhteita. (mt. 66.)

Tilan ja sen käyttäjien suhde on vastavuoroinen. Tilat muovaavat käyttäjiään, jäsentävät heidän elämänsä ja sosiaalisia suhteitaan ja osallistuvat näin heidän muodostumiseensa subjekteina. (Saarikangas 2006, 127.)

Mansikkapaikasta luodaan lähiön olohuone, jossa järjestetään toimintaa kaikille lähiön asukkaille. Siellä juhlitaan ja tarjotaan lounasta. Siellä pohditaan elämän vaikeita asioita, välillä itkien ja välillä nauraen. On tärkeää, että tila on kodinomainen. Siitä ei haluta julkista kalseaa tilaa. Tilasta on muodostunut yhteinen ja oma, koska niin monet lähiön asukkaat ovat olleet luomassa sitä tuomalla sinne omia vanhoja huonekalujaan tai esineitään. He ovat toimineet aktiivisina subjekteina ja luoneet yhteisöllisen tilan.

Kun ihminen tuntee kuuluvansa johonkin paikkaan, paikasta tulee osa häntä itseään. Vieraasta ympäristöstä tulee tuttu ja oma. Paikan käsite sisältää usein ajatuksen turvallisuudesta. (Haarni yms. 1997, 17.)

Tilasta on tullut paikka, kuten Mansikkapaikan tyhjästä tilasta on vähitellen muodostunut alueen asukkaiden olohuone, tietty paikka jonne kukin tulee jonkin tietyn asian vuoksi. Toisille se on ollut ruoka, toisille johonkin ryhmään tuleminen tai ylipäätään toisten ihmisten tapaaminen.

Ympäristö ja tila voidaan määritellä myös osallisuuden ja sivullisuuden avulla. Osallisena tilasta tulee osa itseä, kun taas sivullisena katsot tilaa etäisyyden päästä. Sivullisena tilaan ei muodostu henkilökohtaista suhdetta. (Haarni yms. 1997, 17-18.) Mansikkapaikka on monelle alueen asukkaalle tuttu ainakin nimen on moni kuullut. Kuitenkaan kaikille lähiön asukkaille paikasta ei ole muodostunut tärkeä tai henkilökohtainen, koska ei ole käynyt siellä. Mansikkapaikalla on myös eri merkitys siellä käyville. Osalle se on vain pistäytymispaikka esimerkiksi lounaan merkeissä ja osalle Mansikkapaikasta on muodostunut tärkeä sosiaalisten suhteiden ja merkitysten paikka – osa itseä.

Saarinkangas (2006) käyttää käsitettä eletty tila. Eletty tila on

asukkaiden ja ympäristön välisissä suhteissa ja vuorovaikutuksessa muotoutuva aistittua ja koettua tilaa, jossa yhdistyvät rakennetun ympäristön merkitykset ja ihmisten kokemukset ympäristöstä, mutta se on enemmän kuin kumpikaan niistä yksinään. (mt. 194.)

Tilakin kaipaa välillä uudistumista. Jokainen työntekijä on halunnut tehdä tilasta oman näköisen ja muuttaneet tilaa esimerkiksi sisustamalla sitä lempiväreillään. Tilassa on tehty pieniä remontteja kuten poistettu kaappisänkyjä ja remontoitu vessaa. Tila on elänyt ihmisten mukana säilyttäen kuitenkin sen kodinomaisuuden.

Uudistaminen näkyy Mansikkapaikan valokuvissa. Verhoja ja huonekaluja on vaihdettu. Paljon vanhaa on kuitenkin säilytetty. Olin yllättynyt, kun selasin Mansikkapaikan valokuvia, että kansioista ei löytynyt ollenkaan kuvia Mansikkapaikan perustamisesta. Lehtileikkeissä kyllä oli tiloista kuvia, mutta ei kansiossa. Muutenkin tilavalokuvat olivat hankalia, koska kaikissa kuvissa oli aina ihmisiä yleensä juhlimassa esimerkiksi Mansikkapaikan syntymäpäiväjuhlia tai viettämässä jouluateriahetkeä. En löytänyt yhtään kuvaa pelkästään tilasta ja valokuvista näkee aika vähän miten tila on yleisilmeeltään muuttunut. Kuvista voi kuitenkin nähdä Mansikkapaikan yhteisöllisyyden, yhteisen pöydän ääreen istumisella on tärkeä merkitys.

Mansikkapaikka on paikka lähiössä. Lähiöt on monesti koettu ongelmallisiksi. Lähiökritiikissä asukkaat on helposti nähty tilan vankeina. Erityisesti jos katsotaan lähiötä naisen paikkana. Naisten paikkoja lähiössä ovat kodit, kaupat ja hiekkalaatikot kun taas miehen paikkoja ovat kapakat, parkkipaikat ja kulkeminen autolla kodin ja työpaikan välillä. Hiekkalaatikolla tapahtuva sosiaalinen yhteisöllisyys koettiin toissijaiseksi paikaksi suhteessa esimerkiksi miehen tiloihin lähiössä. (Saarikangas 2006, 199-203. kts. myös Roivainen 1999.)

Samalla lähiössä arkea elävien pienten lasten äitien elämä tehtiin vähäpätöiseksi ja heidät suljettiin julkisen ja vakavana pidetyn toiminnan ulkopuolelle (Saarikangas 2006, 208).

Mansikkapaikassa suurin käyttäjäryhmä tänä päivänä ovat kotiäidit. Toki Mansikkapaikassa käy miehiäkin, mutta lähinnä he käyvät siellä lounastamassa. Mansikkapaikkaa voisi pitää vahvasti naisten tilana. Lähiökritiikissä ei olla kuitenkaan kiinnitetty huomiota, että nämä äidit ovat aktiivisia toimijoita kuten Saarikangas (2006, 209) toteaa. Naiset ja äidit ovat aktiivisesti luoneet alueen yhteisöllisyyttä tapaamalla toisiaan. Naisten näkeminen uhreina ja lähiöiden vankeina estää näkemästä lähiöiden moninaisuutta.

Kirjoitin myös siitä kuinka työntekijät ovat yhdessä asukkaiden kanssa alkaneet haaveilla uudesta tilasta. Talosta, joka olisi yhteinen. Ikään kuin Mansikkapaikka olisi kulkenut tilana tiensä päähän eli nyt kaivattaisiin uuden tilan luomista uusien asukkaiden kanssa, jotta tilasta tulisi osa itseä. Asukkaat pääsisivät vaikuttamaan oman yhteisöllisen tilan syntymiseen. Työntekijät yhdessä asukkaiden kanssa uskovat, että uusi tila toisi myös uusia mahdollisuuksia toiminnan monipuolistamiseen. Jos tila olisi talo, voisi sen ympäristöä hyödyntää pitämällä ulkojuhlia ja omaa yhteisöllistä kasvimaata.

8.3 Kuppilan kunkut, syrjäytyneet työttömät ja kotiäidit

Kansalaistalo Mansikkapaikka on alusta asti ollut matalan kynnyksen kohtaamispaikka kaikille alueen asukkaille. Mansikkapaikan ovatkin löytäneet vuosien varrella hyvin erilaiset yhteisöt, mutta toiminnan muuttuessa yhteisöt ovat muuttuneet. Mansikkapaikassa on ollut erilaisia projekteja joiden kohderyhmät ovat painottuneet eri tavalla ja näin myös yhteisöt ovat muuttuneet. Pelkästään rahoittajat eivät ole vaikuttaneet erilaisten yhteisöjen muodostumiseen vaan myös aika, toiminnanjohtajat ja heidän erilaiset painotuksensa.

Paulan aikana painottuivat lapset, nuoret ja kuppiloiden valtiat. Lapset ja nuoret erityisesti siksi, että tuo kohderyhmä oli projektin kohderyhmää ja projektissa työskenteli nuorisotyöntekijä. Paula itse koki tärkeäksi auttaa yksinäisiä päihdeongelmaisia miehiä, joita hän itsekin kävi hakemassa kuppiloista. Mansikkapaikassa toimi aluksi myös seurakunnan toimintana Mummon kammarin sivukammari, mutta he päättivät palata takaisin seurakunnan omiin tiloihin Talenttiin. Rainer muisteli, että tuo muutos olisi liittynyt henkilösuhdekuvioihin eli Mansikkapaikassa ei käynyt tarpeeksi soveliaasta väkeä seurakunnan Mummon kammarilaisille. Kyseessä on

eräänlainen Nimby (not in my back yard) ilmiö. Mansikkapaikan saman katon alle ei mahtunutkaan kaikki lähiön asukkaat vaan toiset olivat huonompia kuin toiset. Mummon kammarilaiset eivät voineet jatkaa käymistään Mansikkapaikassa, koska siellä kävi *tämmöistä laitapuolen porukkaa*.

Tellen aikana painottuivat työttömät, maahanmuuttajat ja syrjäytymisuhan alaiset perheet. Syrjäytyminen on ongelmallinen käsite. Tuula Helneen mukaan (2004) syrjäytymisen käsite niputtaa ihmiset yhteen ilman, että se meistä tuntuu edes kovin ihmeelliseltä. Esimerkiksi työttömät, maahanmuuttajat, alkoholistit ovat kaikki syrjäytyneitä ja heistä puhutaan ikään kuin heillä olisi jotain yhteistä. Helneen mielestä tulisi yhdistämisen sijasta kysyä mikä näitä ryhmiä erottaa? Syrjäytymisen käsitteeseen liittyy myös yhteisyyden oletus. Esimerkiksi yhdyskuntatyössä arvellaan, että ongelmat katoavat, kun ihmiset aktivoidaan toimimaan yhdessä. Syrjäytyneet pyritään aktivoimaan ja integroimaan yhteiskunnan normaaleiksi kansalaisiksi. Mutta millainen on se yhteisyys johon syrjäytyneet halutaan kiinnittää (mt. 2-3, 73-74.)

Lähiöprojekteissa lähes poikkeuksetta tavoitteena on ollut syrjäytymisen ehkäiseminen. Lähiöprojektien arvioinneissa todetaan, että ainakin osittain tässä ollaan onnistuttua. Esimerkiksi yksinhuoltaja äidit ovat saaneet jakaa äitiyden kokemuksiaan ja saaneet tarvittaessa hoitoapua. Alkoholisoituneet miehet ovat lähteneet mukaan liikunnallisille retkille ja osallistuneet lähiötaiteen tekemiseen. Tosin projektien arvoinnissa todetaan heikkouksina juuri se, että ei tavoiteta sosiaalityön asiakkaita. Niitä ihmisiä, jotka kenties eniten hyötyisivät järjestetyistä aktiviteeteista. Uhkana nähdään, että projektit muodostuvat ”tavallisten ja hyvinvoivien ihmisten hankkeiksi”. *Aluetyön haasteena nähdään pikemmin ehkäisevä kuin korjaava työtap*a. (Turtiainen 2000, 123 ja Karjalainen 2000, 139, 143.)

Marin aikana on painottunut erityisesti lapsiperheet joille toimintaa järjestetään joka päivä. Roivainen (2008) on haastatellut suurten kaupunkien yhdyskuntatyöntekijöitä ja nämä toteavat, että heidän asiakasryhmänsä muotoutuvat asukaslähtöisesti. Keskeistä ei ole asiakkaan ongelma, kuten yleensä sosiaalityössä. Yhdyskuntatyöntekijät puhuvat mieluiten asukkaasta kuin asiakkaasta, koska *sosiaalityöntekijän suhde asiakkaaseen ymmärretään helposti hierarkkiseksi suhteeksi*. (mt. 30.)

Yhteisöllisyys on muuttunut historian saatossa ja erityisesti suvun ja perheen merkitys on pienentynyt. Voidaan puhua postmodernista yhteisöllisyydestä jolle on tyypillistä se, että yhteisöllisen elämän ja sosiaalisen vuorovaikutuksen perusta muotoutuu uudella tavalla. *Yhteisöt muodostuvat yhä enemmän elämäntavan ja harrastusten pohjalta, eivätkä esim. poliittisen osallistumisen, taloudellisten eturyhmien tai aatteellisten yhdistysten kautta.* Yhteisöihin kuuluminen on löyhempää kuin ennen ja niihin kuuluminen on vapaaehtoista. (Kuusela 2001, 307.)

Marianne Nylund (2005) kysyykin millaisia kohtaamispaikkoja ”uusi urbaani yhteisöllisyys” vaatii, jotta ihmiset voisivat kohdata toisensa neutraalilla maaperällä. Ilman, että muodostuisi ”meidän ja teidän” tiloja. (mt. 151.) Helposti asukastiloista syntyy tiloja jonne kaikkien ei ole helppo tulla tai niistä muodostuu vain tietyn porukan tiloja. Kaikkina aikoina Mansikkapaikassa on korostettu matalaa kynnystä ja sitä, että toimintaa järjestetään kaikille. Mutta kuten jo aiemmin totesin, kaikki eivät ole aina sopineet saman katon alle.

Työllistäminen on ollut Mansikkapaikassa tärkeä työmuoto. Työllistetyt muodostavat oman yhteisönsä muiden työntekijöiden kanssa. Tellervo kuvaa työllistämistä haastavaksi, mutta antoisaksi työmuodoksi. Hän kertoo kuinka suurin piirtein kaikki, jotka Mansikkapaikkaan asti olivat tulleet, saivat työllistämipaikan. Aluksi tuntui, että työllistetyt olivat vain läpikulkumatkalla, mutta vähitellen heissä alkoi näkyä muutosta. Heissä alkoi näkyä kehitystä ja itseluottamuksen kasvua. Tellervo kertoo, että on itsekkin ollut työtön ja tietää miltä tuntuu, kun ei ole työtä. Työ on tärkeä asia ihmisen elämässä ja työllistämisen kautta ihminen saa uskoa taas omiin kykyihinsä. Tellervon mielestä työllistäminen on ollut tärkeä meriitti Mansikkapaikan toiminnassa. Kaupungin virkamiehetkin ovat pitäneet sitä tärkeänä työmuotona, toteaa Tellervo.

Yhdessä ruokaileminen on nykyisin tavoittelemisen arvoinen yhteisötapauhtuma (Hyyppä 2002, 185). Vaikka Hyyppä puhuu lähinnä perheiden ruokailusta, ajattelen että Kansalaistalon yhteisillä ruokailuhetkillä on oma tärkeä roolinsa siellä käyville. Paula kuvasi Mansikkapaikan työtä *sosiaalityötä kattila kainalossa*. Itsekin ajattelen aika pitkälti tekeväni sosiaalityötä kattila kainalossa. Tässä taannoin istuin lasteni kanssa Mansikkapaikan kammarissa lounastamassa, kun

eräs nainen kysyi muilta ruokailijoilta ovatko nämä täyttäneet oven pielessä olevan palautelomakkeen, jossa pyydetään palautetta kaikesta Mansikkapaikan toiminnasta. Nainen jatkoi, että tällaisia paikkoja tarvitaan. Alueella asuu paljon yksinäisiä ihmisiä ja Mansikkapaikalla käyminen on heille tärkeä juttu. Joka arkipäivä saa hyvää itse tehtyä kotiruokaa, tapaa muita ihmisiä ja tulee lähdettyä ulos neljän seinän sisältä. *Kyllä kaikkien pitää täyttää lappu, jotta päättäjät ymmärtävät kuinka tärkeästä paikasta on kyse*, jatkoi nainen syömisen lomassa. Naisen kommentti kertoi yhteisöllisen kodinomaisen ruokailun ja ylipäättään koko paikan tärkeydestä.

Marin aikana suurin käyttäjäryhmä on kotiäidit. Äitiyttä on tutkittu monesta näkökulmasta, mutta yhteisöllisestä äitiydestä on ollut vähän puhetta. En tiedä eikö siinä ole mitään kiinnostavaa, että lukemattomat äidit kokoontuvat yhteen erilaisiin kahviloihin ja ryhmiin jakamaan omaan äitiyttään. Anja Kahri (2003) toteaa esikoisteoksessaan *Äitiyden sietämätön keveys* esipuheessa, että parhaimmat neuvot elämässään hän on saanut toisilta äideiltä. *Toisen äidin ymmärrys on ollut parasta lääkettä varsinkin vaikeina aikoina.* (mt. 9.) Mielestäni Kahrin kommentti kertoo jotain äitien tarpeesta yhteisöllisyyteen – äitiys on jotain, mikä syntyy, ainakin osittain, toisten äitien kanssa.

Äitiys tarkoittaa suhdetta toisiin ihmisiin, mutta ei sulautumista toisiin. Äitiys on lapsen tarvitsevuuteen vastaamista. Siihen liittyy myös se, että äiti itse on riippuvainen toisista ihmisistä ja tarvitsee näiden tukea, mikä ei suinkaan ole sama kuin, että hän ei olisi toisista erillinen. (Vuori 2003.63). Äidit keskustelevat paljon keskenään nimenomaan äitiydestä, äitiys tuotetaan tällöin puheen kautta. Meille äideille raskaus ja synnytys on eräällä tapaa verrattavissa miesten armeijapuheisiin, kun tuotamme puhetta äitiydestä ja vertaamme itseämme muihin, syntyy myös äitiyden identiteettiä.

Sari Vanhanen-Silvendoin (1996) on haastatellut erilaisia äitiryhmiä ja hänen esittämänsä tulokset ovat tuttuja myös Mansikkapaikan äitiryhmistä. Äitiryhmissä käyvät äidit ovat hyvin erilaisia ammatti- ja koulutustaustaltaan ja kullakin on erilainen äitiyshistoriansa. Toisilla lapsi on vasta esikoinen, kun taas toisilla osa lapsista on jo koulussa. Osa äideistä on jopa työelämässä ja käy siltikin ryhmässä. Äitiryhmään tullaan ennen kaikkea tapaamaan muita samassa

elämäntilanteessa olevia äitejä. Äidit, jotka ovat päivisin kotona kaipaavat aikuista seuraa ja samalla lapsille löytyi seuraa toisista lapsista. Moni äideistä oli myös muuttanut odotusaikana uudelle paikkakunnalle miehen työn vuoksi, joten äitiryhmä toimi eräänlaisena sisääntuloväylänä asuinyhteisöön. Käynti äitikerhossa on vapaaehtoista, eikä se sido mihinkään. Toisille kerhosta on tullut mukava tapa ja äideistä läheisiä tuttuja. Toisille äideille taas kerho on ajanviettopaikka ja muut äidit ovat pelkästään hyvänpäivätutuja. (mt. 227-237.)

Vanhanen-Silvendoin (1996) toteaa, että ryhmät perustuvat ennen kaikkea puhutulle kulttuurille ja äitien vuorovaikutus muokkaa ryhmän toimintaa. *Jaettu äitiys merkitsee omakohtaisen äitiyden työstämistä, mutta myös omakohtaisen tiedon haltuunottoa.* Jaettu äitiys on kokemusten vaihtoa tai konkreettisesti lastenhoidon järjestämistä tai lastenvaatteiden vaihtoa. Monen äidin mielestä elettyjen kokemusten kertominen antaa enemmän kuin kirjoitetut oppaat. Ryhmissä puhutaan erilaisista äitiyteen liittyvistä tunteista ja kokemuksista, pohditaan lastenkasvatuspulmia tai käytäntöön liittyviä asioita kuten lasten ruokaan ja syömiseen liittyvät asiat. (mt. 227-237.)

Äitiryhmiin ei sitouduta esimerkiksi niin tiiviisti kuin johonkin muuhun järjestöön tai vaikkapa urheiluseuraan. Jäsenyys on liukuvaa ja sitä saatetaan jopa vähätellä. Äitiryhmäläiset määrittävät, muokkaavat ja rajaavat äitiyttä. Eräänlaisena normina saatetaan jopa pitää sitä, ettei aktiiviäiti jää kotiin. Saatetaan tehdä rajaa ryhmään kuuluvien äitien ja ulkopuolisten äitien välille. Äitiryhmien yhteisöllisyys palvelee lähinnä yksilöllistymistä – kasvamista äitiyteen. Ryhmän tavoitteena ei ole yleensä ajaa ryhmän etuja tai tehdä ryhmän eteen jotain suurta. Voidaan sanoa, että ryhmässä näkyy yhteisöromantiikan kariseminen, joka tulee esille siinä, *että äitiryhmillä on oma erillinen merkityksensä naisen elämässä: ryhmä tai siihen kuuluminen ei välttämättä käytännössä lisää äidin elämän yhteisöllisyyttä.* (Vanhanen- Silvendoin 1996, 227-237.)

Matti Kortteinen (1982) kuvaa lähiötä ja siellä olevaa hiekkalaatikkoyhteisöä. Lapset ovat monesti lähiössä se yhdistävä tekijä. *Koska normi on se, että lapsista huolehtiminen on naisten velvollisuus, on naisten – kotirouvien – välinen verkosto korttelin voimakkain ja tärkein verkosto.* Kyse ei ole mistään tiivistä yhteisöstä, koska siihen kuuluminen on hyvin väljää, eikä tiukkoja rajoja ole. Kortteinen toteaa, ettei kyse ole kuitenkaan mistään vähäpätöisestä piiristä, vaan hiekkalaatikon tapahtumat leimaavat koko lähiötä ja ohjaavat sen kehitystä. (mt. 74-75.)

Voidaanko tämän päivän hiekkalaatikkoäitejä kutsua yhteisöksi? No, ehkä hyvin löyhäksi sellaiseksi. Hiekkalaatikko on muuttanut varmasti sisätiloihin, perhekahviloihin ja muihin erilaisiin perhekerhoihin

Hiekkalaatikkoyhteisö on muuttanut myös internettiin. Sieltä voi nykyään löytää mitä erilaisempi keskustelupalstoja, jotka on suunnattu nimenomaan äideille. Sitä samaa keskustelua mitä käydään esimerkiksi perhekahvilassa, käydään netissä. Siellä äidit voivat jakaa syvimpiä tunteitaan kenties helpommin kuin kasvotusten. Nylund (2004, 196) toteaaakin, että virtuaaliverkostot ovat ajankohtainen, mutta vähän tutkittu alue. Se on 2000-luvun sosiaalinen verkosto.

Mansikkapaikan yhteisöllisyys on olemassa, mutta se on muuttunut kuten Kalle Haatanen kuvaa. Haatanen (2004) toteaa, että väite yhteisöllisyyden katoamisesta on kovin yleinen. Haatanen keskustelee artikkelissa mm. kriittisesti Robert Putnamin (2000) kanssa ja toteaa, että vaikka kansa ei joukolla ole mukana järjestötoiminnassa tai ole muuten aktiivinen esimerkiksi politiikassa ei se tarkoita vielä yhteisöllisyyden katoamista. Yhteisöllisyys on vain muuttanut muotoaan eikä se ole enää radikaalia kuin ennen. (mt.148, 162.) Yhteisöllisyys on jotain mikä tuskin koskaan häviää, sen painopisteet vain muuttuvat. Mansikkapaikan yhteisöllisyys on ihmisen tiettyyn elämänjaksoon liittyvää, hetkellistä ”pistäytymistä” tietyssä yhteisöissä. Nuo hetket saattavat olla ainutkertaisia ja erittäin merkittäviä.

Yhdyskuntatyössä ja lähiöprojekteissa on korostettu alueen asukkaiden aktivoitumista itse toimimaan ja järjestämään itse toimintaa. (kts. esim. Turtiainen 2000, Bäcklund 2003). Helppoa se ei ole. Olemme viime aikoina puhuneet paljon Mansikkapaikan työntekijöiden kanssa asukkaiden passivoitumisesta. Alueen asukkaat tulevat Mansikkapaikkaan olettaen, että he saavat vain olla siellä ja heidän eteensä ”kannetaan toiminta”. Jos esimerkiksi äideille on ehdotettu, että he voisivat ohjata toimintatuokioita perhekahvilassa, he toteavat olevansa ”lomalla” eli antaa muiden hoitaa hommat. Työntekijöinä olemme vähän ärsyyntyneet asiasta. Miten saada asukkaat aktivoitumaan ja osallistumaan?

Aila-Leena Matthies (2008) kertoo esimerkin itäsaksalaisten pitkäaikaistyöttömien asukkaiden luomasta Lebensmitte- talosta. Matthies on tutkijana seurannut talon kehitystä ja toteaa, että kahdeksan vuotta omaehtoisesti toimineen talon toimintaan osallistuneiden ihmiset ovat saavuttaneet täysivaltaisen kansalaisen roolin ja oppineet suorasta demokratiasta. Yhteisöllinen toiminta aktivoi löytämään omia voimavaroja. (mt.74-75.)

Matthies (2008) jatkaa, että uusilla taloilla ei ole takanaan ideologista kansanliikettä. Uusien talojen ideologina ovat hatarat, ylhäältä käynnistetyt ja vaihtuvat politiikkaohjelmat. Vanhat talot taas ovat syntyneet alhaaltapäin syntyneestä kansanliikkeestä. Asukkaat ovat itse halunneet luoda itselleen tilan ja näin tilasta on muodostunut heidän omansa. (mt.76.) Mansikkapaikan äidit eivät ole olleet luomassa Mansikkapaikkaan vaan he ovat tulleet ”valmiiseen taloon”, jossa ovat saaneet ”valmiin palvelun”. Mansikkapaikan äitejä ja muitakin alueen asukkaita olisi saatava aktivoitumaan ja tuntemaan Mansikkapaikan ”heidän ” omaksi paikakseen .

Parhaimmillaan osallistuminen on kuitenkin sitä, että kansalaiset itse luovat omista tarpeistaan lähtevät toimintamuodot ja saavat siihen ammattilaisten tuen ja tiedon (Matthies 2008, 78).

Mansikkapaikan toiminta ei ole lähtenyt liikkeelle alueen asukkaista vaan eri viranomaiset ovat laittaneet alulle toiminnan. Alusta asti työntekijät ovat olleet perustamassa erilaisia ryhmiä ja tarjonneet niitä alueen asukkaille. Työntekijät ovat määritelleet kulloinkin tarpeen eivätkä alueen asukkaat. On lähdetty ylhäältä alas, kun se Matthieksen mallissa on ollut toisin päin.

Kansalaisosallistumisen vahvistamisessa toiminnan tarpeen pitäisi lähteä itse asukkaista.

Suomessa yhdyskuntatyö on ollut vahvasti viranomaisvetoista. (kts. esim. Turunen 2008.) Onko se lisännyt asukkaiden passivoitumista?

Mansikkapaikan erilaiset yhteisöt ovat osoittaneet, että yhteisöllisyyttä tarvitaan asuinalueella. Mansikkapaikan yhteisöihin kuulumisen on hetkellistä ja tiettyyn elämäntilanteeseen sidottua. Kuten nykyaikana kotiäidit muodostavat erilaisia yhteisöjä, joihin kuulumisen on hetkellistä silloin kun äiti on kotona lastensa kanssa. Työssä käyviä toiminnassa ei juurikaan. Pohjola (1999) ja Haatanen (2004) pohtivat yhteisöllisyyden muuttumista. Millaista yhteisöllisyys on? Pohjolan kuvaama liikkuminen yksilön ja yhteisön rajapinnalla on sellaista yhteisöllisyyttä mitä Mansikkapaikasta löytyy – yksilöt tulevat hetkeksi omien motiivien takia Mansikkapaikkaan.

Esimerkiksi kotiäidit saamaan vertaistukea ja ikä-ihmiset helpotusta yksinäisyyteen. Yhdyskuntatyössä asukasta tarkastellaan myös osana laajempaa yhteisöä. Hänen omaa lähipiiriään. Yhdyskuntatyössä huomioidaan asukkaan elämänhistoria kokonaisvaltaisemmin kuin virastososiaalityössä. (Roivainen 2008, 31.)

Leena Eräsaari (2007) kirjoittaa Helsingin sanomien vieraskynässä yhteisöllisyydestä ja siitä mitä se vaatii. Eräsaaren mielestä yhteisöllisyys vaatii ensinnäkin lepäilyä, lepäilyä ja lepäilyä. Eli yhdessä olemista, kertomista, kuulemista ja hiljaista olemista. Yhteisöllisyys vaatii paikan, jossa kohdata muita. Kolmanneksi yhteisöllisyys vaatii pysyvyyttä, muuttumattomuutta ja rutiinimaisuutta. Yhteisöt eivät perustu jatkuvalle muutokselle vaan sen vastakohtalle eli hitaudelle, rutiineille, toistolle ja pitäytymiselle vanhaan. Eräsaaren teesit ovat aivan kuten Mansikkapaikassakin. Mutta miten nämä yhteisöllisyyden peruskivet istuvat nyky-yhteiskuntaan jossa mielestäni ovat voimassa aivan muunlaiset arvot ja teesit? Eikö tehokkuus, tulostavuu ja muutos ole päivän sanaa mieluummin kuin hitaus ja rutiinit. Kaatuvatko yhteisölliset toiminta/työmuodot siihen että ne edustavat vastakohtaa nyky ajan arvoille?

8.3.1 Kulje kaikkien ihmisten rinnalla

Vuorovaikutus perustuu arvoille. Miten kohdata ihminen? Tein arvoista tarinarunot, joissa haastateltavani henkilöt kertovat Mansikkapaikan arvopohjasta. Tarinarunoista voi hyvin selkeästi nähdä muutoksen. Muutoksen, joka tapahtuu puhettavassa. Paulan, Rainerin, Tellen ja Elsen puheissa korostuvat arvot kuten lähimmäisen rakkaus, arkinen auttaminen, päähän potkittujen huomioiminen, ihmisen rinnalla kulkeminen ja yhteisöllinen elämäntapa. Paulan ja Tellen puhetta voisi kuvata ”maallikkomaiseksi”. Marin aikana työntekijät puhuvat käsitteillä, joita rahoittajat rakastavat. Ennaltaehkäisevä työ, vertaisauttaminen, tilastoiminen, asiakaspalautteet, asiakaslähtöisyys, pienryhmät ja resurssit. Kieli on kääntynyt rahoittajan kieleksi. Toisaalta työntekijöiden kieli on myös ammatillista. He puhuvat omasta ammatillisesta identiteetistään käsin. Onko ammatillisuus rahoittajan miellyttämistä?

Luin läpi Mansikkapaikan toimintakertomuksia ja niistä on luettavissa samanlainen kehityskaari kuin kirjoittamissani tarinarunoissa. Alkuvuosina ja vielä sen jälkeenkin toimintakertomuksissa kerrotaan raportoiden mitä on vuoden aikana tehty. Toiminnalle ei aseteta sen kummempia tavoitteita eikä toimintaa analysoida tai arvioida. Selkeä käänne on tapahtunut vuoden 2005 toimintakertomuksessa, jossa toimintaa on jäsennelty ja arvioitu. Vuoden 2005 toimintasuunnitelmassa on asetettu sekä määrälliset että laadulliset tavoitteet joiden toteutumista on vuoden aikana seurattu.

Kaikille avoin matalan kynnyksen kohtaamispaikka on se keskeinen arvo, jota kaikki haastateltavani korostivat. Kaunis slogan, mutta toimiiko se? Pia Bäcklund (2003) on tutkinut osallistumista Helsingin lähiöasemilla. Aasukkaat kategorisoidaan tiettyihin sosiaalisiin ryhmiin. Esimerkiksi lähiöliikuttajan toimenkuvana on edistää liikunnallisesti passiivisille tai syrjäytymisvaarassa oleville asukkaille liikuntaharrastuksia. Todellisuus ja tavoitteet eivät kuitenkaan kohtaa vaan toimintaa osallistuvat jo aktiiviset ja liikuntaa harrastavat henkilöt. Tämä saattaa kertoa siitä, että kyseisellä asuinalueella ei ole tavoitteissa mainittuja sosiaalisia kategorioita, jotka kokisivat olevansa liikunnan tarpeessa tai syrjäytymisvaarassa. Toisaalta kyse voi olla siitä, että lähiöliikunta muodostui nopeasti tietynlaisten ryhmän kohtaamispaikaksi, jonne ei ollutkaan enää helppo kaikkien tulla. Toiminta rajautuu myös ajan mukaan eli toiminta tapahtuu yleensä päivisin joten toimintaan mukaan pääsevät se kohderyhmä joka on päivisin kotona. Bäcklund toteaa, että lähiöasema on sosiaalisten rajausten vanki eikä toimintaa ainakaan kaikilta osin voida pitää asukaslähtöisenä, jos *toiminnan tavoitteet ja kohderyhmät on jo määriteltä ja rajattu etukäteen*. (mt. 204-205.) Mansikkapaikkakin on sosiaalisten rajausten vanki – se ei tavoita kaikkia apua tarvitsevia.

Kun tulin Mansikkapaikkaan minua vannotettiin jatkamaan Mansikkapaikan ”hengen” ylläpitämistä. Olin ihmeissäni – mikä ihmeen henki? Vähitellen se on selvinnyt kuuntelemalla Mansikkapaikan tekijöitä. Paula, Rainer, Telle ja Else puhuvat siitä. Mansikkapaikassa pysähdytään jokaisen ihmisen kohdalle ja hänen rinnallaan kuljetaan niin pitkään kuin he sitä toivovat. Ihmistä kuunnellaan ja kunnioitetaan. Erityisenä kohderyhmänä ovat olleet ”päähänpotkitut” ja apua eniten tarvitsevat. Työntekijät omissa puheissaan eivät korosta enää näitä asioita. He puhuvat käsitteillä vertaisauttaminen, ennaltaehkäisevä työ, äitien jaksaminen,

muuttuva työyhteisö, resurssit. Tuntuu, että työntekijöiden käsitteet ovat aika kaukana arvopohjasta. Mutta eivätkö työntekijöiden käsitteet voisivat sisältää tuon kuuluisan Mansikkapaikan hengen, arvopohjan jolle toiminta on luotu. Ainakin minä työntekijänä olen pyrkinyt kuuntelemaan kaikkia Mansikkapaikan ovesta tulleita. Kohtaamaan ja auttamaan. Arvopohja on säilynyt, mutta nyt vain puhutaan niillä käsitteillä jotka vakuuttavat rahoittajan.

Else pohtii sitä kenelle toimintaa oikeastaan tänä päivänä järjestetään ja vastaako se hänen arvomaailmaansa

Kehittyny on varmaan paljon (toiminta). Niistä (kaikesta) mä en oo välttämättä samaa mieltä et mikä on semmosta kehitystä siis mitä mä ajan takaa mutta se mulla on koko ajan pelkona et unohdetaan ne ihmiset jotka on vaikein saavuttaa jotka ei tahdo saavuttaa jokainen tässä huomaa et niitä ei tavoiteta että millä ne saavutetaan? Se mulla on aina täällä (näyttää sydäntä) että niille pitäis...et sitten mä nään sen just niin että kun käytetään yhteiskunnan varoja niin tavalla tai toisella joudutaan jossain vaiheessa niistä tilille ja kuka tahansa voi sanoa et kuinka te käytätte sitä rahaa tommoseen asiaan et onko se oikeutettua? Et mä tavallaan kysyn tätä asiaa joka kerta iteltäni et onks tää siinä mielessä oikeutettua rahan käyttöä vai voidaanko mua syyttää siis ei se syyttääminen tarkoita mitään...siis saa mut oikeusistuimeen viedä jos haluttaa mut siis ei tarkoita sellasia vaan et mun tarvii omantuntoni kanssa pärjätä se mulla on mikä kolkuttelee että se pitää mahtua sinne se käyttötarkoitus et onko se mahdollisimman monelle sellaselle ihmisille joka sitä tarvii niin semmoselle tää raha niinku se on annettu se käyttötarkotus ja sitä pitää johdonmukaisesti mun mielestä noudattaa ja sitten pitää lisäksi vielä pistää oma piirunsa siihen niinku että vielä kerran miettiä että onko se niin et se menis oikeeseen paikkaan...

Else pohtii sitä, että meneekö raha oikeaan osoitteeseen? Saavatko apua ne jotka sitä eniten tarvitsevat. Elsen kommentista voisi saada sellaisen kuvan, että hänen mielestään näin ei aina käy. Hän haluaisi, että toiminnassa oli enemmän syrjäytyneitä ”päähän potkittuja” ihmisiä, jotka eniten apua tarvitsevat. Mansikkapaikassa on tapahtunut muutosta ja syrjäytyneitä ei välttämättä Mansikkapaikassa näy. Onko Mansikkapaikasta tullut ”tavallisten ja hyvinvoivien ihmisten” paikka (vrt. Karjalainen 2000)? Tosin emme tiedä, jos joku on sosiaalitoimen asiakas. Mutta alkoholisoituneet miehet ovat nykyään lähes kadonneet toiminnasta. Tänä päivänä korostuu ennaltaehkäisevä työ ja tukea ja apua esimerkiksi yksinäisyyteen ja vanhemmuuden vahvistamiseen annetaan monella tapaa.

9. RAHAT VAI HENKI?

Mansikkapaikan muutos on tapahtunut monella tasolla niin ajallisesti, tilallisesti kuin vuorovaikutuksellisesti. Kaiken näiden takaa voi löytää arvojen muuttumisen.

Yhdyskuntatyössä on tapahtunut muutoksia samoin kuin järjestöjen elämässä. Miten suuret yhteiskunnalliset muutokset on löydettävissä Mansikkapaikan muutostarinasta? Voiko Mansikkapaikka uskoa edelleen sen omaan arvopohjaan vai täytyykö sen kulkea rahoittajan talutusnuorassa?

Irene Roivainen (2008) on selvittänyt yhdyskuntatyön paikkaa ja tilaa Suomessa. Hän yritti löytää yhdyskuntatyötä isompien kaupunkien sosiaalityöstä, mutta sitä ei sieltä juurikaan löytynyt. Yhä useammassa kaupungissa yhdyskuntatyö löytyy kansalaisjärjestöjen ja erilaisten hankkeiden alta. (mt. 25.) Pohjoismaissa yhdyskuntatyö on toteutettu pitkälti erilaisin projektein (Turunen 2008, 53). Kati Rantanen & Pekka Sulkunen (2006) pohtivat toimittamansa kirjan esipuheessa, että projektit antavat mielikuvan luovasta ja innovatiivisesta työtavasta. Mutta totuus on kuitenkin ollut toinen. Projektien maailma onkin mittaamista, kontrollia ja vallan keskittymistä rahoituslähteisiin. He kysyvät oikeutetusti onko projektiyhteiskunta johtamassa turhautumiseen, koska lupaukset luovasta työmenetelmästä eivät toteudukaan? (mt.13.)

Aila-Leena Matthies (2008) puhuu *hankkeiden kurjistamisesta*, jolla hän viittaa siihen, että vakituiset ammatilliset palvelut korvataan tilapäisillä hankkeilla osana New Public Managementin logiikkaa. Ensin laitetaan kehittämishanke alkuun ja viedään se loppuun. Kansalaiset innostuvat ja aktivoituvat, mutta hanketta ei jatketa mitenkään. Lisäksi hankkeiden kohderyhmänä ovat yleensä köyhät kansalaiset, nuoret ja tiettyjen alueiden asukkaat, he joilla ei ole valmiuksia tai mahdollisuuksia puolustaa itseään. (mt. 62.)

Mansikkapaikankin historia on ollut kulkemista projektista projektiin. On jouduttu miettimään, mistä rahat toiminnan pyörittämiseen. Mansikkapaikan toiminta on säilynyt melko samanlaisena vuodesta toiseen – se on järjestänyt toimintaa alueen asukkaille, erityisesti pyrkien huomioimaan vähäosaiset ihmiset. Tämän ydintoiminnan ympärille on rakennettu muuta toimintaa riippuen

rahoittajasta ja sen vaatimuksista. Toimintaa on jouduttu suuntaamaan myös aina tietyille asiakasryhmille rahoittajan sanelemin ehdoin. Toisaalta se on problemaattista erityisesti yhdyskuntatyössä, jossa toiminnan pitäisi olla suunnattua kaikille lähion asukkaille eikä vain tietyille asukasryhmälle. Mansikkapaikan toiminta on seurannut yleistä yhteiskunnallista kehittymistä joutumalla kulkemaan lyhytkestoisesta projektista toiseen. Alituisesta muutoksesta ja erityisesti pelosta, että toiminta loppuu on tullut osa toimintaa. (kts. esim. Eräsaari 2006).

Yhdistyslaki määrää, että aatteellisen yhdistyksen toiminnan on perustuttava tietylle arvopohjalle, jotka määritellään yhdistyksen säännöissä. *Yhdistykset ja järjestöt ovat aatteen kannattamia organisaatioita, eikä ilman aatetta ole yhdistystä.* Yleisrahoitus houkuttelee järjestöjä hakemaan projektirahoitusta mitä hienoimmilta kuulostaviin hankkeisiin. Yrity maailmasta otettu projektimaailma ei kuitenkaan istu täysin aatteellisten yhdistysten ja järjestöjen maailmaan. (Wrede 2006, 94, 104.) Eikö tämäkin kerro projektien turhauttavasta vaikutuksesta – arvopohja ja projektien tavoitteet saattavat olla kaukana toisistaan?

Talouden arvot ovat tunkeutuneet joka paikkaan. Tavoitejohtaminen, tulosohtaus ja laadunarviointi alkavat olla myös järjestöjen arkipäivää. Niemelä (2003) toteaa, että näiden käsitteiden tulo järjestömaailmaan ei välttämättä ole paha asia, mutta jos toiminta perustuu pelkästään niiden varaan, on käsissä suoranaisten kriisi. Silloin järjestöt ovat mukautuneet ajan henkeen ja unohtaneet jotain alkuperäisestä ideastaan, koska järjestöjen ydintehtävää ei voida johtaa taloudesta käsin. Mieltämällä järjestötoiminta pelkästään talouden käsittein, on niistä muodostunut hyvinvointivaltion täydentäjiä. Järjestöt ovat silloin unohtaneet kansalaistoiminnan, joka on järjestötoiminnan ydin. (mt.109.)

Nyt ymmärsin jotain oleellista RAY:n politiikasta. RAY:n uusi avustusstrategia, joka astuu voimaan vuodesta 2008, perustuu juuri tuolle Niemelän kommentille. RAY:n tarkastaja oli käynyt Mansikkapaikassa keuhällä 2008 ja todennut, että hän ei uskalla luvata tässä vaiheessa muuta kuin epävarmuutta. Mansikkapaikan avustus seuraavalla vuodelle ei olisi mitenkään varmaa. Perusteluna hän käytti sitä, etteivät he maksa sellaista palvelua, joka pitäisi olla julkisen sektorin tuottamaa. Heidän tukemansa palvelun pitää olla kansalaistoimintaa. Eikö se juuri

tarkoita sitä, mitä Niemelä korostaa – järjestöt eivät saa muistuttaa liikaa julkista sektoria ja puhua talouden käsittein? Järjestöt eivät saa toimia julkisen sektorin täydentäjinä.

Eräsaari (2007) on tutkinut tamperelaisen Nääsville ry:n vanhuksille suunnattua sosiaalitalkkaritoimintaa ja kuvaa artikkelissaan toiminnan muuttumista Raha-automaattiyhdistyksen sanelemin ehdoin. Toiminta jouduttiin muuttamaan sosiaalitalkkaritoiminnasta korttelikaveritoiminnaksi. Sosiaalitalkkarit olivat käyneet auttamassa kotona asuvia vanhuksia arkisissa askareissa kuten tehneet lumityöt, käyneet kaupassa, lukeneet lehteä jne. RAY kuitenkin totesi vuonna 2006, että sosiaalitalkkaritoiminta vääristää kilpailua, koska se tekee sellaista työtä minkä voisi hyvin tehdä yksityinenkin sektori, esimerkkinä lumenluonti. Korttelikaveri on henkilö, jolle voi soittaa kun kaipaa juttuseuraa, tarvitsee saattajaa esimerkiksi kauppaan tai jos haluaa ulkoiluseuraa. Korttelikaveri ei auta enää vanhusta arkisissa kotiaskareissa. Eräsaaren mielestä järjestöjen on tulevaisuudessa pohdittava millaisen roolin ne ottavat? Tai millaista roolia niille rahoittajien puolesta tarjotaan? Ajavatko he tulevaisuudessa pelkästään jäsenistöjensä etuja vai muuttuvatko ne palvelujen tuottajiksi? (mt. 9-34.)

Kansalaisten aktivoimisesta on tullut tämän päivän mantra. Osallistaminen ja kansalaisten yhteisöt otetaan huomioon monessa kansallisessa hyvinvointipolitiikassa. Matthieksen (2008) arvion mukaan yhteisöllistäminen ja osallistaminen eivät kuulu NPM:n ydinteemoihin, mutta ne sopivat sinne NPM:n tuottamiin hankkeistamisiin ja monituottajastrategioihin. Julkinen sektori, joka ostaa palveluita kiinnittää huomiota kansalaisten osallistamiseen ja kansalaisten omien yhteisöjen hyödyntämiseen. Matthieksen mielestä on hyvä, että kansalaisten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä korostetaan, mutta toisaalta tämä on problemaattista. Rahoittajat eivät juurikaan seuraa, onko lähiyhteisöjen lyhytkestoilla aktivointihankkeilla pitkäaikaisvaikutuksia. Palvelut ostetaan, koska ne tuotetaan niin edullisesti. Monesti puhe aktivoinnista on vain retoriikkaa – ei täsmennetä kenen pitäisi aktivoitua. Palvelu ostetaan, jos se vastaa poliittista tarvetta. Matthies toteaa, että yhä vaikeampaa on saada rahoitusta pelkästään kansalaisten oman yhteisöllisen toiminnan ylläpitämiseen ilman konkreettisia tulostavoitteita. (mt. 62-63.)

Mansikkapaikassa ajan ja vuorovaikutuksen muutoksissa näkyy yhteiskunnallinen muutos. Kysyin alussa, että voiko NPM:n lonkerot ulottua pieneen Lentävänniemen lähiöön. Uskoin, että voi ja voin sen todeta tutkimalla Mansikkapaikan muutosta. Ajan muutoksessa kuvasin eri toiminnanjohtajien aikakausien muuttumista ja totesin, että Mansikkapaikassa on kuljettu kohti ammatillista yhdyskuntatyötä. Toimintaa arvioidaan, kehitetään ja tavoitteellistetaan entistä enemmän aivan kuten NPM:n opeissa kuuluukin. Rahoittajat vaativat tietynlaisia raportteja ja arvioita toiminnasta, jotta rahoitus jatkuu. Ammatillaiset tekevät työn ja alueen asukkaat ovat yhä vähemmän mukana itse suunnittelemassa. Työtä tehdään ylhäältä alas, kun sen pitäisi kansalaistyössä olla toisin päin. Mansikkapaikassa olisi syytä miettiä, miten aktivoida ja osallistaa alueen asukkaita enemmän jotta toiminta ei ala liikaa muistuttaa ammatillista yritystä. Ammatillaiset ovat yhdyskuntatyössä niitä, jotka ohjaavat ja antavat asukkaille mahdollisuuden toimimiseen, mutta eivät kuitenkaan ota valtaa itselleen. Mansikkapaikan on tulevaisuudessa lisättävä ammatillisen työn rinnalle vapaaehtoista kansalaistoimintaa.

NPM:ssä julkista sektoria on pyritty kaventamaan ja järjestöjen roolia palveluiden tuottajina on lisätty. On kuitenkin oikeutettua kysyä tuotetaanko järjestöillä jotain sellaista palvelua, joita kunnan pitäisi tuottaa? (kts. Möttönen & Niemelä 2005). Esitin alussa, että kenen pitäisi tuottaa yhdyskuntatyö? Kunnan vastuulla on mielestäni se, että yhdyskuntatyö tuotetaan. Tällä hetkellä yhdyskuntatyö saattaa jopa kokonaan puuttua kunnista tai se on jäänyt vain lyhytkestoiseksi projektiksi. Uudessa lastensuojelulaissa (2007) korostetaan ennaltaehkäisevää työtä. Ennaltaehkäisevä työ on avun tarjoamista perheille riittävän varhain. Laissa mainitaan toimenpiteinä mm. perhetyö ja vertaisryhmätoiminta. Sosiaalityö hyvinvointipolitiikan välineenä 2015- toimenpideohjelmassa sosiaalityön työorientaatioiksi määritellään kuntouttava työ, yhteisötyö ja varhainen puuttuminen. Yksilökohtaisen työn rinnalla olisi vahvistettava rakenteellista sosiaalityötä ja aikaisempaa suurempi osa sosiaalityön toteuttamisesta suunnataan yhteisösosiaalityöksi. Sen sijaan, että sosiaalityö tapahtuisi aina toimistossa, tulisi sen muuttua aktiiviseksi toimijaksi. Toiminta voi olla esimerkiksi asukastoimintaa, ryhmäaktiviteetteja tai uudenlaista kaupunkisosiaalityötä. (Karjalainen & Sarvimäki 2005, 12, 46, 49.) Nämä ovat hyviä perusteita sille, että jollakin tapaa kunnan olisi järjestettävä yhdyskuntatyö, mutta miksi näin ei kuitenkaan ole käynyt?

Tampere on vähitellen siirtynyt tilaaja-tuottajamalliin ja tulevaisuudessa se tulee vaikuttamaan myös Mansikkapaikkaan. Tähän asti Mansikkapaikka on saanut avustusta, mutta kuinka kauan tuki jatkuu avustuksena? On mahdollista, että tulevaisuudessa Mansikkapaikka joutuu tuotteistamaan toimintansa. Tuntuu melko problemaattiselta tuotteistaa yhdyskuntatyötä, joka on laaja-alaista ja kokonaisvaltaista toimintaa. Pitääkö toiminta pilkkoa osiin ja määritellä kullekin toiminnalle erikseen hinta? Aamulehden pienessä uutisessa todettiin toukokuun 2008 lopussa, että yhä useampi sosiaali- ja terveysjärjestö on ryhtynyt yhtiöittämään palvelutuotantoaan.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistyksen YTY:n kyselyn mukaan sen jäsenistä jo parikymmentä on yhtiöittänyt ainakin osan tuotannostaan ja useissa järjestöissä tällaiset muutokset ovat vireillä. Into on saanut alkunsa verottajan ja Raha-automaattiyhdistyksen linjauksista sekä palveluiden entistä laajemmasta kilpailuttamisesta. (Aamulehti 30.5.2008.)

Yhtiöittäminen ja järjestöjen muuttaminen yrityksiksi on yksi esimerkki NPM:n tulosta Suomeen. Markkina ajattelu valtaa järjestöelämän, mutta joudutaanko silloin perimään maksuja palveluista asiakkailta vai ostaako kunta mahdollisesti koko palvelun niin, että se voidaan tarjota edelleen ilmaiseksi ja edullisesti järjestöjen asiakkaille? Sosiaali- ja terveysjärjestöjen asiakkaat ovat yleensä vähäosaisia eivätkä he pysty maksamaan kallista hintaa haluamastaan palvelusta.

Markkinoistuvan yhteiskunnan rinnalla tarvitaan yhteisöllisyyteen perustuvaa kansalaistoimintaa. Möttösen & Niemelän (2005) mielestä nyt olisi aika alkaa rakentaa hyvinvointivaltion kansalaisyhteiskuntaa. Kun yhtenäiskulttuuri on murentunut vallitsee arvojen mosaiikki. Järjestöjä tarvitaan arvojen uudistajiksi ja kannattelijoina. Yhdistykset tarjoavat arvojen jäsenystapaa puhuessaan esimerkiksi sosiaalisuudesta ja yhteisvastuusta. Muutosten keskellä tarvitaan toimijoita, jotka pitävät yllä keskustelua yhteisöllisyydestä ja kansalaisosallistumisesta. (mt. 202-203, 207.) Jukka Vinnurva (2008) kertoo monivaiheisen historiikin Hervannan yhdyskuntatyöstä. Vinnurva pohtii artikkelin lopuksi tapahtunutta muutosta ja toteaa, että yhteiskuntakehitystä hallitsevat arvot määrittävät pitkälle sen miten sosiaalityötä järjestetään ja organisoidaan. Kaikkea sosiaalityötä ei kuitenkaan ole mahdollista alistaa markkinoiden alle. Sosiaalityön vaativat asiakkaat eivät istu esimerkiksi Euroopan Unionin laatiimiin sääntöihin. Vinnurvan mielestä olisi ylläpidettävä vaihtoehtoisia sosiaalityön muotoja jotta yhteisöllisyys

säilyisi ja jotta tietyt ihmisyyttä vahvistavat arvot säilyisivät alati muuttuvassa yhteiskunnassa. (mt. 97-98.)

Vuorovaikutuksen ja arvojen muutos on tapahtunut myös Mansikkapaikassa. Yhteisöt ovat muuttuneet ja arvot niiden mukana. Paulan ja Tellen aikana korostuivat päähänpotkitut ja vähäosaiset ihmiset, mutta Marin aikana vanhemmuuden tukeminen ja ennaltaehkäisevä työ on korostunut. Mansikkapaikassa on kuljettu rakenteellisesta yhdyskuntatyöstä kohti uutta yhteisösosiaalityötä. Alussa yhdyskuntatyöntekijä Paula pyrki aktivoimaan alueen asukkaita oma-aloitteiseen toimintaan. ”Soppaa ja Sielunhoitoa” kaikille lähiön asukkaille. Hän haki asukkaat kapakoista ja teki jalkautuvaa sosiaalityötä. Vähitellen Mansikkapaikkaan on luotu erilaisia yhteisöjä, vertaisryhmiä joiden avulla tuetaan eri asiakasryhmiä. Julkisen sosiaalityön työntekijät ohjaavat asiakkaitaan mukaan Mansikkapaikan toimintaan heidän omalle asuinalueelleen. Yhteistyötä tehdään sujuvasti eri verkostojen kanssa.

Mansikkapaikan arvopohja ei ole kuitenkaan kokonaan mennyt uusiksi vaan edelleen on tärkeää kohdata jokainen ihminen, kulkea rinnalla ja tarjota apua. Tavoitteena on tarjota kohtaamispaikka kaikille. Mansikkapaikan alkuperäiset arvot on vain puettu ammatillisen kielen taakse, jotta niitä pystytään arvioimaan ja rahoittaja ”ymmärtäisi” kuinka arvokkaasta työstä on kyse. Eikö ennaltaehkäisevä työ pidä sisällään lähimmäisen rakkauden, arkiseen auttamisen, päähän potkittujen huomioimisen, ihmisen rinnalla kulkemisen ja yhteisöllisen elämäntavan?

Niemelä (2003) jatkaa pohdintaansa järjestön arvoista. Hänen mielestään järjestön on pyrittävä edustamaan mahdollisimman laajalla kirjolla ihmisiä ja heidän tarpeitaan. Järjestöt eivät voi rakentaa arvopohjaansa kapea-alaiseksi vaan niiden on pidettävä yllä unelmaa paremmasta elämästä ja ihmisen hyvästä. *Unelmassa tulee olla tilaa elämän koko kirjolle; myös epätäydellisyydelle, rujoudelle ja haavoittuvuudelle – rujoudelle.* (mt. 111.) Mansikkapaikan arvopohjasta on löydettävistä arvojen kirjo, jossa on ollut tilaa koko elämän epätäydellisyyksille.

Esitin kysymyksen kumpi voittaa henki vai raha? En osaa tuohon vastata. Yleinen arvokeskustelu ja NPM:ään liittyvät keskustelut läpitunkevasta markkina- ajattelusta ovat kaukana toisistaan. Toisaalta kumpikin ajattelutapa ruokkii toista. Alituinen puhe ”kovasta” taloudesta aiheuttaa

vastapuhetta ”pehmeistä” arvoista. Joudun toteamaan, että molempia keskustelusuuntauksia tarvitaan, jotta järjestöt pystyvät jatkamaan tärkeää työtään heikompien äänten kantajina. Järjestöt ovat kulkeneet liian lähelle yksityistä sektoria ja alkaneet muistuttamaan liikaa markkinoita. Jos haluamme säilyttää kansalaislähtöisen järjestötoiminnan meidän on tehtävä pesäeroa yrityskulttuuriin. Ylipäättään sosiaalityössä ei saisi unohtaa asiakkaiden alueellisten yhteisöjen ja lähiyhteisöjen merkitystä. Paluuta vanhaan yhdyskuntatyöhön tuskin on, mutta sosiaalityössä pitäisi ottaa entistä enemmän huomioon yhteisöllisyyden, kansalaiskeskeisyyden ja demokratian ihanteet. (Roivainen 2008, 41.) Turunen (2008, 57) peräänkuuluttaa kriittistä keskustelua yhteisöstä ja yhteisöllisistä strategioista, jotta yhdyskuntatyö tulee työmuotona ja mahdollisesti myös tieteenä säilymään yhtenä sosiaalityön työmuotona. Julkisen sektorin ja rahoittajien pitää antaa tähän mahdollisuus ja taloudellinen tuki.

9.1 Tulevaisuuden Mansikkapaikka

Olen kirjoittanut kaksi erilaista tulevaisuuden visiota Mansikkapaikasta. En kommentoi näitä tarinoita vaan lukija voi itse päättää kumpi tarina voisi olla ennemmin tämän tutkimuksen päätös. Olen käyttänyt molemmissa tarinoissa apuna myös aineistoa eli haastatteluista – miten haastateltavat näkevät Mansikkapaikan tulevaisuuden. Aika näyttää miten Mansikkapaikan käy – joutuuko se kulkemaan rahoittajan talutusnuorassa vai pystyykö se kulkemaan omaa polkuaan?

9.1.1 Rahoittajan talutusnuorassa

Kansalaistalo Mansikkapaikan toiminta jatkuu tulevaisuudessa, mutta sen toiminta on katkolla aina joka vuosi. Tampereen kaupunki ostaa osan Mansikkapaikan tuottamista palveluista, mutta ei koko pakettia. Ostopalveluna tuotetaan perhetyö ja ikä-ihmisille suunnattu toiminta. Heille järjestetään erilaisia vertaisryhmiä. Kaupungin avustuksesta saadaan maksettua ohjaajan palkka. RAY tukee kolmivuotista kehittämisprojektia, jonka tavoitteena on kehittää Mansikkapaikan vapaaehtoistoimintaa ja kansalaisosallistumista. RAY:n tuella maksetaan toiminnanjohtajan palkka. Lounaspalvelu on jouduttu lopettamaan kokonaan, koska se RAY:n sääntöjen mukaan se rikkoo kilpailulainsäädäntöä. Lounasta ei voi tarjota niin edulliseen hintaan kuin sitä on tarjottu.

Työllistäminen on jouduttu näin ollen lopettamaan kokonaan. Aina silloin tällöin Mansikkapaikkaan saadaan eri alojen harjoittelijoita.

Työ on jatkuvaa raportointia ja avustusten hakemiesta. Toimintaa täytyy jatkuvasti arvioida ja tuloksia mitataan erilaisin tulostavittarein. Suurin osa työajasta kuluu näiden tulostavoitteiden kirjaamiseen ja aikaa varsinaiseen työhön ja sen kehittämiseen ei juurikaan ole. Työntekijät ovat stressaantuneita, koska työpaikka on määräaikainen ja katkolla aina joka vuosi, siksi työntekijöiden vaihtuvuus on suuri. Mansikkapaikassa ei pystytä pitkäjänteiseen työhön ja työn laatu kärsii.

Muutoksesta on tullut eräänlainen arvo. Rahoittajat vaativat ainaista kehittymistä ja aikaa miettimiselle ja hyväksi koetun työn tekemiselle ei ole. Kaikki toiminta raportoidaan ja minuutit asiakkaiden kanssa kirjataan ylös. Pyritään olemaan mahdollisimman tehokkaita. Ei ole enää aikaa kuunnella tai kulkea asiakkaan rinnalla. Mansikkapaikka ei ole enää koko lähiön olohuone, vaan sinne tulevat ne jotka sinne ohjataan. Vain tietyille asiakasryhmille pystytään järjestämään toimintaa. Talon hallitus, jonka alakerrassa Mansikkapaikka sijaitsee, on alituisessa kädenväännössä Mansikkapaikan kanssa. Se haluaa Mansikkapaikan pois talosta. Talon hallituksen mielestä Mansikkapaikan asiakkaat aiheuttavat jatkuvaa häiriötä ja pilaavat talon mainetta. Kaupunki, joka maksaa vuokran on alkanut etsiä uusia tiloja.

9.1.2 Oma Mansikkamaa

Kansalaistalo Mansikkapaikan toiminta jatkuu tulevaisuudessa. Mansikkapaikka on saanut testamenttilahjoituksen, jonka turvin se pystyy ostamaan alueelta oman talon puutarhoineen. Talo vaatii pientä pintaremonttia, joka toteutetaan yhdessä asukkaiden kanssa. Lapset maalaavat iloisesti yhdessä vanhempiansa kanssa talon seiniä. Mansikkapaikan vanhasta tilasta kannetaan huonekaluja ja pihaan perustetaan yhdessä äitien ja ikä ihmisten kanssa kasvimaata. Avajaiset ovat isot ja herättävät mielenkiintoa yli maakuntarajojen.

Tampereen kaupunki on organisoinut yhdyskuntatyötä ja on palkannut yhden henkilön organisoimaan toimintaa. Kukin lähiö on saanut oman ”Mansikkapaikkansa”, joissa järjestetään monipuolista toimintaa kaikille lähiön asukkaille. Tampereesta on muodostunut edellä kävijä yhdyskuntatyön järjestämisessä näin laajasti, kattaen koko kaupungin. Tampereen kaupunki tukee Mansikkapaikkaa pysyväisavustuksella eli rahoitusta ei tarvitse hakea vuosittain. Tuki kattaa kahden työntekijän eli toiminnanjohtajan ja ohjaajan palkan. Tuen avulla katetaan myös asumiskustannukset ja muut juoksevat kulut. Raha-automaattiyhdistykseltä on saatu yleisavustus kansalaistoimintaan. Mansikkapaikassa on kymmenen vapaaehtoistyöntekijää, jotka ohjaavat erilaisia ryhmiä ja osallistuvat aktiivisesti kaikkeen toiminnan ideointiin ja toteutukseen. Mansikkapaikan tiloja käyttävät myös muut alueella toimivat järjestöt. Ammatillaiset ja vapaaehtoiset toimivat rinta rinnan muodostaen toimivan moniammatillisen ja dialogisen työyhteisön.

Lounaspalvelu toiminta jatkuu edelleen. Lounaspalvelu on muotoutunut sosiaaliseksi yritystoiminnaksi, jonne on saatu palkatuksi yksi vakituinen työntekijä. Apuna hänellä on työllistetty työntekijä. Lounaspalvelun lisäksi tiloissa toimii kahvio. Lounasta pystytään edelleen tarjoamaan edulliseen hintaan. Lounaspalvelua hyödynnetään myös erilaisten juhlien järjestämisessä.

Mansikkapaikka on koko alueen yhteisöllinen olohuone. Kaikki apua tarvitsevatkin ovat löytäneet tiensä Mansikkapaikkaan ja heitä pystytään auttamaan tarjoamalla vertaistukea ja mielekästä tekemistä. Mansikkapaikan ennaltaehkäisevä työ on tuottanut tulosta ja lastensuojeluilmoituksia tulee enää harvoin tältä alueelta. Kaikki alueen toimijat tekevät yhteistyötä pitääkseen alueen turvallisena ja mielekkäänä paikkana asua ja toimia.

Mansikkapaikan talous on vakaa eikä avustushakemuksia tarvitse enää juurikaan tehdä. Ainainen raportointi ja avustusten tekeminen on vapauttanut lisää resursseja ja energiaa varsinaiseen työhön. Enää ei tarvitse vuosittain perustella miksi toimintamme on niin tärkeää. Mansikkapaikan toiminta elää ajan hermolla ja järjestää sellaista toimintaa mitä kulloinkin tarvitaan. Mansikkapaikka jatkuu tulevaisuudessakin – sitä *toteutetaan sydämellä, intohimolla, tulella ja liekillä palavalla!*

10. LOPPUSANAT

*Tuntematon pysäytti
halasi hartaasti
 lämmöllä:
 ilo kun olet olemassa.*

*Ensin hämmästyin
Sitten tajusin
Ilonarvoista se onkin
että yleensä olemassa
ja tässä kauniissa maassa
 kauniissa kaupungissa
Tulla kadulla halatuksi
tietämättä kuka ja miksi*

*Käännyin sanoakseni
 että sinäkin
 niin sinäkin
mutta meni jo
 kiireinen muukalainen
 Arjen enkeli
 Ilon lähettiläs.*

Maaria Leinonen

Mansikkapaikka on omalla tavallaan se arjen enkeli, ilon lähettiläs, joka pysähtyy kohtaamaan ja kuuntelemaan muukalaista. Toivoo, että muukalainen pysähtyisi ja tulisi käymään toistekin.

Lähteet

Aamulehti 13.10.1994. Tyhjästä päiväkodista tuli kansalaistalo.

Anunti, Päivi (1985) Yhdyskuntatyön tilanne Suomessa 1980. Artikkelikokoelmassa Yhdyskuntatyö käytännössä – artikkelikirja yhdyskuntatyöstä. Mannerheimin Lastensuojeluliitto.

Alasuutari, Pertti (1994) Laadullinen tutkimus. Gummerus Kirjapaino Oy: Jyväskylä.

Alasuutari, Pertti (2001) Johdatus yhteiskuntatutkimukseen. Yliopistopaino: Helsinki.

Bardy, Marjatta & Känkänen, Päivi (2005) Tarinat yksilön ja yhteisön suhteissa. Teoksessa Mirja Satka, Synnöve Karvinen-Niinikoski, Marianne Nylund & Susanna Hoikkala (toim.) Sosiaalityön käytäntötutkimus. Helsinki: Palmenia Kustannus, 201-217.

Bauman, Zygmunt (1997) Postmoderni ajattelu. Suomentanut Jyrki Vainonen. WSOY kirjapainoyksikkö: Juva

Bauman, Zygmunt (2002) Notkea moderni. Suomentanut Jyrki Vainonen. Gummeruksen Kirjapaino Oy: Jyväskylä.

Berger, Peter L. & Luckman, thomas (1994) Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Alkuperäinen teos The Social Construction of Reality (1966). Kirjapaino-oy Like: Helsinki.

Bäcklund, Pia (2003) Rajankäyntiä: asukaslähtöiset kehittämishankkeet Helsingissä. Teoksessa Timo Kopomaa (toim.) Kohti kaupunkisosaalityötä. Haasteena tasapainoinen kaupunki. Tammer-Paino: Tampere, 193-211.

Davis Zemon, Natalie (1997) Kolme naista. Kolme elämää 1600-luvulla. Otavan kirjapaino: Keuruu.

Eräsaari, Leena (1995) Kohtaamisia byrokraattisilla näyttämöillä. Tammer-Paino Oy: Tampere.

Eräsaari, Leena (2005) Antaudu vieteltäväkseni. Teoksessa Johanna Latvala, Eeva Peltonen ja Tuija Saresma (toim.) Tutkija kertojana. Tunteet, tutkimusprosessi ja kirjoittaminen. Gummerus: Saarijärvi, 59-87.

Eräsaari, Leena (2006) New Public Management on julkisen sektorin vääryyksien isä. Teoksessa Tuula Helne & Markku Laatu (toim.) Vääryyskirja. Vammalan Kirjapaino: Vammala, 87-102.

Eräsaari, Leena (2007) Miten vanhusten palvelujen tilkkutäkkiä järjestetään? Teoksessa Leena Eräsaari, Anne Niittymäki ja Piia Myllykoski (toim.) Vanhusten arjen tukena. Painohäme Oy: Ylöjärvi, 9-35.

Eräsaari, Lenna (2007) Julkista sektoria on tehostettu yhteisöllisyyden kustannuksella. Vieraskynä, Helsingin Sanomat 19.11.2007

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (2003) Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Gummerus:Jyväskylä.

Gubrium Jaber F. & Holstein, James A. (2002) From the individual interview to the interview society. Teoksessa Teoksessa Jaber F. Gubrium & James A Holstein (edit) Handbook of interview research. Context and Method. Sage Publications: United States of America, 3-32..

Gomm, Roger & Hammerley, Martyn (2000) Introduction. Teoksessa Gomm Roger, Hammersley Martyn ja Foster Peter (edit) Case study method. Sage Publications: Great Britain, 1-26.

Haarni Tuukka, Karvinen Marko, Koskela Hille ja Tani Sirpa (1997) Johdatus nykymaantieteeseen. Teoksessa Tuukka Haarni, Marko Karvinen, Hille Koskela ja Sirpa Tani (toim.) Tila, paikka ja maisema. Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen. Tammer-Paino: Tampere, 9-34.

Haatanen, Kalle (2004) Menneisyyden ennustaminen: kommunitaristinen aikalaisdiagnoosi ja yhteisöllisyyden palauttamisen ongelma. Teoksessa Keijo Rahkonen (toim.) Sosiologisia nykykeskusteluita. Tammer-Paino: Tampere, 143-165.

Harris, John (2005) Modernisoidut sosiaalipalvelut Iso-Britanniassa: sosiaalityö liikeyrityksenä nimeltä McKunta. Janus 13 (2), 154-171.

Helin, Sari & Pakeman, Sinikka (2004) Ra(s)kas Raskaus. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Helne, Tuula (2002) Syrjäytymisen yhteiskunta. Helsinki: Stakes, Tutkimuksia123.

Helsingin sanomat 18.10.1994. Kansalaistalo koekäyttöön Tampereella.

Hyvärinen, Matti & Löyttyniemi, Varpu (2005) Kerronnallinen haastattelu. Teoksessa Ruusuvuori Johanna & Tiittula Liisa (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Gummerus: Jyväskylä, 189-222.

Hyypä, Markku T. (2002) Elinvoimaa yhteisöstä. Sosiaalinen pääoma ja terveys. Otavan kirjapaino: Keuruu.

Itälä, Jaakko (1977) Sosiaalihuollon rooli yhteiskunnan kehittämisessä. Teoksessa Yhdyskuntatyö- yhteistoiminnan, suunnittelun ja vaikuttamisen välineenä. Mannerheimin Lastensuojeluliiton julkaisu. Valkeakosken Kirjapaino Oy, 11-12.

Jokinen, Eeva (2005) Aikuisten arki. Tammer-Paino Oy: Tampere.

Juhila, Kirsi (2004) Sosiaalityön vuorovaikutuksen tutkimus, historiaa ja nykysuuntauksia. Janus 12(2), 155-183.

Kahri, Anja (2003) Äitiyden sietämätön keveys. RT-Print Oy: Pieksämäki.

Karisto, Antti & Karjalainen, Pekka (2000) Lähiöprojektin kokokuva: verkostoitumista ja kaupunkipolitiikkaa. Teoksessa Pia Bäcklund & Harry Schulman (toim.) Kunnostusta ja kuntokävelyä, asukastiloja ja aikamatkoja. Onnistuiko Helsingin lähiöprojekti? Yliopistopaino: Helsinki, 171-191.

Karjalainen, Pekka (2000) Tekemisen tilat ja osallistumisen areenat – lähiöprojekti työntekijöiden ja osallistujien silmin. Teoksessa Pia Bäcklund & Harry Schulman (toim.) Kunnostusta ja kuntokävelyä, asukastiloja ja aikamatkoja. Onnistuiko Helsingin lähiöprojekti? Yliopistopaino: Helsinki, 131-168.

Karjalainen Pekka, Karisto Antti & Seppänen Marjaana (2003) Lähiöt, kaupunkisosaalityö ja projektitoiminta. Teoksessa Timo Kopomaa (toim.) Kohti kaupunkisosaalityötä. Haasteena tasapainoinen kaupunki. Tammer-Paino: Tampere, 229-250.

Karjalainen, Pekka & Sarvimäki, Pirjo (2005) Sosaalityö hyvinvointipolitiikan välineenä 2015 toimenpideohjelma. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Julkaisuja 13.

Kortteinen, Matti (1982) Lähiö, tutkimuselämäntapojen muutoksesta. Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset: Keuruu.

Koskinen, Simo (1977) Yhdyskuntatyö sosiaali- ja terveydenhuollon menetelmänä vaikuttaa ihmisen elämään ja ympäristöön. Teoksessa Yhdyskuntatyö yhteistoiminnan, suunnittelun ja vaikuttamisen välineenä. Mannerheimin Lastensuojeluliiton julkaisu, 78-86.

Koskinen, Simo (2003) Suomalaisen yhteisösosaalityön kehitys ja nykysuuntaukset. Teoksessa Merja Laitinen & Anneli Pohjola (toim.) Sosiaalisen vaihtuvat vastuut. WS Bookwell Oy: Juva, 206-236.

Kröger, Tappo(2001) Paikallishistoria sosiaalipalvelujen tutkimuksen menetelmänä. Teoksessa Synnöve Karvinen, Tarja Pösö, Mirja Satka (toim.) Sosaalityön tutkimus. Metodologisia suunnistuksia. Kopijyvä Oy: Jyväskylä, 68-95.

Kuusela, Pekka (2001) Minästä yhteisöön, yhteisöstä minään. Teoksessa Pekka Kuusela & Mikko Saastamoinen (toim.)Ruumis, minä ja yhteisö. Sosiaalisen konstruktionismin näkökulma. Kuopion yliopiston painatuskeskus: Kuopio, 303-327.

Kuparinen, Riitta (2005) ”Ei meidän naapuriin”: Tapaustutkimus asukasyhteisön suhtautumisesta kehitysvammaisten asuntolan rakentamiseen. Kehitysvammaliitto: Helsinki.

Kylliö, Kirsti (1996) Nuoret ja päihteet ehkäisevän työn projekti 1994-1995 loppuraportti. Tampereen kaupungin sosiaali-ja terveystoimen raittiustoimisto. Julkaisematon.

Kääriäinen, Aino (2004) ”Tunteva ” teksti. Teoksessa Piia Puurunen & Anne-Mari Röpelinen (toim.) Arvot, aatteet ja auttamisen arki. Juhlakirja professori Juha Hämäläisen täyttäessä 50 vuotta 10.2.2004. Kuopio University Press: Kuopio, 135-148.

L/417/ 2007 Lastensuojelulaki. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070417>

Laine Markus, Bamberg Jarkko & Jokinen Pekka (2007) Tapaustutkimuksen käytäntö ja teoria. Teoksessa Markus Laine, Jarkko Bamberg & Pekka Jokinen (toim.) Tapaustutkimuksen taito. Yliopistopaino: Helsinki, 9-38.

Latvala Johanna, Peltonen Eeva, Saresma Tuija (2004) Tutkijat kertovat, konventiot murtuvat? Teoksessa Johanna Latvala, Eeva Peltonen, Tuija Saresma (toim.) Tutkija kertojana – tunteet, tutkimusprosessi ja kirjoittaminen. Gummerus: Saarijärvi, 17-55.

Lehtonen, Heikki (1990) Yhteisö. Gummerus kirjapaino Oy: Jyväskylä

Lehtonen, Simo (2005) Lielähti silloin, ennen...omin silmin ja vähän muidenkin. Kirjapaino Hermes Oy: Tampere.

Leinonen, Maaria (2006) Matka on laulu. Kootut runot 2, 1994-2005. Gummerus: Tampere.

Länsi-Sanomat 16.10.1994. Mansikkapaikka avattiin.

Länsi-Sanomat 19.10.1995. Sosiaalityötä kattila kainalossa.

Matthies, Aila-Leena (2008) Kansalaisosallistuminen ja yhteisöllisyys eurooppalaisen hyvinvointipolitiikan murroksessa. Teoksessa Irene Roivainen, Marianne Nylund, Riikka Korkiamäki & Suvi Raitakari (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla? WS Bookwell Oy: Juva, 61-79.

Miikkulainen, Pirjo & Niskanen, Leena (2007) Matalan kynnyksen kohtaamispaikat. Selvitys kohtaamispaikoista ja toimintapaikoista. Helsinki: Kansalaisareena ry, Sarja A, Uudistuva yhteiskunta 5.

Mäkinen, Olli (2005) Tieteellisen kirjoittamisen ABC. Karisto Oy: Hämeenlinna.

Mäntysaari, Mikko (2006) Realistinen arviointitutkimus. Luento Jyväskylän kesäkoulu 25.8.2006

Mönkkönen, Kaarina (2005). Luento yhdessä Petri Ruuskasen kanssa Kuopion yliopistossa 22.4.2005, yhteisösosiaalityön lähiopetuspäivillä.

Möttönen, Sakari & Niemelä, Jorma (2005) Kunta ja kolmas sektori, Yhteistyön uudet muodot. Otavan kirjapaino Oy: Keuruu.

Niemelä, Jorma (2003) Järjestöt ajan hengen uudistajina. Teoksessa Jorma Niemelä & Virpi Dufva (toim.) Hyvinvoinnin arjen asiantuntijat. Sosiaali- ja terveysjärjestöt uudella vuosituhannella. WS Bookwell Oy: Juva, 108-128.

Nylund, Marianne (2004) Sosiaalisten verkostojen tutkimus ja sosiaalityön käytännöt. Janus 2/04, 184-198.

Nylund, Marianne (2005) Osallisuus ja osallistuminen kansalaistoiminnassa. Teoksessa Timo Kopomaa & Tero Meltti (toim.) Kaupunkisosaalityötä paikantamassa. Helsinki: Yliopistopaino, 141 – 156.

Pohjola, Anneli (1999) Kansalaisten toiminta-areenat. Teoksessa Liisa Hokkanen, Petri Kinnunen & Martti Siisiäinen (toim.) Haastava kolmas sektori. Pohdintoja tutkimuksen ja toiminnan moninaisuudesta. Gummerus Kirjapaino Oy: Jyväskylä, 62-77.

Randell, Seppo (1997) Näköala vainiolta. Lielahden kaupunginosakirja. Tekstiaso Oy & Offset, Tampere.

Rantala, Kati & Sulkunen, Pekka (2006) (toim.) Projektityhteiskunnan kääntöpuolia. Tampere: Tampere.

RAY avustusstrategia 2008-2011. Osoitteessa www.ray.fi/avustustoiminta luettu 1.3.2008.

Richardson, Laurel (2002) Poetic representation of interviews. Teoksessa Jaber F. Gubrium & James A Holstein (edit) Handbook of interview research. Context and Method. Sage Publications: United States of America, 877-891.

Roivainen, Irene (1999) Sokeripala metsän keskellä. Lähiö sanomalehden konstruktiona. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, Tutkimuksia 2.

Roivainen, Irene (2002) Marginaalisuus ja sosiaalityö yhteisöissä. Yhteisöllinen ajattelu ja sosiaalityö. Teoksessa Kirsi Juhila, Hannele Forsberg & Irene Roivainen (toim.) Marginaalit ja sosiaalityö. Jyväskylä: Paino Kopijyvä Oy, 217-232.

Roivainen, Irene (2008) Onko yhdyskuntatyö katoamassa suomalaisesta yhdyskuntatyöstä? Teoksessa Irene Roivainen, Marianne Nylund, Riikka Korkiamäki & Suvi Raitakari (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla? WS Bookwell Oy: Juva, 25-42.

Roivainen, Irene (2008b) Yhteisölähtöisen otteen paikka aikuissosiaalityössä. Teoksessa Arja Jokinen & Kirsi Juhila (toim.) Sosiaalityö aikuisten parissa. Gummerus kirjapaino Oy: Jyväskylä, 253-281.

Ronnby, Alf (1995) Mobilizing local community. Avebury: Aldershot and Brookfield.

Saarikangas, Kirsi (2006) Eletyt tilat ja sukupuoli. Asukkaiden ja ympäristön kulttuurisia kohtaamisia. Waasa Graphics Oy: Vaasa.

Sennett, Richard (2004) Kunnioitus eriarvoisuuden maailmassa. Vastapaino: Jyväskylä.

Tampereen tilastoja. <http://www.tampere.fi/talous/tilastotjakatsaukset/osa-alueet/index.html>

Toivonen, Mari (2008) Mansikkapaikka on kuin...hengähdyspaikka arjen keskellä. Teoksessa Irene Roivainen, Marianne Nylund, Riikka Korkiamäki & Suvi Raitakari (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla? WS Bookwell Oy: Juva, 141-151.

Tuomi, Jaakko (1977) Sosiaalityön ja yhdyskuntasuunnittelun seminaari Lappeenranta. Seminaarin avaussanat. Teoksessa Yhdyskuntatyö- yhteistoiminnan, suunnittelun ja vaikuttamisen välineenä. Mannerheimin Lastensuojeluliiton julkaisu. Valkeakosken Kirjapaino Oy.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2003) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Gummerus: Jyväskylä.

Turunen, Päivi (2008) Muuttuva yhdyskuntatyö osana Pohjoismaiden sosiaalityötä. Teoksessa Irene Roivainen, Marianne Nylund, Riikka Korkiamäki & Suvi Raitakari (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla? WS Bookwell Oy: Juva, 43-59.

Turtiainen, Pirjo(2000) Alueellinen toiminta ja lapsiperheiden hyvinvointi. Teoksessa Bäcklund Pia & Schulman (toim.) Kunnostusta ja kuntokävelyä, asukastiloja ja aikamatkoja. Onnistuiko Helsingin lähiöprojekti? Yliopistopaino: Helsinki, 111-130.

Vanhanen – Silvendoin, Sari (1996) Äitien vuorovaikutusryhmät. Teoksessa Aila-Leena Matthies, Ulla Kotakari & Marianne Nylynd (toim.) Välittävät verkostot. Gummerus Kirjapaino: Jyväskylä Oy, 227-239.

Vilkko, Anni (1998) Kodiksi kutsuttu paikka. Tapausanalyysi naisen ja miehen omaelämäkertoista. Teoksessa Matti Hyvärinen, Eeva Peltonen & Anni Vilkko (toim.) Liikkuvat erot – sukupuoli elämäkertatutkimuksessa. Tammer-Paino: Tampere, 27-72.

Vinnurva, Jukka (2008) Yhteisöllisen ja rakenteellisen sosiaalityön kokemuksia Hervannassa. Teoksessa Irene Roivainen, Marianne Nylund, Riikka Korkiamäki & Suvi Raitakari (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla? WS Bookwell Oy: Juva, 85-98.

Vuori, Jaana (2003) Äitiyden ainekset. Teoksessa Hannele Forsberg & Ritva Nätkin (toim.) Perhe murroksessa, kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Yliopistopaino :Helsinki, 39-63.

Wrede, Georg Henrik (2006) Kuka omistaa aatteellisen yhdistyksen projektit? Projektiarviointi aatteellisen yhdistyksen näkökulmasta. Teoksessa Kati Rantala & Pekka Sulkunen (toim.) Projektiyhteiskunnan kääntöpuolia. Gaudeamus: Tampere, 87-104.

Väle, Veijo (2005) Järjestöjen yhteinen jatkopolutushanke. Työn polut, loppuraportti. Julkaisematon

Yin, Robert K. (1991) Case study resaeach. Desingn and methods. Sage Publications: United States of America.

Yliruka, Laura (2005) Sosiaalityön itsearviointi kontekstuaalisena käytäntönä. Teoksessa Mirja Satka, Synnöve Karvinen-Niinikoski, Marianne Nylund & Susanna Hoikkala (toim.) Sosiaalityön käytäntötutkimus. Helsinki: Palmenia Kustannus, 124-143.

Liite 1

HAASTATTELURUNKO

Kerro siitä ajasta kun tulit mukaan Kansalaistalo Mansikkapaikan toimintaan.

Muistele millaiselta Mansikkapaikka näytti sen alkutaipaleella – mistä esimerkiksi saitte huonekalut ja astiat ja muun tarvittavan.

Kerro Mansikkapaikan päämääristä.

Kerro Mansikkapaikan huippuhetkistä ja vaikeimmista ajoista.

Millaisia muistoja sinulle nousee Mansikkapaikasta?

Kerro millainen on tulevaisuuden Mansikkapaikka?

